

METSÄHALLITUKSEN LUONNONSUOJELUJULKAISUJA. SARJA B 254

Saaristomeren kansallispuiston kävijätutkimus 2019

Päivi Pälvimäki

Översättning: Pimma Knight.

Kansikuva: Örön saaren lahti ja retkisatama Saaristomeren kansallispuistossa. Kuva: Jarmo Vehkakoski.

© Metsähallitus, Vantaa, 2020

ISSN-L 1235-8983

ISSN (verkkajulkaisu) 1799-5388

ISBN 978-952-377-000-3 (pdf)

Hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan komissio tai EASME ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.

Projektet har fått finansiering av Europeiska Unionens LIFE-program. Materialet reflekterar synsätt av upphovsmannen, och Europeiska kommissionen eller EASME är inte ansvariga för användning av materialets innehåll.

The project has received funding from the LIFE Programme of the European Union. The material reflects the views by the authors, and the European Commission or the EASME is not responsible for any use that may be made of the information it contains.

Päivi Pälvimäki

Saaristomeren kansallispuiston kävijätutkimus 2019

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN
MEHCIRÁÐDEHUS

Kuvailulehti

Julkaisija	Metsähallitus	Julkaisu-aika	18.11.2020
Toimeksiantaja	Metsähallitus		
Luottamuksellisuus	Julkinen	Diaarinumero	MH 6088/2020
Suojelualue-tyyppi/ Suojeluohjelma	Kansallispuisto, Natura 2000 -alue, biosfäärialue		
Alueen nimi	Saaristomeren kansallispuisto		
Natura 2000 -alueen nimi ja koodi	Saaristomeri FI0200090		
Alueyksikkö	Rannikon Luontopalvelut		
Tekijä(t)	Päivi Pälvimäki		
Julkaisun nimi	Saaristomeren kansallispuiston kävijätutkimus 2019		

Tiivistelmä

Saaristomeren kansallispuisto sijaitsee ulkosaaristossa Paraisten kaupungin ja Kemiönsaaren kunnan alueella. Vuonna 1983 perustettuun 500 km²:n laajuiseen kansallispuistoon tehtiin 72 590 käyntiä vuonna 2019.

Saaristomeren kansallispuiston kävijätutkimuksessa saatiin 550 vastausta. Kävijätutkimuksella selvitettiin mm. käyntien alueellista jakautumista, kävijärakennetta ja kävijöiden näkemyksiä kansallispuiston palveluista ja luonnonympäristöstä.

Kävijöistä 40 % tuli Varsinais-Suomesta ja noin kolmannes pääkaupunkiseudulta. Vastanneiden keski-ikä oli 50 vuotta. Suurin osa vastaajista liikkui kansallispuistossa 2–5 hengen seurueessa, joka koostui oman perheen jäsenistä.

Suosituin vierailukohde Saaristomeren kansallispuistossa oli Örö, jossa kävi 41 % kyselyyn vastanneista. Seuraavaksi suosituimpia olivat Jurmo, Björkö, Bodö ja Dalskär.

Suurin osa kävijöistä yöpyi kansallispuistossa omassa veneessä ja viipyi alueella keskimäärin 4 vuorokautta. Päiväkävijät viipyivät kansallispuistossa keskimäärin kuusi tuntia.

Kävijöiden keskimääräinen rahankulutus käyntiä kohden oli 117 euroa. Kävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset kokonaisvaikutukset olivat vuonna 2019 noin 7 miljoonaa euroa ja työllisyysvaikutus 59 henkilötyövuotta.

Eniten kansallispuistossa harrastettiin luonnosta nauttimista, purjeveneilyä, maiseman katselua ja luonnontarkkailua. Suosituin liikuntamuoto oli patikointi. Kävijätutkimuksen vastaajat arvioivat käynnin hyvinvointivaikutusten rahalliseksi arvoksi keskimäärin 968 euroa.

Luonnonympäristö kansallispuistossa vastasi kävijöiden ennako-odotuksiin erittäin hyvin ja eniten kävijöitä häiritsivät käymälähuoltoon liittyvät asiat ja meren rehevöityminen. Saaristomeren kansallispuiston aluekohtainen valtakunnallisesti vertailukelpoinen kävijätyytyväisyysindeksi oli 4,43.

Tutkimukseen vastanneista 83 % arvioi Metsähallituksen toiminnan Saaristomeren kansallispuistossa erittäin kestäväksi tai kestäväksi.

Avainsanat	Kansallispuistot, kävijätutkimus, luonnon virkistyskäyttö		
Sarjan nimi ja numero	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 254		
ISSN-L	1235-8983	ISSN (verkkojulkaisu)	1799-5388
ISBN	978-952-377-000-3 (pdf)		
Sivumäärä	69 s.	Kieli	suomi
Kustantaja	Metsähallitus		

Presentationblad

Utgivare	Forststyrelsen	Utgivningsdatum	18.11.2020
Uppdragsgivare	Forststyrelsen		
Sekretessgrad	Offentlig	Diarienummer	MH 6088/2020
Typ av skyddsområde/ Skyddsprogram	Nationalpark, Natura 2000-område, biosfärområde		
Områdets namn	Skärgårdshavets nationalpark		
Natura 2000-områdets namn och kod	Saaristomeri FI0200090		
Regionenhet	Kustens och huvudstadsregionens Naturtjänster		
Författare	Päivi Pälvimäki		
Publikation	Besökarundersökning i Skärgårdshavets nationalpark 2019		

Sammandrag

Skärgårdshavets nationalpark ligger i yttre skärgården inom Pargas stad och Kimitoöns kommun. Nationalparken grundades 1983 och har en areal på 500 km². Dess besökarantal år 2019 var 72 590.

Vid besökarundersökningen i Skärgårdshavets nationalpark fick man in 550 svar. I denna undersökning utreddes bl.a. besökens områdesvisa fördelning, besökarstrukturen och besökarnas åsikter om nationalparkens tjänster och naturmiljö.

Hela 40 procent av svararna var från Egentliga Finland och ungefär en tredjedel från huvudstadsregionen. Svararnas medelålder var ca 50 år. Största delen av svararna vistades i parken i sällskap på 2–5 personer, som bestod av egna familjemedlemmar.

Det populäraste besöksmålet i Skärgårdshavets nationalpark var Örö, som besöktes av 41% av svararna. De näst mest populära ställena var Jurmo, Björkö, Bodö och Dalskär.

Merparten av besökarna övernattade i nationalparken i sin båt och vistades i området i genomsnitt 4 dygn. Dagsbesökarna vistades i nationalparken i genomsnitt sex timmar.

Besökarna använde i genomsnitt 117 euro under sitt besök. Besökarnas totala inkomsteffekt på området var år 2019 ca 7 miljoner euro och sysselsättningseffekten 59 årsverken.

De vanligaste aktiviteterna bland besökarna i parken var att njuta av naturen, segla, beundra landskapet och observera naturen. Det populäraste sättet att röra sig i på öarnavar promenader. De som deltog i besökarundersökningen uppskattade att effekterna av besöket på deras hälsa och välmående var värda i genomsnitt 968 euro.

Naturmiljön i nationalparken uppfyllde besökarnas förväntningar mycket väl, och saker som störde besökarna mest var brister i toalettunderhållet och eutrofieringen av havet. Belåtenhetsindexet för Skärgårdshavets nationalpark var 4,43. Indexet är en nationellt jämförbar mätare på besökarnas belåtenhet.

83 % av dem som deltog i undersökningen ansåg att Forststyrelsens verksamhet i Skärgårdshavets nationalpark var mycket hållbar eller hållbar.

Nyckelord	Nationalparker, besökarundersökning, naturens rekreatjonsbruk		
Seriens namn och nummer	Forststyrelsens naturskyddspublicationer. Serie B 254		
ISSN-L	1235-8983	ISSN (online)	1799-5388
ISBN	978-952-377-000-3 (pdf)		
Sidantal	69 s.	Språk	finska
Förlag	Forststyrelsen		

Sisällys

1 Johdanto	7
2 Kävijätutkimuksen toteutus.....	9
2.1 Alueen kuvaus.....	9
2.2 Aineisto ja menetelmät.....	11
3 Tulokset	16
3.1 Kävijärakenne.....	16
3.1.1 Kävijöiden perustiedot.....	16
3.1.2 Kävijöiden seuruetiedot.....	17
3.2 Käynti Saaristomeren kansallispuistossa	18
3.2.1 Kohteen tärkeys.....	18
3.2.2 Kävijöiden ulkoilu- ja luontoharrastukset.....	18
3.2.3 Liikkumistapa ja kuljettu matka.....	21
3.2.4 Käyntien alueellinen jakautuminen.....	21
3.2.5 Käynnin kesto ja toistuvuus.....	22
3.2.6 Saapuminen alueelle.....	25
3.2.7 Kävijöiden rahankäyttö ja sen paikallistaloudelliset vaikutukset.....	27
3.2.8 Kävijöiden kokemat terveys- ja hyvinvointivaikutukset.....	33
3.3 Kävijätyytyväisyys.....	35
3.3.1 Käynnin tarkoitus.....	35
3.3.2 Kävijöiden tyytyväisyys palvelujen ja rakenteiden määrään.....	36
3.3.3 Kävijöiden odotusten toteutuminen.....	36
3.3.4 Vastanneiden käyntiä häirinneet tekijät.....	37
3.3.5 Kävijätyytyväisyysindeksi.....	38
3.4 Aluekohtaiset kysymykset.....	39
3.4.1 Yritysten palveluiden käytön määrä Saaristomeren kansallispuistossa	39
3.4.2 Kävijöiden arvio Metsähallituksen ja yrittäjien toiminnan kestävydestä Saaristomerens kansallispuistossa ja sen lähialueella.....	39
3.5 Vapaamuotoinen palaute.....	41
4 Tulosten tarkastelu.....	42
4.1 Yhteenveto	42
4.2 Vertailu aiempiin tutkimuksiin.....	44
Lähteet.....	46
Liitteet.....	47
Liite 1 Saaristomerens kansallispuiston kävijätutkimuslomake.....	47
Liite 2 Otantakehikko.....	51
Liite 3 Toteutunut aineiston keruuakataulu.....	52
Liite 4 Vastaajien ilmoittamat matkan muut kohteet.....	53
Liite 5 Vapaamuotoinen palaute luokittain.....	57

1 Johdanto

Saaristomeren kansallispuisto on perustettu vuonna 1983. Se sijaitsee Varsinais-Suomessa Saaristomeren eteläreunalla, Paraisten kaupungin ja Kemiönsaaren kunnan maa- ja merialueilla. Kansallispuiston perinnemaisemat ovat merkittäviä harvinaisten ja uhanalaisten eläin- ja kasvilajien säilymiselle, ja niitä hoidetaan ja ennallistetaan laidunnuksella ja talkoilla. Kansallispuisto on tärkeä lintujen pesimäalue, minkä vuoksi mairinnousu on kiellettyä pesimisaikaan rajoitusosissa. Puistossa on myös hylkeidensuojelualueita, joissa liikkuminen vesialueilla sekä mairinnousu on kielletty ympäri vuoden. Saaristomeren kansallispuisto on suosittu virkistys- ja retkeilykohde. Sen lähes luonnontilaiset ja ennallistetut alueet sekä saarten retkeilypalvelut ja luontopolut tarjoavat mahdollisuuden luonnossa liikkumiseen ja luonnosta nauttimiseen.

Vuonna 2014 sata vuotta suljettuna sotilasalueena ollut Örön linnakesaari liitettiin kansallispuistoon (Vuorinen ym. 2014). Metsähallitus avasi Örön veneilijöille ja matkailijoille kesäkuussa 2015, mikä on entisestään lisännyt kiinnostusta koko kansallispuistoa kohtaan. Örön ainutlaatuiset paahdekedot ja rantaniityt harvinaisine kasvi- ja perhoslajeineen, saaren rannikopuolustushistoria ja hyvät vierassatamapalvelut ovat houkutteleet kansallispuiston alueelle aikaisempia vuosia enemmän matkailijoita. Matkailijat saapuvat Örön saarelle omilla veneillään tai reitti- tai tilausveneillä vierassataman kautta. Örön saarella matkailija voi valita erilaista majoitusvaihtoehtoja: saarella on hotelli, hostelli, vuokramökkejä sekä telttailualue. Örön avautumisen lisäksi muita viime vuosien matkailijoille merkittäviä muutoksia Saaristomeren kansallispuistossa ovat olleet Bodön saaren avaaminen matkailijoille vuonna 2016 ja Saaristomeren luontokeskus Sinisimpukan sulkeminen Kemiönsaaren Kasnäsissa vuoden 2016 lopussa.

Kävijätutkimuksista saadun tiedon ja käyntimäärien avulla voidaan hahmottaa kokonaiskuva Metsähallituksen hallinnoimien luonnonsuojelu- ja retkeilyalueiden virkistys- ja matkailukäytöstä. Matkailuyrittäjät ja matkailunkehittäjät hyötyvät myös kävijätutkimuksen tuloksista, kuten myös kansallispuistossa vierailevat matkailijat. Vakioitulla menetelmällä toteutettavat tutkimukset mahdollistavat kansallispuiston alueen käytön ja käytön muutosten seurannan sekä eri alueiden välisen vertailun. Metsähallitus toteuttaa kävijätutkimuksia noin viiden vuoden välein kaikissa kansallispuistoissa ja merkittävimmillä retkeilyalueillaan.

Tämä kävijätutkimus on tehty osana Euroopan unionin LIFE-ohjelman rahoittamaa, Metsähallituksen hallinnoimaa ja kahdeksan hankekumppanin yhteistä Rannikko-LIFE-hanketta 2018–2025. Rannikko-LIFE-hankkeen tavoitteena on suojella ja lisätä rannikkoluonnon monimuotoisuutta ja varautua ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin ympäristön muutoksiin (Metsähallitus 2019d). Hankkeessa pyritään myös yhteensovittamaan luonnonsuojelua ja luonnon virkistyskäyttöä sekä ohjaamaan virkistyskäyttöä siten, että luonnolle koituu mahdollisimman vähän haittaa. Hankkeessa laaditaan Saaristomeren kansallispuistolle hoito- ja käyttösuunnitelma, jonka laatimisessa kävijätutkimuksen tietoa voidaan hyödyntää.

Lähitulevaisuudessa Saaristomeren kansallispuistossa otetaan käyttöön Limits of Acceptable Change -menetelmä (LAC), jolla seurataan virkistys- ja matkailukäytön vaikutuksia suojelualueeseen ja edistetään käytön kestävyys toteutuksista (Metsähallitus 2019b).

Metsähallituksen, Yrityssalon, Paraisten ja Kemiönsaaren käynnissä olevassa yhteisessä matkailun yhteistyöhankkeessa 2018–2021 pyritään muiden muassa kehittämään virkistys- ja matkailukäytön kestävyyttä Lounais-Suomen rannikkoalueella (Metsähallitus 2019a). Hankkeessa matkailuyrittäjille tarjotaan koulutusta Sustainable Travel Finland -ohjelmaan liittyen (Business Finland 2019). Edellä mainittujen kestävyteen lii-

tyvien prosessien suunnittelun sekä hankkeiden toimenpiteiden tueksi kyselyyn laaditiin kolme aluekohtaista kysymystä.

Edelliset Saaristomeren kansallispuiston kävijätutkimukset on tehty vuosina 2003 (Sarlin 2003), 2008 (Aaltonen & Mäki 2009) ja 2014 (Heinonen 2014). Öröstä on tehty kävijätutkimus ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä vuonna 2017 (Salmivuori 2017).

2 Kävijätutkimuksen toteutus

2.1 Alueen kuvaus

Saaristomerен kansallispuisto sijaitsee ulkosaaristossa Paraisten kaupungin ja Kemiönsaaren kunnan alueella (kuva 1). Vuonna 1983 perustettuun Saaristomerен kansallispuistoon tehtiin 72 590 käyntiä vuonna 2019 (taulukko 1). Saaristomerен kansallispuisto koostuu yli 2 000 saaresta ja luodosta (pinta-ala yht. 3 200 ha), kansallispuiston rajauksen sisällä olevista ja niistä valtion omistamista maa- ja vesialueista, jotka eivät ole puolustusvoimien käytössä. Kokonaispinta-alaltaan kansallispuisto on noin 50 000 ha (kuva 2). Metsähallituksella on Saaristomerellä huoltotukikohdat Saaristokeskus Korpoströmissä Korppoossa sekä Kemiönsaaren Kasnäsissä.

Saaristomerellä liikennöi yhteys- ja reittialuksia, joilla pääsee kulkemaan kaikkiin noin kahteenkymmeneen asuttuun saareen ja kansallispuiston saarista mm. Berghamniin, Björköhön, Jurmoon ja Öröhön. Yhteys- ja reittialusten lähtöpaikkoja ovat Kasnäs ja Taalintehdas Kemiönsaarella sekä Pärnäinen ja Kirjainen Paraisten Nauvossa. Saaristobussi kulkee Turusta Pärnäisiin, ja Turusta ja Helsingistä pääsee kesäaikaan Kemiönsaarelle Archipelago HopOn -bussilla. Saaristomerен kansallispuistoon saavutaan paljon omilla veneillä, ja veneilijöitä palvelevat alueen monet retki- ja vierassatamat.

Taulukko 1. Saaristomerен kansallispuiston käyntimäärät vuosilta 2015–2019.

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Yhteensä	79 197	91 493	84 816	83 922	72 592	412 020

Kuva 1. Saaristomerен kansallispuiston sijainti.

Taulukko 2. Saaristomeren kansallispuistoa kuvaavat tärkeimmät tiedot vuonna 2019

Perustamisajankohta

Vuonna 1983.

Sijainti

Varsinais-Suomessa Paraisten kaupungin ja Kemiönsaaren kunnan alueella.

Kansallispuiston pinta-ala

Metsähallituksen hallinnoiman kansallispuiston koko on 50 000 ha, josta maa-alueita on n. 3 200 ha.

Käyntimäärä

Noin 72 592 käyntikertaa vuonna 2019.

Palvelut

- Luontotuvat Nauvon Berghamnissa, Korppoon Jurmossa, Houtskarın Jungfruskärissä ja Kemiönsaaren Örössä.
- Opastuspaikoilla opastustaulu, tulisija, pöytä, penkit ja käymälä.
- Luontopolkuja 13 kpl (pituudet 300 m–5,6 km), joista yksi on vedenalainen luontopolku Stora Hästössä ja yksi vedenalainen veistospolku Dalskärissä.
- Konungskärin, Notvarpharunin ja Gärskärin autiotuvat.
- Ravintola-, majoitus-, opastus- sekä kokous- ja juhlatilapalveluja Örössä.
- Nauvon Berghamnissa Västerbyn kalastajatila -museo, opastusta ja puoti Arkipelagia-seuran ylläpitämänä.
- Ravintola- ja majoituspalveluja Bodössä.
- Kasnäsissä ja Korpoströmin Saaristokeskuksessa Metsähallituksen huoltotukikohtat.
- Kyläsatamissa paikallisten saaristolaisten tarjoamia palveluja.

Käyttömuodot

Luonnonsuojelu, luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkaileminen, opetuskäyttö.

Erityistä

- Monilla saarilla laiduntaa kesäisin karjaa ja lampaita ylläpitämässä perinnemaisemia, jotka ovat elinehto monille eläin- ja kasvilajeille.
- Talkooleirejä, joilla kunnostetaan perinnemaisemia perinteisin työmenetelmin.
- Maihinnousu kielletty osassa rajoitusosia 1.4.–31.7. ja toisaalla ympäri vuoden, jolloin myös vesialueella liikkuminen on kielletty.

Hoito- ja käyttösuunnitelma

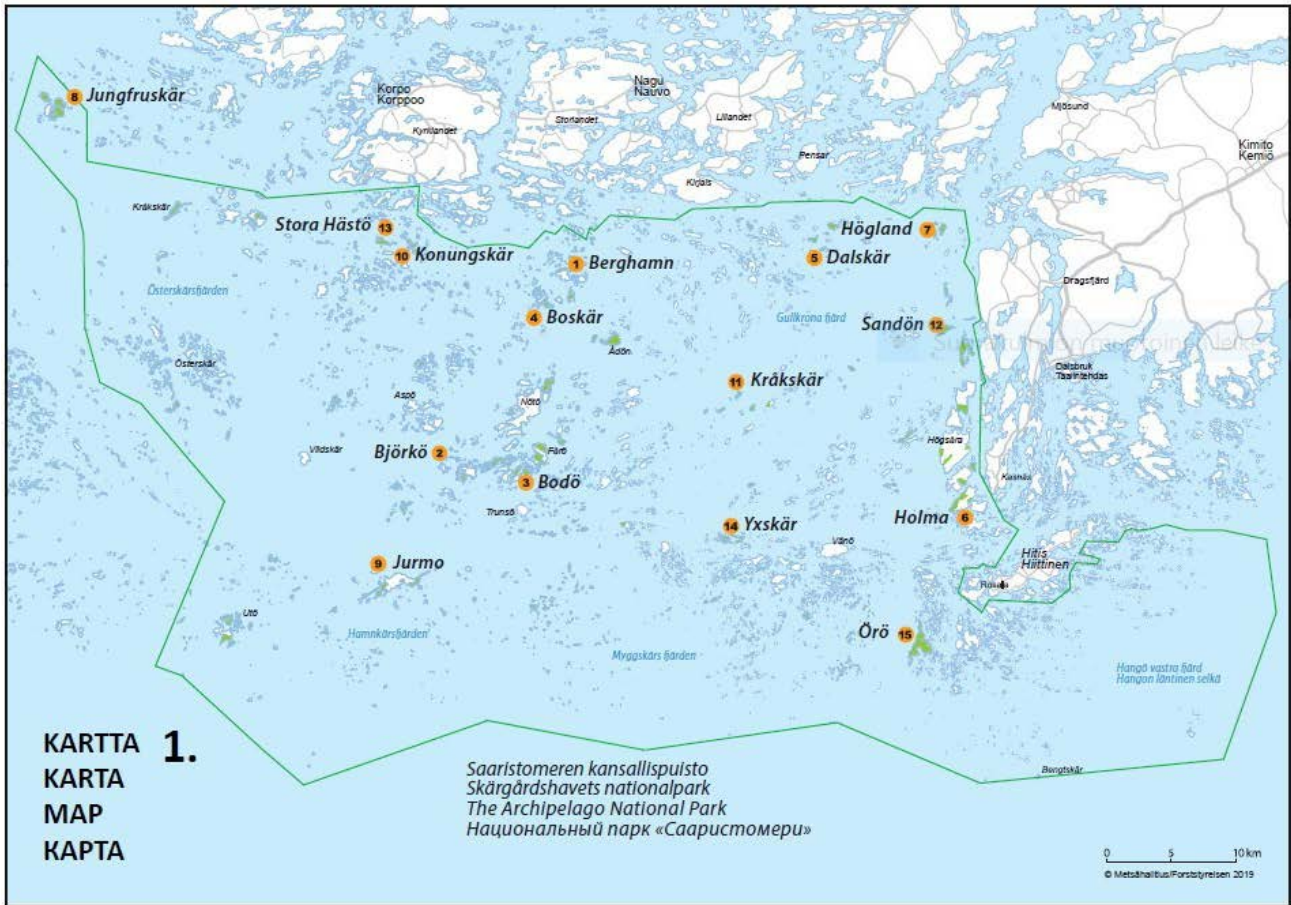
Viimeisin runkosuunnitelma vahvistettu vuonna 1999 (Metsähallitus 2000).

Saaristomeren kansallispuisto muodostaa UNESCO:n vuonna 1994 perustaman biosfäärialueen ydinalueen (Paraisten kaupunki ym. 2020). Biosfäärialue on osa UNESCO:n ohjelmaa, jonka tavoitteena on edistää paikallisväestön elinoloja ja paikallista kulttuuria luonnonsuojelu huomioiden. Kansallispuistoa ympäröivällä yhteistoiminta-alueella asuu noin 200 ympärivuotista asukasta, ja siellä sijaitsee yli tuhat vapaa-ajan asuntoa.

Retkeilijän harrastusmahdollisuudet Saaristomeren kansallispuistossa ovat monipuoliset. Luonnontarkkailun lisäksi kansallispuistoon tullaan esimerkiksi melomaan ja telttaillemaan.

Myös uinti kuuluu monen kävijän aktiviteetteihin, vaikka virallisia uimarantoja alueella ei ole. Telttailu- ja tulentekopaikkoja ja yleisökäymälöitä löytyy lähes jokaisesta retkisatamasta. Marjastus ja sienestys ovat sallittuja alueilla, joilla ei ole liikkumiskieltoa, kuten myös pilkkiminen ja onkiminen jokamiehen oikeudella. Konungskärissä ja Notvarpharunissa sijaitsevat autiotuvat, joita retkeilijät voivat käyttää yöpymiseen ja ruoan valmistukseen.

Saaristomeren kansallispuistossa on 13 luontopolkua, joista yksi on vedenalainen luontopolku ja yksi vedenalainen veistospolku. Stora Hästössä sijaitseva vedenalainen luontopolku on mahdollista kiertää pinnalla snorklaten tai laitesukeltamalla. Dalskärin vedenalainen veistospolku siintää 3–4 metrin syvyydessä. Polkujen lisäksi saaristoluontoon ja -kulttuuriin voi tutustua luontotuvissa ja näyttelyissä Nauvon Berghamnissa, Korppoon Jurmossa, Houtskarın Jungfruskärissä ja Kemiönsaaren Örössä. Öron poluilla matkailija voi tutustua luontokohteiden lisäksi myös saaren sotilaalliseen historiaan kuten tykkiasemiin ja kasarmialueisiin. Vuodesta 2015 alkaen Örössä on toiminut Öron Residenssikeskus ry:n ylläpitämä taiteilijaresidenssi. Yhdistys järjestää taidenäyttelyitä saarella yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Vierailijat voivat maksutta tutustua näyttelyihin kesäkausina.

Kuva 2. Saaristomerens kansallispuisto ja kansallispuiston yhteistoiminta-alue. Vastajien apuna ollut kartta kyselyssä. ©Metsähallitus 2020, © Maanmittauslaitos 2020.

Saaristomeri on yksi maailman laajimmista saaristokokonaisuuksista, jonka luontoa leimaavat mannerjään hiomat suuret ja karut kallioluodot. Metsäiset saaret niittyineen ja rehevine lehtoineen ovat myös tyypillisiä alueelle. Saaristomerellä elää sekä meri- että makeanvedenlajejä ja meriveden matalasta suolapitoisuudesta (5–6 %) johtuen. Saaristomeri luotoineen on tärkeä norpan ja hallin asuinalue. Saarien vaihtelevassa maastossa pesii yli 130 lintulajia, ja kansallispuiston tunnuseläin merikotka on tehokkaiden suojelutoimien johdosta hyvin yleinen näky alueella.

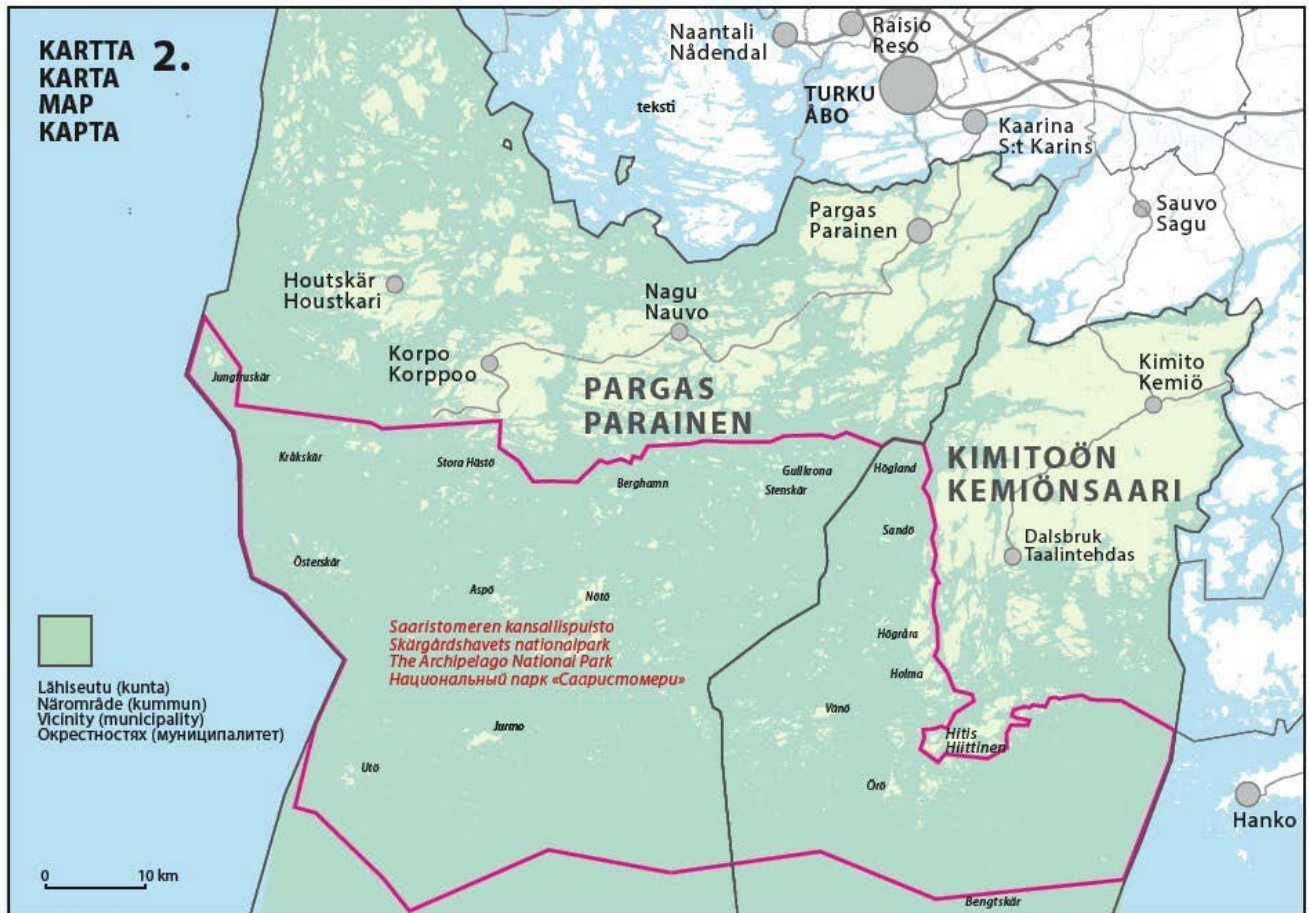
Metsittyminen, pensoittuminen ja umpeenkasvu uhkaavat Saaristomerens avoimia luontotyyppijä ja niiden uhanalaisia kasvi- ja eläinlajeja. 1990-luvun lopusta lähtien usealle kansallispuiston saarelle onkin tuotu lampaita ja nautoja laiduntamaan, millä on suuri merkitys monen uhan-

alaisen lajin säilymiselle. Kansallispuistossa hoidetaan perinnemaisemia vajaan 400 hehtaarin alueella, ja vapaaehtoisella talkootyöllä on suuri merkitys perinnemaisemien niittotöissä ja lehdesniittyjen harvoinneissa.

2.2 Aineisto ja menetelmät

Tämän kävijätutkimuksen tulokset perustuvat ajanjaksona 1.6.–31.8.2019 Saaristomerens kansallispuistossa kerättyyn aineistoon. Tutkimus toteutettiin kyselynä, jossa yli 15-vuotiaita kävijöitä pyydettiin vastaamaan nelisivuiseen kyselylomakkeeseen (liite 1). Lomakkeessa on neljä sivua ja 24 kysymystä, joista osa on moniosaisia. Kysymyksenasettelua muutettiin aikaisempaan Saaristomerens kansallispuiston kävijätutkimukseen (Heinonen 2016) verrattuna vain pieneltä osin. Kysymys ”Olisi-

Kuva 3. Saarisjärven kansallispuisto ja sen lähialue. Vastaajien apuna ollut kartta kyselyssä. ©Metsähallitus 2020, ©Maanmittauslaitos 2020.

ko joitain seuraavista palveluista tarpeellista lisätä lähialueella?” jätettiin pois. Lomakkeeseen lisättiin kysymys siitä, kuinka monen eri yrittäjän palveluita kävijä on kansallispuiston alueella käyttänyt, sekä kysymykset, joissa kävijöitä pyydettiin arvioimaan Metsähallituksen toiminnan kestävyttä kansallispuistossa ja yrittäjien toiminnan kestävyttä kansallispuistossa ja sen lähialueella.

Kysely toteutettiin haastatteluina ja postilaatikkokyselynä. Haastattelujen yhteydessä moni kävijä myös täytti kyselylomakkeen itsenäisesti keruupisteessä. Kyselylomake oli tarjolla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi kaikissa keruupisteissä. Postilaatikoissa oli selkeästi näkyvissä, että lomakkeita on tarjolla kolmella eri kielellä. Vastaajilla oli kyselylomakkeen täytön apuna kaksi karttaa. Kartassa 1 (kuva 2) oli merkittynä kansallispuiston alue ja käyntikohteet ja kartassa 2 (kuva 3) kan-

sallispuiston lähialue. Lomakkeessa oli ohjeet sen täyttämiseen. Lomakkeen täyttämiseen kului vastaajilta yleisimmin noin 10–20 minuuttia.

Keruupisteitä valittiin tähän tutkimukseen 11, kun niitä vuoden 2014 tutkimuksessa oli 13. Edellisen tutkimuksen keruupisteistä tässä tutkimuksessa mukana olivat Berghamn, Björkö, Dalskär, Högländ, Jungfruskär, Jurmo, Konungskär, Sandö ja Stora Hästö. Uusia keruupisteitä olivat Bodö ja Öro. Edellisessä kävijätutkimuksessa mukana olleet saaret Boskär, Holma, Kråkskär ja Yxskär jätettiin tästä tutkimuksesta pois, koska niillä ei vähäisten kävijämäärien takia olisi merkittävää vaikutusta tutkimustuloksiin.

Aineistonkerääjä esitti kansallispuistossa kävijälle lomakkeen kysymykset ja tallensi kävijän vastaukset tai ohjasi kävijää täyttämään lomakkeen itsenäisesti ja palauttamaan sen kerääjälle,

postilaatikkoon tai postitse. Kävijätutkimuksessa oli käytössä sähköinen ja paperinen kyselylomake. Kerääjillä oli käytössään eri keruupäivinä vaihtelevasti 1–3 kpl tablettia. Aineistonkeruuta suoritti kahdeksassa keruupisteessä yhteensä yksitoista eri henkilöä. Kolmessa keruupisteessä kerättiin vastauksia ainoastaan postilaatikkokeräyksellä. Vastaamista tukevia karttoja oli saatavissa myös postilaatikoissa.

Kävijätutkimuksen aineistoa kerättiin etukäteissuunnitelman (liite 2) mukaisesti ajalla 1.6.–31.8.2019. Keruuaikataulun suunnittelulla pyrittiin saamaan alueen todellista käyttöä mahdollisimman hyvin edustava otos (taulukko 3). Otokseen kuuluivat kaikki vähintään 15-vuotiaat kävijät, joita kerääjät tavoittivat keruupäivinä keruupisteissä. Keruupäiviä oli yhteensä 39, joista seitsemänä päivänä keruuta suoritettiin kahdessa pisteessä samaan aikaan sekä yhtenä päivänä kolmessa pisteessä samaan aikaan.

Pelkästään postilaatikkokyselynä aineistoa kerättiin Sandössä, Konungskärissä ja Stora Häsössä. Örössä oli palautuspostilaatikko vain keruupäivinä jaettujen lomakkeiden palautusta varten vierassatamassa. Jokaiselta keruupäivältä pidettiin keruupäiväkirjaa, johon kirjattiin kerääjän nimi, keruupaikka, keruun kesto, kerättyjen lomakkeiden lukumäärä, sääolot ja muita huomiotavia asioita.

Kerääjät keräsivät täytettyjä lomakkeita yhteensä 308 kappaletta, joista 141 lomaketta saatiin kerääjien tekeminä haastatteluina ja 167 kävijöiden itsenäisesti täyttämänä lomakkeina keruupisteissä. Keruupäiviltä saatiin yhteensä 7,9 täytettyä lomaketta päivää kohden. Postilaatikkoihin jätettiin 247 täytettyä lomaketta, ja postitse kyselylomakkeita palautettiin 11 kpl. 16 kpl palautetuista lomakkeista hylättiin puuttuvien tausta- tai vastaustietojen vuoksi, joten tutkimuksen lopullinen aineistomäärä oli 550 täytettyä kyselylomaketta (taulukko 3).

Aineistonkeruun toteutus (liite 3) vastasi hyvin laadittua etukäteissuunnitelmaa. Keruuaika painottui heinäkuulle, joka on Saaristomeren kansallispuistossa retkeilyn ja matkailun vilkkaat aika. Keruupäiviä oli eniten Jurmossa (9 kpl), Örössä (9 kpl) ja Berghamnissa (8 kpl). Jungfruskäristä saatujen vastausten määrä oli 10 kpl tavoiteltua vähäisempi, mihin vaikutti kahden keruupäivän peruuntuminen huonon sään takia. Bodössä keruupäiviä oli suunnitellun neljän sijasta kolme, ja Bodöstä tavoiteltujen 40:n vastauksen sijaan saatiin kerättyä 23 vastausta. Tavoiteltu keruumäärä ylittyi yhdeksässä keruupisteessä. Örössä, joka oli uusi aineiston keruupiste Saaristomeren kävijätutkimuksissa, päästiin keruutavoitteeseen, ja se ylitettiin hieman. Hieman yli puolet (57 %) kyselyyn vastanneista tavoitettiin kolmesta pisteestä eli Öröstä, Jurmosta ja Björköstä. Kyselylomakkeista 81 % oli täytetty suomeksi, 12 % ruotsiksi ja 6 % englanniksi (taulukko 4). Örössä kyselyyn vastanneille tarjottiin kiitokseksi pullakahvit.

Vastausprosenttia koko tutkimukselle ei voida laskea, sillä kerääjien ja postilaatikkojen ohi kulkeneiden määrä ei ole tiedossa. Keruupäiväkirjojen mukaan kyselyä kieltäytyi vain neljä henkilöä. Kieltäytymisen syynä oli useimmiten kävijän lähtöhetken kiire. Seurueet valitsivat joukostaan yhden henkilön vastaamaan, jolloin muita ei kirjattu kieltäytyjiksi. Joinakin kertoina vierailijat kertoivat vastanneensa kyselyyn jo aikaisemmin toisessa keruupisteessä.

Joissakin keruupisteissä suomenkieliset lomakkeet olivat päässeet joksikin aikaa loppumaan postilaatikoista, jolloin pieni määrä suomenkielisiä vierailijoita oli täyttänyt ruotsin- tai englanninkielisen lomakkeen. Suurin osa kyselyyn vastanneista paneutui lomakkeen täyttämiseen hyvin, mutta joistakin vastauksista näkyy, ettei vastaaja ole ymmärtänyt kysymystä tai vastausvaihtoehtoja tutkimuksessa tarkoitettulla tavalla.

Kysymyksissä 2 ja 3 osa vastaajista oli saattanut lukea ohjeet huolimattomasti ja vastata siksi virheellisesti. Kysymyksessä 2a tiedustellaan aikaa, joka on vietetty tai aiotaan viettää Saaristomeren kansallispuistossa ja 2b-kohdassa kysytään vastaavaa asiaa mukaan lukien myös lähialue. Kysymys 3a selvittää, miten kansallispuistossa aiotaan yöpyä, kun taas 3b kysyy samaa asiaa koskien vain lähialuetta – ei kansallispuistoa ja lähialuetta yhteensä, kuten kohdassa 2b. Aikaisimmista kävijätutkimuksista tiedetään, että kävijöiden voi usein olla hankala hahmottaa, milloin he ovat kansallispuiston alueella, milloin kansallispuiston lähialueella ja milloin niiden molempien ulkopuolella.

Kysymyksessä 4 osa vastaajista on todennäköisesti valinnut vähemmän käyntikohteita kuin missä he todellisuudessa olivat vierailleet tai tulevat vierailemaan. Purjehtijat valitsevat usein käyntikohteensa tuulien mukaan eivätkä tulevat käyntikohteet ole välttämättä tiedossa kysytessä, mikä vaikuttaa vastauksiin.

Kysymyksessä 5a kysyttiin matkustuksessa käytettyjä kulkuneuvoja. Mikäli vastaukseksi oli valittu vain yksi kulkuneuvo, tulkittiin se myös viimeksi käytetyksi kulkuneuvoksi 5b-kohtaa tallennettaessa, vaikkei vastaaja olisi täyttänyt 5b-kohtaa lainkaan. Muutamassa lomakkeessa vastaaja oli ilmoittanut matkustaneensa kansallispuistoon ainoastaan henkilöautolla, junalla tai metrolla, vaikka tämä on käytännössä mahdotonta.

Eri käyntimotiivien tärkeyttä vastaajalle selvittäneessä kysymyksessä 6 eivät kaikki vastanneet kuin erittäin tai melko tärkeiksi kokemiensa asioiden kohtiin. Tarkoitus kuitenkin oli, että vastaaja olisi arvioinut jokaisen 17 asian tärkeyttä itselleen.

Kysymyksessä 8 pyydettiin valitsemaan seurueen koostumusta parhaiten kuvaava vaihtoehto. Jos vastaaja oli merkinnyt seurueensa koostuvan oman perheen jäsenien lisäksi myös muista sukulaisista tai ystäväistä, kirjattiin tallennuksessa seurueen koostuvan oman perheen jäsenistä.

Kysymyksessä 9a käynnin aikaisia ulkoilu- ja luontoharrastuksia tiedusteltaessa 11 % vastaajista oli jättänyt ilmoittamatta 9b-kohdassa kaikkein tärkeimmän harrastuksen. Selitys tähän voi olla 9b-kohdan sijoittuminen lomakkeen alalaitaan, mistä sitä voi olla vaikea huomata. Yhden tärkeimmän harrastuksen valinta on voinut olla vastaajan mielestä myös vaikeaa. Kysymyksessä 9a oli vaihtoehtona moottoriveneily, mutta ei purjeveneilyä. Tämä oli selvä puute kyselylomakkeessa, ja moni vastaaja olikin kirjoittanut purjeveneilyn vaihtoehdon kohtaan ”muu, mikä?”. Kysymys 9a ja 9b ei siis suoraan anna oikeaa kuvaa purjeveneilyharrastuksen määrästä ja tärkeydestä vastaajien joukossa. Monessa 9b-kysymyksen vastauksessa purjeveneily oli nostettu tärkeimmäksi tekemiseksi kohdasta ”muu mikä?”. Myös kysymyksessä 18, jossa kysytään omin voimin liikkumisen tapaa, monet vastaajista ovat lisänneet kohtaan ”muuten, miten?” purjeveneilyn. Kyselytutkimuksessa saatujen kaikkien vastausten perusteella sekä aikaisemman kävijätutkimuksen perusteella voidaan vetää se johtopäätös, että purjeveneily oli toiseksi tärkein harrastus myös tämän tutkimuksen kaikkien vastaajien keskuudessa.

Kysymyksessä 17 kävijää pyydettiin mittamaan rahassa Saaristomeren kansallispuistossa kokemiaan terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. 18 % vastaajista ei ollut vastannut tähän kysymykseen tai oli kirjoittanut kohtaan kommentin ”ei voi mitata rahassa”.

Kävijöiden rahankäytön paikallistaloudellisten vaikutusten laskemiseen käytettiin laskentamallia, joka on osa Metsähallituksen ASTA-tietojärjestelmää. Paikallistaloudellisten vaikutusten laskemisessa käytetään ASTA:an tallennettuja tietoja kävijöistä ja heidän rahankäytöstään sekä alueen vuotuista käyntimäärää. Laskentaa varten suojele- ja retkeilyalueet on jaettu neljään luokkaan lähialueen asukastiheyden perusteella. Saaristomeren kansallispuisto kuuluu tässä tarkastelussa luokkaan taajama.

Kullekin luokalle on laskettu keskimääräiset välittömien vaikutusten kertautumista kuvaavat kertoimet sekä työllisyysuhdeluvut. Apuna on käytetty Tilastokeskuksen maakunnallisista ponnostuotostaulukoista johdettuja paikallisia ponnostuotostaulukoita. Paikallistaloudellisten vaikutusten laskennassa käytettävät kertoimet on päivitetty alkuvuodesta 2020 (Vatanen & Kajala 2020).

- Moodi on tyyppiarvo, joka kuvaa aineiston yleisintä arvoa.
- Mediaani ilmaisee muuttujan keskimmäisen arvon jakaen havaintoaineiston kahteen yhtä suureen osaan.
- 25 %:n prosenttipiste ilmaisee sen muuttujan arvon, jonka alle sijoittuu neljäsosa havaintoaineistosta, ja 75 %:n prosenttipiste sen muuttujan arvon, jonka alle sijoittuu kolme neljäsosaa havainnoista.

Taulukko 3. Vastausten jakautuminen keruupisteittäin.

Keruupaikka	Käyntimäärä-arvio v. 2019	Lomakkeet tavoite, kpl	Saatujen lomakkeiden määrä, kpl	Saatujen lomakkeiden määrä, %
Berghamn	3 000	30	25	5
Björkö	9 000	50	78	14
Bodö	6 000	40	23	4
Dalskär	9 000	50	48	9
Högländ	4 000	20	32	5
Jungfruskär	6 000	40	35	6
Jurmo	10 000	70	77	14
Konungskär	3 500	20	21	4
Sandö	3 500	20	42	8
Stora Hästö	1 700	10	12	2
Örö	25 000	150	157	29
Yhteensä	80 700	500	550	100

Taulukko 4. Eri kielten osuudet täytetyistä vastauslomakkeista.

Lomakkeen kieli	kpl	%
Englanti	36	6
Ruotsi	69	13
Suomi	445	81
Yhteensä	550	100

3 Tulokset

3.1 Kävijärakenne

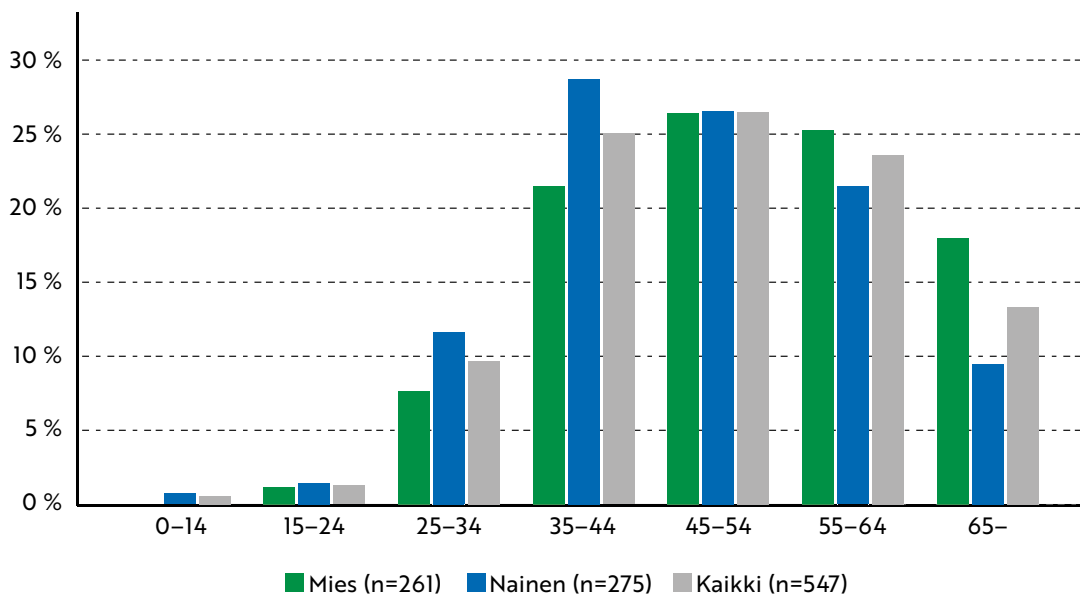
3.1.1 Kävijöiden perustiedot

Kävijätutkimuksen kyselyyn vastanneissa oli suunnilleen yhtä paljon naisia ja miehiä (kuva 4). Kävijöitä oli melko tasaisesti neljännes ikäluokissa 35–44-, 45–54- ja 55–64-vuotiaat. Alle 35-vuotiaita oli vastaajista 12 %. Vastaajien keski-ikä oli 50 vuotta.

Vastaajista 73 %:lla oli alempi tai ylempi korkeakoulututkinto. Opistotasoisien koulutuksen omaavia vastaajista oli 15 %, ammattikoulun suo-

rittaneita 10 %, ja ilman ammatillista tutkintoa oli 3 % vastaajista.

Vastanneista 40 % tuli Varsinais-Suomesta, joista 17 % tuli Turusta, ja vastaajista noin kolmanneksen asuinkunta oli pääkaupunkiseudulla. Ulkomaisia kävijöitä oli yhteensä 6 % kaikista vastanneista (taulukko 5). Ulkomaiset vastaajat olivat useimmiten lähtöisin Ruotsista, Saksasta tai Alankomaista. Paikallisia asukkaita eli kävijöitä Kemiönsaaresta ja Paraisilta oli 5 % vastanneista.

Kuva 4. Vastanneiden ikä- ja sukupuolijakauma.

Taulukko 5. Vastanneiden luokittelu asuinkunnan ja kotimaan perusteella.

Kävijätyyppi	Kpl	%
Paikallinen asukas	30	5
Kotimainen matkailija	484	88
Ulkomainen matkailija	34	6
Yhteensä	548	100

3.1.2 Kävijöiden seuruetiedot

Saaristomeren kansallispuiston vierailijoista 82 % saapui puistoon 2–5 hengen seurueessa ja 14 % kävijöistä matkusti kuuden tai useamman hengen seurueessa (taulukko 6). Yksin alueella retkeili 4 % vastaajista. Keskimääräinen seurueen koko oli 4 henkilöä (taulukko 7). Alle 15-vuotiaita oli mukana 180 seurueessa, ja yleisimmin seurueissa oli kahdesta kolmeen lasta. Liikuntaesteisiä henkilöi-

tä oli kaikissa seurueissa yhteensä viisi henkilöä.

Oman perheen jäsenten kanssa vieraili kansallispuistossa 77 % vastaajista (taulukko 8).

Ystäväseurueessa retkeili 16 % prosenttia vastaajista. Seurueissa oli usein sekä perheenjäseniä että ystäviä tai muita sukulaisia, mutta tietojärjestelmään pystyi tallentamaan vain yhden vastausvaihtoehdon, jolloin tallennettiin ”oman perheen jäsenet”.

Taulukko 6. Vastanneiden seurueiden ryhmäkoko.

Seurueen koko	Kpl	%
Yksin	23	4
2–5 hengen seurue	446	82
6 tai useamman hengen seurue	76	14
Yhteensä	545	100

Taulukko 7. Seuruetta kuvaavia tunnuslukuja.

	n	Keskiarvo	Keskiahaj.	Prosentti-pisteet min.	Prosentti-pisteet 25 %	Prosentti-pisteet med.	Prosentti-pisteet 75 %	Prosentti-pisteet max.
Seurueen koko yhteensä	522	4,0	4,09	2	2	3	4	55
Alle 15-vuotiaita	180	2,9	7,59	1	1	2	2	100
Liikuntaesteisiä	5	1,2	0,45	1	1	1	1	2
Alle 15-vuotiaiden syntymävuodet	324	2010,5	3,95	2001	2007	2010	2014	2019

Taulukko 8. Seurueen koostumus.

Seurueen koostuminen	kpl	%
Oman perheen jäsenistä	405	77
Muista sukulaisista	11	2
Ystävistä	82	16
Työtovereista	11	2
Koululuokasta	1	0
Eläkeläisryhmästä	1	0
Ohjelmapalveluyrityksen asiakkaista	3	1
Kerhosta, yhdistyksestä tms.	11	2
Yhteensä	525	100

3.2 Käynti Saaristomeren kansallispuistossa

3.2.1 Kohteen tärkeys

Vastaajista 50 % ilmoitti Saaristomeren kansallispuiston olevan matkan tärkein kohde, ja vastaajista 45 % ilmoitti sen olevan yksi matkan suunnitelluista kohteista (taulukko 9). Vain harva vastaajista oli ennalta suunnittelematta poikennut kansallispuistoon. Muita suosittuja kohteita matkan varrella olivat Ahvenanmaa, Saaristomeren muut kohteet ja Hanko (liite 4).

3.2.2 Kävijöiden ulkoilu- ja luontoharrastukset

Kävijöiden ulkoilu- ja luontoharrastuksia kysyttiin kysymyksellä: "Mitä pääasiassa aiot tehdä Saaristomeren kansallispuistossa tällä käynnilläsi?". Vastaaja sai halutessaan valita useamman aktiviteetin tai harrastuksen. Suosituimmat aktiviteetit vastaajien keskuudessa olivat luonnosta nauttiminen (88 %), maiseman katselu (82 %), kävely (75 %), luonnon tarkkailu (74 %) ja uinti (61

%) (taulukko 10). Virkistäytyminen (60 %) ja luontopolkuun tutustuminen (50 %) olivat seuraavaksi suosituimpia aktiviteetteja. Muun vaihtoehdon vastauksissa oli valinnut 109 henkilöä. Moni oli lisännyt purjehduksen muun vaihtoehdon kohtaan, koska se puuttui annetuista vaihtoehdoista. Suurta sukupuolten välistä eroa ulkoilu- ja luontoharrastuksiin liittyvissä vastauksissa ei ilmennyt.

Vastanneista lähes neljäkymmentä prosenttia kertoi harrastaneensa käynnillään kansallispuistossa yli 10 aktiviteettia (taulukko 11).

Tärkeimmäksi ulkoilu- tai luontoharrastukseksi tällä käynnillään Saaristomeren kansallispuistossa kävijät ilmoittivat annetuista vaihtoehdoista luonnosta nauttimisen, maiseman katselun, virkistäytymisen, retkeilyn ja melonnan (kuva 5). Kohdassa "muu, mikä?" vastaajat mainitsivat eniten purjehduksen, ja se nousikin vastaajien toiseksi tärkeimmäksi aktiviteetiksi.

Taulukko 9. Kohteen tärkeys.

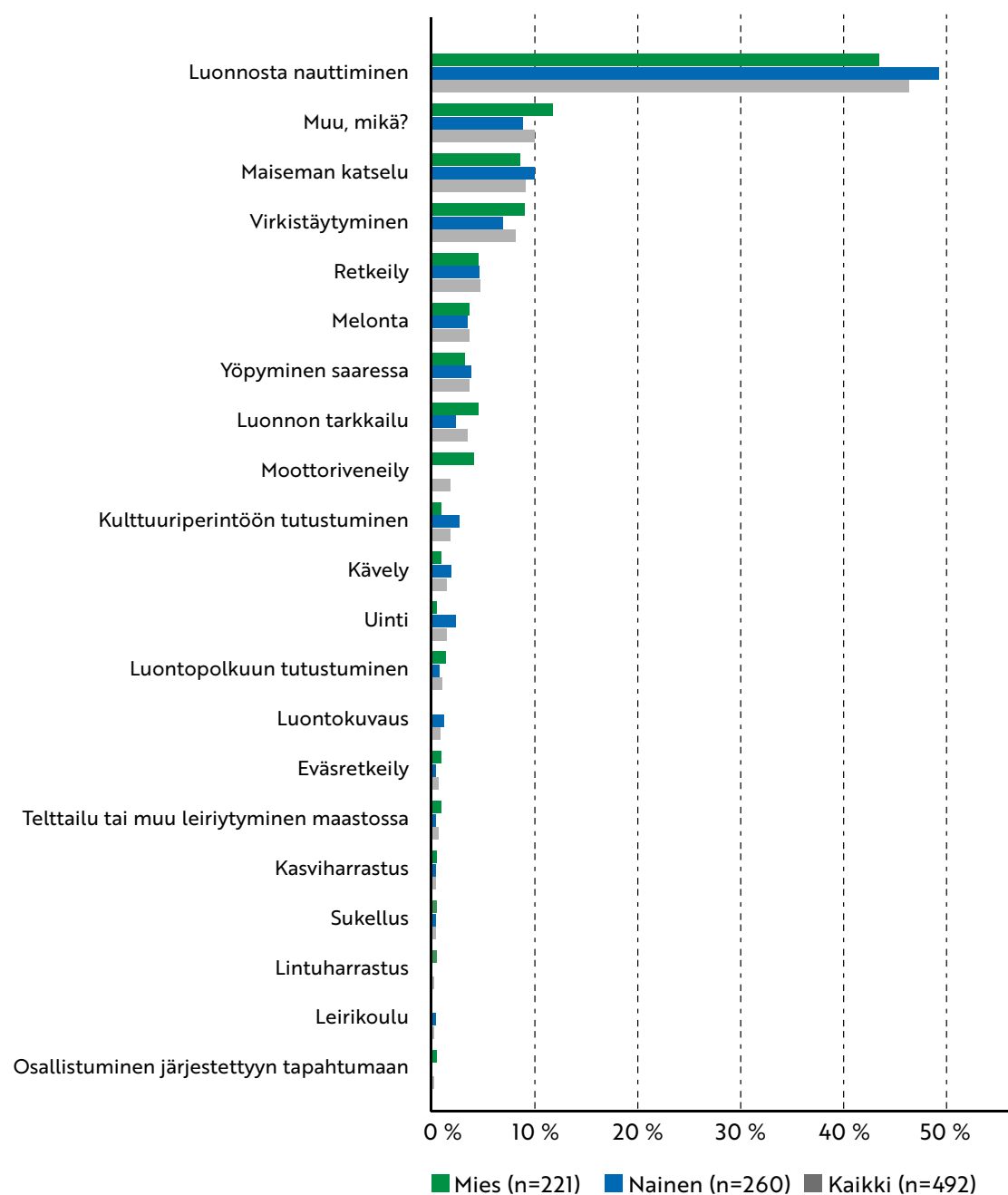
Kohteen tärkeys	Kpl	%
Matkasi ainoa tai tärkein kohde	271	50
Yksi matkasi suunnitelluista kohteista	246	45
Ennalta suunnittelematon kohde matkan varrella	28	5
Yhteensä	545	100

Taulukko 10. Pääasialliset aktiviteetit, joihin vastanneet osallistuivat tai aikoivat osallistua tällä käynnillä Saaristomeren kansallispuistossa.

Harrastus	Mies, kpl	Mies, %	Nainen, kpl	Nainen, %	Kaikki, kpl	Kaikki, %
Kävely	184	70	217	78	408	74
Lenkkeily	25	10	27	10	52	9
Retkeily	107	41	109	39	222	40
Luonnon tarkkailu	188	72	210	76	405	74
Eväsretkeily	73	28	90	32	168	31
Kalastus	44	17	21	8	68	12
Lintuharrastus	49	19	38	14	88	16
Marjastus	28	11	18	6	47	9
Sienestys	15	6	6	2	21	4
Kasviharrastus	29	11	27	10	56	10
Käynti luontotuvassa	54	21	51	18	107	19
Luontovalokuvaus	91	35	114	41	210	38
Partioretki	1	0	0	0	1	0
Leirikoulu	0	0	1	0	1	0
Telttailu tai muu leirytyminen maastossa	25	10	21	8	49	9
Maiseman katselu	207	79	240	87	453	82
Luonnosta nauttiminen	225	86	249	90	482	88
Uinti	155	59	175	63	334	61
Sukellus	17	6	7	3	26	5
Melonta	17	6	16	6	35	6
Moottoriveneily	82	31	72	26	158	29
Luontoleiri	0	0	1	0	1	0
Luontopolkuun tutustuminen	122	47	149	54	277	50
Opastettu retki	12	5	12	4	24	4
Osallistuminen järjestettyyn tapahtumaan	4	2	6	2	10	2
Kulttuuriperintöön tutustuminen	96	37	111	40	211	38
Yöpyminen saarella	124	47	128	46	256	47
Virkistäytyminen	143	55	181	65	329	60
Sup-lautailu	14	5	9	3	23	4
Muu, mikä?	58	22	50	18	109	20
Yhteensä	262		277		550	

Taulukko 11. Aktiviteettien lukumäärä käyntiä kohden Saaristomeren kansallispuistossa.

Harrastusten lukumäärä	Miehet, kpl	Miehet, %	Naiset, kpl	Naiset, %	Kaikki, kpl	Kaikki, %
1-3	23	9	18	6	43	8
4-6	64	24	65	23	131	24
7-9	70	27	85	31	159	29
10 tai enemmän	105	40	109	39	217	39
Yhteensä	262	100	277	100	550	100

Kuva 5. Vastanneiden kaikkein tärkein aktiviteetti tällä käynnillä Saaristomeren kansallispuistossa.

3.2.3 Liikkumistapa ja kuljettu matka

Tutkimuksessa tiedusteltiin, kuinka pitkän matkan kävijä oli liikkunut tai aikoi liikkua omin voimin kyseisellä käynnillään Saaristomeren kansallispuistossa. Vastausvaihtoehtona annettiin patikointi, juoksu, pyöräily, melonta, soutu tai jokin muu. Vastaaaja pysyi valitsemaan useamman vaihtoehdon.

Eniten alueella liikuttii omin voimin patikoiden. Yhdellä käyntikerralla kävijät kävelivät keskimäärin 14 km (taulukko 12). Pyörällä liikkui 15 % vastaajista ja keskimäärin 17 km:n matkan. Juoksemalla liikkui 10 % vastaajista, keskimäärin 12 km:n matkan. Melomalla liikkui saaristossa 9 % vastaajista, keskimäärin 49 km.

Taulukko 12. Kävijöiden liikkumistavat ja kuljettu matka (km) Saaristomeren kansallispuistossa. Kuljettu matka vuodessa on laskettu vuoden 2019 käyntimäärällä (72 590 käyntiä).

Liikkumistapa	n	Keskiarvo	Keskij.	Prosentti-pisteet min.	Prosentti-pisteet 25 %	Prosentti-pisteet med.	Prosentti-pisteet 75 %	Prosentti-pisteet max.	Kuljettu matka, km/v
patikoiden	454	14,0	16,82	0	4	10	20	150	497 071
juosten	47	12,4	13,28	0	4	10	20	50	51 458
pyöräillen	72	17,0	21,99	0	5	10	17	150	78 830
meloen	44	49,2	59,66	0	5	34	65	300	163 792
soutaen	31	2,6	5,68	0	0	1	2	30	3 394
muuten, miten?	15	3,7	4,95	1	1	1	5	20	1 642
Vastanneita yhteensä	492	15,8	24,1	-	-	10,0	-	-	796 187

3.2.4 Käyntien alueellinen jakautuminen

Suosituin vierailukohte Saaristomeren kansallispuistossa oli Öro, jossa kävi 41 % kyselyyn vastanneista (taulukko 13). Jurmossa kävi 32 % ja Björkössä (27 %) vastaajista. Seuraavaksi eniten kävijät vierailivat Bodössä (18 %), Dalskärissä (16 %) ja Jungfruskärissä (13 %). Lisäksi muun kansallispuistossa sijaitsevan vierailukohteen oli maininnut 179 vastaajaa. Näissä vastauksissa useimmiten oli mainittu Högsåra ja Nötö, joissa ei sijaitse kansallispuiston retkisatamaa palveluineen, mutta kyläkin kansallispuistoon kuuluvia alueita. Vierailukohteeksi vastaajat mainitsivat usein myös Utön, Aspön, Vänön ja Gullkronan, jotka eivät kuulu kansallispuistoon.

Taulukko 13. Käyntien alueellinen jakautuminen Saaristomeren kansallispuiston retkisatamissa.

Käyntikohte	kpl	%
Berghamn	58	11
Björkö	148	27
Bodö	101	18
Boskär	9	2
Dalskär	89	16
Holma	9	2
Högland	51	9
Jungfruskär	70	13
Jurmo	174	32
Konungskär	39	7
Kråskär	22	4
Sandö	60	11
Stora Hästö	32	6
Yxskär	40	7
Öro	224	41
Muu, mikä	179	33
Vastanneita yhteensä	548	

3.2.5 Käynnin kesto ja toistuvuus

Kyselyyn vastanneista 86 % oli käynyt Saaristomeren kansallispuistossa aiemminkin (taulukko 14). Naisista 17 % oli alueella ensimmäistä kertaa ja miehistä 11 %. Keskimäärin Saaristomeren kansallispuistossa oli vierailtu 14 kertaa viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana (taulukko 15).

Puistossa aiemmin käyneet olivat vierailleet ensimmäisen kerran kansallispuistossa keskimäärin parikymmentä vuotta sitten ja edellisen kerran keskimäärin puolitoista vuotta sitten (taulukko 16). Varhaisin vierailu Saaristomeren alueelle oli tehty 75 vuotta sitten, vuonna 1944.

Taulukko 14. Käynnin toistuvuus.

Käynnin toistuvuus	Miehet, kpl	Miehet, %	Naiset, kpl	Naiset, %	Kaikki, kpl	Kaikki, %
Ensikertaa alueella	26	11	43	17	69	14
Käynyt aikaisemmin	213	89	211	83	434	86
Yhteensä	239		254		503	

Taulukko 15. Käyneiden käyntikerrat viimeisten viiden vuoden aikana.

	n	Keski-arvo	Keskij.	Prosentti-pisteet min.	Prosentti-pisteet 25 %	Prosentti-pisteet med.	Prosentti-pisteet 75 %	Prosentti-pisteet max.
Käynnit viimeisen viiden vuoden aikana	434	13,8	25,83	0	3	5	12	250

Taulukko 16. Ensimmäinen ja viimeisin käynti alueella.

Ensimmäinen ja viimeisin käynti alueella	n	Keski-arvo	Keskij.	Prosentti-pisteet min.	Prosentti-pisteet 25 %	Prosentti-pisteet med.	Prosentti-pisteet 75 %	Prosentti-pisteet max.
Ensimmäisen kerran käynyt, vuonna	413	1998,0	15,70	1944	1986	1999	2012	2050
Ensimmäisen kerran käynyt, vuotta sitten	413	21,0	15,70	-31	7	20	33	75
Viimeksi käynyt, vuonna	395	2017,4	3,63	1985	2018	2018	2019	2019
Viimeksi käynyt, vuotta sitten	395	1,6	3,63	0	0	1	1	34

Suurin osa eli 84 % kävijöistä yöpyi kansallispuiston alueella (taulukko 17). Yöpyneet matkailijat viipyvät kansallispuiston alueella keskimäärin 4,3 vuorokautta. Päiväkävijät viipyvät kansallispuistossa keskimäärin kuusi tuntia. Päiväkävijöissä oli 23 %-yksikköä enemmän naisia kuin miehiä.

Kansallispuistossa sekä sen lähialueella yöpyi 91 % vastaajista (taulukko 18). He viettivät alueella keskimäärin 8,4 vuorokautta. Joidenkin kyselyyn vastanneiden kesämökki sijaitsee Saaristomeren kansallispuiston lähialueella, mikä selittää vas-

tausten jopa 100 vrk:n viipymiä. Päiväkävijät viipyvät Saaristomeren kansallispuistossa ja sen lähialueella keskimäärin noin neljä tuntia.

Kansallispuistossa ja sen lähialueella käyneissä päiväkävijöissä oli 14 %-yksikköä enemmän naisia kuin miehiä. Matkailijoiksi luokitellaan lähialueen ulkopuolelta tulevat tulevat kävijät, joita oli 94 % vastaajista.

Taulukko 17. Päiväkävijöiden ja yöpyjien osuus, käynnin kesto (yöpyjillä vrk, päiväkävijöillä h) kansallispuiston alueella sekä kävijävuorokaudet, vuoden 2019 käyntimäärällä (72 590 käyntiä).

Kävijäryhmä	n	Osuus %	Käynnin kesto, keskiarvo	Käynnin kesto, mediaani	Käynnin kesto, moodi	Käynnin kesto, min	Käynnin kesto, max	Kokonaisviipymä, kävijävuorokausia
Päiväkävijät	87	16	5,7	5	6	1	12	2 759
Päiväkävijät, miehet	32	37	5,8			1	12	
Päiväkävijät, naiset	52	60	5,7			2	12	
Yöpyjät	460	84	4,3	3	1	1	40	264 657
Yöpyjät, miehet	228	50	4,3			1	21	
Yöpyjät, naiset	224	49	4,4			1	40	
Yhteensä	547							267 416

Taulukko 18. Matkailijoiden (33 934 henkilöä) käynnin kesto (yöpyjillä vrk, päiväkävijöillä h) ja kävijävuorokaudet yhteensä puistossa ja sen lähialueella (laskettu vuoden 2019 käyntimäärällä = 72 590 käyntiä).

Kävijäryhmä	n	Osuus %	Käynnin kesto, keskiarvo	Käynnin kesto, mediaani	Käynnin kesto, moodi	Käynnin kesto, min	Käynnin kesto, max	Kokonaisviipymä, kävijävuorokausia
Päiväkävijät	42	9	4,3	5	0	0	12	520
Päiväkävijät, miehet	18	43	3,6			0	10	
Päiväkävijät, naiset	24	57	4,9			0	12	
Yöpyjät	450	91	8,4	5	2	1	100	261 029
Yöpyjät, miehet	217	48	8,7			1	100	
Yöpyjät, naiset	225	50	8,1			1	100	
Yhteensä	492							261 549

Kansallispuiston alueella yövyttiin yleisimmin veneessä (73 %), jossa yövyttiin keskimäärin 5 yötä (taulukko 19). Seuraavaksi eniten yövyttiin omassa majoitteessa, keskimäärin 3 yötä. Kansallispuiston ainoassa hotellissa Örössä yöpyi 5 % kävijöistä, keskimäärin yhden yön ajan.

Myös kansallispuiston lähialueella yöpymisistä suurin osa (70 %) oli veneessä, keskimäärin 4 yötä käyntikertaa kohti (taulukko 20). Vastaajista 15 % yöpyi kansallispuiston lähialueella omassa mökissä, ja 7 % kävijöistä vietti öitä omassa majoitteessaan. Lähialueella omassa mökissä viivytettiin keskimäärin 28 yötä.

Taulukko 19. Yöpymisten määrä alueella yöpymistavoittain Saaristomeren kansallispuistossa.

Yöpymistapa	n	Keski-arvo	Keskij.	Prosentti-pisteet min.	Prosentti-pisteet 25 %	Prosentti-pisteet med.	Prosentti-pisteet 75 %	Prosentti-pisteet max.
Autiotuvassa	7	1,1	0,69	0	1	1	2	2
Hotellissa	24	1,2	0,48	0	1	1	1	2
Vuokramökissä	18	2,7	1,71	0	2	3	3	7
Omassa majoitteessa (laavu, telta tms.)	70	3,3	4,99	0	1	2	4	40
Veneessä	347	4,8	4,30	1	2	4	6	30
Muulla, missä?	9	2,8	2,44	0	1	2	3	8

Taulukko 20. Yöpymisten määrä lähialueella yöpymistavoittain.

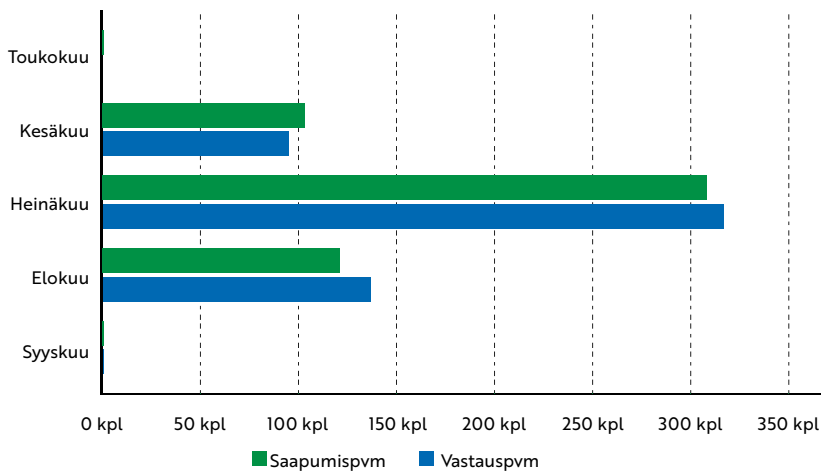
Yöpymistapa	n	Keski-arvo	Keskij.	Prosentti-pisteet min.	Prosentti-pisteet 25 %	Prosentti-pisteet med.	Prosentti-pisteet 75 %	Prosentti-pisteet max.
Hotellissa	17	1,3	0,77	0	1	1	1	3
Vuokramökissä	12	5,2	6,06	0	1	4	6	20
Omassa mökissä	37	28,0	31,79	0	6	15	30	100
Asuntoautossa tai -vaunussa	2	1,0	1,41	0	0	2	2	2
Omassa majoitteessa (laavu, telta tms.)	22	2,5	1,92	0	1	2	3	7
Veneessä	247	4,4	4,52	0	2	3	5	35
Ystävän tai sukulaisen luona	11	1,7	0,90	0	1	2	2	3
Leirintäalue	3	1,3	1,15	0	0	2	2	2
Muulla, missä?	2	3,0	2,83	1	1	5	5	5

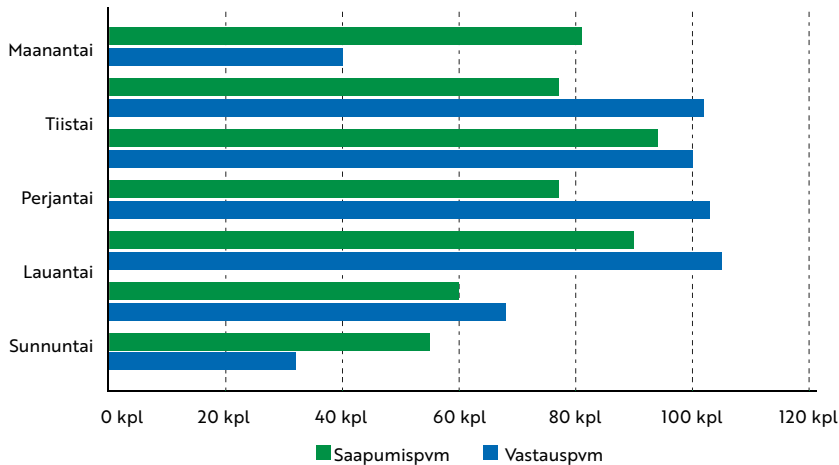
3.2.6 Saapuminen alueelle

Saaristomerén kansallispuistoon saavuttiin eniten heinäkuussa, jolloin myös saatiin suurin osa kyselyn vastauksista (kuva 6). Saaristomerén kansallispuistoon saavuttiin eniten keskiviikkona ja perjantaina, mutta kuitenkin melko tasaisesti eri viikonpäivinä (kuva 7). Kansallispuistoon saavuttiin eniten päiväaikaan klo 12–16 (kuva 8).

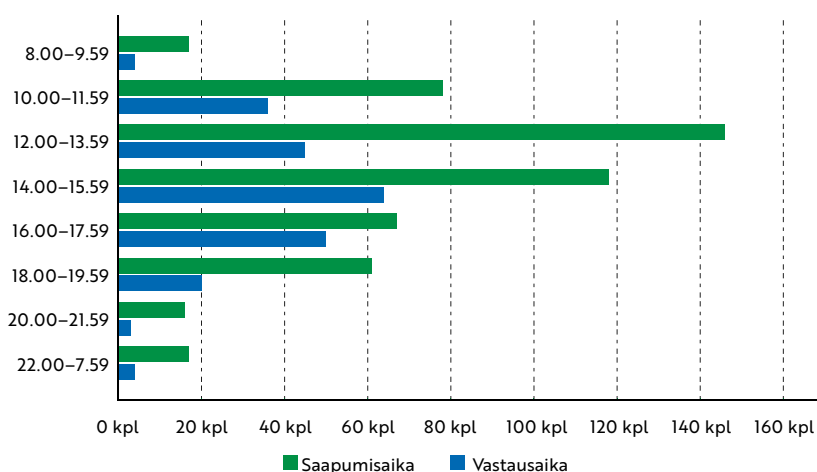
Kyselylomakkeessa kysyttiin kaikkia kävijän matkan aikana käyttämiä kulkuneuvoja. Vastajista noin puolet käytti matkallaan henkilöautoa (taulukko 21). Matkan teossa käytettiin myös moottorivenettä (36 % vastaajista), purjevenettä (35 % vastaajista) ja reittivenettä (17 % vastaajista).

Kuva 6. Saaristomerén kansallispuistoon saapuminen ja vastaukset kuukausittain.

Kuva 7. Saaristomerén kansallispuistoon saapuminen ja vastaukset viikonpäivittäin.

Kuva 8. Saaristomerén kansallispuistoon saapumis- ja vastausajankohdan kellonaika.

Saaristomeren kansallispuiston alueelle saavuttiin eniten moottoriveneellä (36 %), purjeveneellä (34 %) ja reittiveneellä (16 %) (taulukko 22).

Taulukko 21. Kaikki kulkuneuvot, joita vastanneet käyttivät matkallaan.

Kulkuneuvo	kpl	%
Henkilöauto	288	52
Henkilöauto ja asuntovaunu tai matkailuauto	5	1
Linja-auto	24	4
Tilausbussi (ryhmämatka)	7	1
Juna	18	3
Lentokone	8	1
Moottoripyörä	1	0
Polkupyörä	7	1
Pienvene	31	6
Kanootti, kajakki tai soutuvene	28	5
Reittivene tai -alus	95	17
Tilausvene tai -alus	21	4
Moottorivene	196	36
Purjevene	192	35
Jokin muu, mikä?	5	1
Vastanneita yhteensä	549	

Kanoottia, kajakkia, pien- tai soutuvenettä puistoon saapumiseen oli käyttänyt yhteensä 9 % vastanneista.

Taulukko 22. Vastanneiden viimeisin kulkuneuvo heidän matkallaan Saaristomeren kansallispuistoon.

Viimeisin kulkuneuvo	kpl	%
Henkilöauto	8	2
Pienvene	22	4
Kanootti, kajakki tai soutuvene	27	5
Reittivene tai -alus	83	16
Tilausvene tai -alus	18	3
Moottorivene	189	36
Purjevene	182	34
Jokin muu, mikä?	2	0
Yhteensä	531	100

3.2.7 Kävijöiden rahankäyttö ja sen paikallistaloudelliset vaikutukset

Tutkimuksessa vastaajia pyydettiin arvioimaan kulut, jotka liittyivät tähän yhteen käyntiin Saaristomeren kansallispuistossa ja sen lähialueella. Yksi käynti on voinut olla lyhyt, joitakin tunteja kestänyt vierailu yhdessä kohteessa tai kuukausia kestänyt venematka kansallispuistossa ja sen lähialueella.

Paikallistaloudellisten vaikutusten laskenta perustuu vuoden 2019 käyntimäärään, joka oli 72 590 käyntiä (taulukko 1).

Kaikkien kävijöiden keskimääräinen rahankulutus käyntiä kohden oli 117 euroa (taulukko 23). Päiväkävijät käyttivät keskimäärin 45 euroa ja majoittajat keskimäärin 124 euroa. Eniten rahaa käyttivät kotimaiset matkailijat, keskimäärin 123 euroa käyntiä kohden. Ulkomaiset matkailijat jättivät rahaa alueelle keskimäärin 86 euroa käyntiä kohden. Paikalliset kävijät kuluttivat rahaa keskimäärin 33 euroa käyntiä kohden. Osa kävijöistä ilmoitti, ettei ollut käyttänyt lainkaan rahaa.

Taulukko 23. Saaristomeren kansallispuiston kävijöiden keskimääräinen rahankäyttö käyntikertaa kohti vuonna 2019.

	Kaikki	Majoittajat	Päiväkävijät
Kaikki kävijät, n	539	489	50
Keskimääräinen kulutus (€)	117	124	45
Kotimaiset matkailijat, n	472	431	41
Keskimääräinen kulutus (€)	123	130	46
Ulkomaiset matkailijat, n	34	31	3
Keskimääräinen kulutus (€)	86	91	-*
Lähialueen asukkaat, n	29	23	6
Keskimääräinen kulutus (€)	33	30	-*

*havaintojen määrä (n) < 10, jolloin rahankäyttöä ei arvion epäluotettavuuden vuoksi ilmoiteta.

Saaristomeren kansallispuiston kävijät käyttivät eniten rahaa huoltamo-ostoksiin, keskimäärin 36 euroa käyntiä kohden (taulukko 24). Seuraavaksi eniten rahaa käyntiä kohden käytettiin ruoka- ja vähittäiskauppaostoksiin (28 euroa), kahvila- ja ravintolapalveluihin (24 euroa) ja majoittumiseen

(19 euroa). Suurimmat paikallistaloudelliset tulo- ja työllisyysvaikutukset olivat ostetuilla kahvila- ja ravintolapalveluilla sekä majoituspalveluilla, ja ne kohdistuivat vahvimmin kansallispuiston lähialueelle.

Taulukko 24. Saaristomeren kansallispuiston kävijöiden rahankäyttö käyntikertaa kohden menolajeittain ja paikallistaloudelliset vaikutukset kansallispuistossa ja sen lähialueella vuonna 2018. n = 539

Menolaji	Keskimääräinen rahankäyttö (sis. alv.)	Tulovaikutus (€, ilman alv.)	% tulovaikutuksista	Työllisyysvaikutus (htv)
Huoltamo-ostokset ¹	35,59	75 007	2	1
Paikallisliikenne ²	3,35	221 002	5	2
Ruoka- ja muut vähittäiskauppaostokset	27,90	531 908	13	6
Kahvila ja ravintola	24,12	1 535 900	38	19
Majoittuminen	18,68	1 232 501	31	15
Ohjelmapalvelut ³	1,48	97 990	2	1
Muut menot ⁴	5,70	333 831	8	4
Välittömät vaikutukset yhteensä	-	4 028 138	100	48
Välilliset vaikutukset	-	2 924 740	-	11
Kokonaisvaikutukset	-	6 952 879	-	59

¹ Polttoaine- ja muut huoltamo-ostokset

² Paikallismatkojen kuten bussi- ja taksimatkojen kustannukset

³ Ohjelma- ja virkistyspalvelut, esim. opastetut retket, pääsymaksut tilaisuuksiin ja näyttelyihin

⁴ Muut menot, esim. kalastus-, metsästys- tai keltkailuluvat, varusteiden ja välineiden vuokrat

Hieman yli puolelle Saaristomeren kansallispuiston kävijöistä (n = 535) puisto oli matkan tärkein kohde, ja heidän käyttämiensä majoittumis- ja työllisyysvaikutus oli hieman suurempi kuin heidän käyttämiensä kahvila- ja

ravintolapalveluiden vaikutus (taulukko 25). Noin puolelle vastaajista kansallispuisto oli yksi matkan kohteista, ja suurin tulo- ja työllisyysvaikutus oli heidän tekemillään kahvila- ja ravintolaostoksillaan.

Taulukko 25. Tulo- ja työllisyysvaikutukset kohteen tärkeyden mukaan vuonna 2019.

Menolaji	Tärkein kohde n = 269, tulovaikutus (€, ilman alv.)	Tärkein kohde n = 269, työllisyys- vaikutus (htv)	Yksi monista kohteista n = 239, tulovaikutus (€, ilman alv.)	Yksi monista kohteista n = 239, työllisyys- vaikutus (htv)	Ennalta suunnittele- maton n = 27, tulovaikutus (€, ilman alv.)	Ennalta suunnittele- maton n = 27, työllisyys- vaikutus (htv)	Yhteensä n = 535, tulovai- kutus (€, ilman alv.)	Yhteensä n = 535, työllisyys- vaikutus (htv)
Huoltamo- ostokset ¹	30 281	0,4	40 584	0,5	3 974	0,0	74 839	0,9
Paikallis- liikenne ²	155 478	1,3	60 886	0,5	6 291	0,1	222 654	1,9
Ruoka- ja muut vähittäis- kauppa- ostokset	248 280	3,0	267 115	3,2	15 679	0,2	531 074	6,4
Kahvila ja ravintola	654 123	8,1	845 628	10,4	37 516	0,5	1 537 267	19,0
Majoittu- minen	693 672	8,6	540 026	6,7	8 018	0,1	1 241 715	15,3
Ohjelma- palvelut ³	36 775	0,4	60 765	0,7	1 182	0,0	98 722	1,1
Muut menot ⁴	172 655	2,0	159 842	1,9	3 830	0,0	336 327	3,9
Välittömät vaikutukset yhteensä	1 991 265	24	1 974 845	24	76 489	1	4 042 599	48
Välilliset vaikutukset	1 446 701	5	1 431 544	5	56 729	0	2 934 974	11
Kokonais- vaikutukset ⁵	3 437 966	29	3 406 389	29	133 218	1	6 977 573	59

¹ Polttoaine- ja muut huoltamo-ostokset

² Paikallismatkojen kuten bussi- ja taksimatkojen kustannukset

³ Ohjelma- ja virkistyspalvelut, esim. opastetut retket, pääsymaksut tilaisuuksiin ja näyttelyihin

⁴ Muut menot, esim. kalastus-, metsästys- tai kelkkailuluvat, varusteiden ja välineiden vuokrat

⁵ Tarkasteltaessa vaikutuksia kävijäsegmenteittäin, kokonaisvaikutukset vaihtelevat verrattuna segmenttoimattomaan aineistoon. Tämä johtuu käytettävissä olevien vastausten määrän vaihtelusta.

Kotimaan matkailijat toivat suurimmat paikallistaloudelliset vaikutukset alueelle (taulukko 26). Ulkomaisten kävijöiden ja paikallisten kävijöiden vaikutukset jäivät selvästi pienemmiksi.

Taulukko 26. Paikallistaloudelliset vaikutukset matkailijaryhmittäin vuonna 2019.

Menolaji	Kotimaan matkailijat n = 472, tulovaikutus (€, ilman alv.)	Kotimaan matkailijat n = 472, työllisyys- vaikutus (htv)	Ulkomaiset matkailijat n = 34, tulovaikutus (€, ilman alv.)	Ulkomaiset matkailijat n = 34, työllisyys- vaikutus (htv)	Lähialueen asukkaat n = 29, tulovaikutus (€, ilman alv.)	Lähialueen asukkaat n = 29, työllisyys- vaikutus (htv)	Yhteensä n = 535, tulovai- kutus (€, ilman alv.)	Yhteensä n = 535, työllisyys- vaikutus (htv)
Huoltamo- ostokset ¹	73 517	0,9	1 035	0,0	696	0,0	75 249	0,9
Paikallis- liikenne ²	196 286	1,6	24 210	0,2	1 542	0,0	222 038	1,9
Ruoka- ja muut vähittäis- kauppa- ostokset	492 228	5,9	26 086	0,3	11 394	0,1	529 708	6,4
Kahvila ja ravintola	1 434 169	17,7	73 202	0,9	25 889	0,3	1 533 260	18,9
Majoittu- minen	1 090 107	13,5	85 644	1,1	17 262	0,2	1 193 014	14,7
Ohjelma- palvelut ³	89 329	1,0	1 992	0,0	7 401	0,1	98 722	1,1
Muut menot ⁴	249 906	2,9	43 353	0,5	4 552	0,1	297 810	3,5
Välittömät vaikutukset yhteensä	3 625 542	44	255 524	3	68 736	1	3 949 801	47
Välilliset vaikutukset	2 631 647	10	186 015	1	50 380	0	2 868 042	10
Kokonais- vaikutukset ⁵	6 257 189	53	441 538	4	119 117	1	6 817 843	58

¹ Polttoaine- ja muut huoltamo-ostokset

² Paikallismatkojen kuten bussi- ja taksimatkojen kustannukset

³ Ohjelma- ja virkistyspalvelut, esim. opastetut retket, pääsymaksut tilaisuuksiin ja näyttelyihin

⁴ Muut menot, esim. kalastus-, metsästys- tai kelkkailuluvat, varusteiden ja välineiden vuokrat

⁵ Tarkasteltaessa vaikutuksia kävijäsegmenteittäin, kokonaisvaikutukset vaihtelevat verrattuna segmenttoimattomaan aineistoon. Tämä johtuu käytettävissä olevien vastausten määrän vaihtelusta.

Kansallispuistossa ja sen lähialueella majoittujien paikallistaloudelliset vaikutukset olivat 6,6 miljoonaa euroa eli 95 % kokonaistulovaikutuksesta, päiväkävijöiden tulovaikutus jäi 5 %:iin kokonaistulovaikutuksesta (taulukko 27).

Vuonna 2019 Saaristomeren kansallispuiston ja sen lähialueen kävijöiden rahankäytön paikallistaloudellinen kokonaisvaikutus oli noin 7,0 miljoonaa euroa ja kokonaistyöllisyysvaikutus 59 henkilötyövuotta (taulukko 27).

Taulukko 27. Majoittujien ja päiväkävijöiden paikallistaloudelliset vaikutukset Saaristomeren kansallispuistossa ja sen lähialueella vuonna 2019.

Menolaji	Päiväkävijät n = 50, tulovaikutus (€, ilman alv.)	Päiväkävijät n = 50, työllisyys- vaikutus (htv)	Majoittajat n = 489, tulovaikutus (€, ilman alv.)	Majoittajat n = 489, työllisyys- vaikutus (htv)	Yhteensä n = 539, tulovaikutus (€, ilman alv.)	Yhteensä n = 539, työllisyys- vaikutus (htv)
Huoltamo-ostokset ¹	1 111	0,0	73 896	0,9	75 007	0,9
Paikallisliikenne ²	45 973	0,4	175 029	1,5	221 002	1,8
Ruoka- ja muut vähittäiskauppaostokset	8 615	0,1	523 293	6,3	531 908	6,4
Kahvila ja ravintola	94 643	1,2	1 441 257	17,8	1 535 900	19,0
Majoittuminen	40 068	0,5	1 192 433	14,7	1 232 501	15,2
Ohjelmapalvelut ³	20 467	0,2	77 523	0,9	97 990	1,1
Muut menot ⁴	5 373	0,1	328 458	3,8	333 831	3,9
Välittömät vaikutukset yhteensä	216 249	2	3 811 890	46	4 028 138	48
Välilliset vaikutukset	157 486	1	2 767 254	10	2 924 740	11
Kokonaisvaikutukset ⁵	373 735	3	6 579 144	56	6 952 879	59

¹ Polttoaine- ja muut huoltamo-ostokset

² Paikallismatkojen kuten bussi- ja taksimatkojen kustannukset

³ Ohjelma- ja virkistyspalvelut, esim. opastetut retket, pääsymaksut tilaisuuksiin ja näyttelyihin

⁴ Muut menot, esim. kalastus-, metsästys- tai kelkkailuluvat, varusteiden ja välineiden vuokrat

⁵ Tarkasteltaessa vaikutuksia kävijäsegmenteittäin, kokonaisvaikutukset vaihtelevat verrattuna segmenttoimattomaan aineistoon. Tämä johtuu käytettävissä olevien vastausten määrän vaihtelusta.

Tutkimusalue: Saaristomeren kansallispuisto

Käyntimäärä: 72 590 (v. 2019)

Kävijätutkimus: Saaristomeren kansallispuiston kävijätutkimus 2019

Alueluokitus: taajama / tiheä asutus

Kokonaistulovaikutus: 6 952 879 €

Kokonaistyöll. vaikutus: 59 htv

Tulovaikutukset, kun puisto

tärkein kohde: 3 437 966 €

Työllisyysvaikutukset, kun puisto

tärkein kohde: 29 htv

Kotimaisten matkailijoiden

kulutus keskimäärin: 123 €

Ulkomaisten matkailijoiden

kulutus keskimäärin: 86 €

Paikallisten kävijöiden kulutus keskimäärin: 33 €

Käsitteitä:

Käyntimäärä: Vuotuinen Metsähallituksen tietoihin perustuva käyntien määrä kohteessa.

Kävijätutkimus: Metsähallituksen kohteissa toteutettu vakioitu kävijätutkimus, joka toistetaan n. 5 vuoden välein.

Alueluokitus: Vaikutuslaskennan avuksi luotu neliportainen kohteiden lähialueiden asukastiheyttä ja matkailuluonnetta kuvaava luokitus.

Lähialue: Kohteelle määriteltä sijainti- ja lähikunnat käsittävä alue.

Kokonaistulovaikutukset: Kävijöiden rahankäytöstä lähialueelle syntyvät välittömät ja välilliset tulovaikutukset.

Kokonaistyöllisyysvaikutukset: Kävijöiden rahankäytöstä lähialueelle syntyvät välittömät ja välilliset henkilötyövuodet.

Välittömät vaikutukset: Kävijöiden rahankäytöstä yrityksissä aiheutuvat tulo- ja työllisyysvaikutukset.

Välilliset vaikutukset: Välittömät vaikutukset kertautuvat välillisiksi vaikutuksiksi, kun välitöntä tuloa saavat yritykset ostavat muilta alueen yrityksiltä tuotteita ja palveluita sekä maksavat tuloa työntekijöille, jotka käyttävät tulonsa tuotteiden ja palveluksien ostoon alueella. Osa välillisistä vaikutuksista vuotaa alueen ulkopuolelle.

Kotimaiset matkailijat: Kohteen lähialueen ulkopuolelta Suomesta tulevat kävijät.

Paikalliset kävijät: Kohteen lähialueella asuvat kävijät.

Majoittajat: Kohteella ja/tai sen lähialueella majoittuvat kävijät.

Päiväkävijät: Kävijät, jotka eivät majoitu kohteella eivätkä sen lähialueella.

Paikallistaloudellisten vaikutusten laskennassa toteutettiin käytettävien kerrointen päivitys 2020. Vuoden 2019 suojelualuekävijöiden rahankäytön paikallistaloudellisten vaikutusten laskennassa käytetään näitä uusia päivitettyjä kertoimia. Raportissa Vatanen & Kajala 2020 kerrotaan tarkemmin, kuinka päivitys toteutettiin.

Yhteenvedo kävijöiden vuotuisen rahankäytön vaikutuksista

- Paikallistaloudelliset vaikutukset eivät kuvaa kohteen kokonaisarvoa, vaan ainoastaan kävijöiden rahankäytöstä kohteeseen ja lähialueelle syntyviä välittömiä ja välillisiä vaikutuksia ja niihin liittyviä työpaikkoja / vuosi.
- Kävijöiden rahankäyttö on selvitetty kävijätutkimuksen avulla ja yleistetty koskemaan koko käyntimäärää.
- Kokonaisvaikutusten laskentaa varten puistot on jaettu neljään luokkaan lähialueen asukastiheyden perusteella. Kullekin luokalle on laskettu keskimääräiset välittömien vaikutusten kertautumista kuvaavat kertoimet sekä työllisyysuhdeluvut. Apuna on käytetty Tilastokeskuksen maakunnallisista panos-tuotostaulukoista 21 puistolle johdettuja paikallisia panos-tuotostaulukoita.
- Tuloksista ei voida erottaa kohdealueen osuutta muista lähialueen matkailullisista vetovoimatekijöistä. Kohdealueen minimimerkitystä paikallistaloudellisten vaikutusten tuottajana tarkastellaan alueen tärkeimmäksi matkakohteekseen ilmoittaneiden vastaajien avulla.

3.2.8 Kävijöiden kokemat terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Kansallispuistoissa koettuja terveys- ja hyvinvointivaikutuksia on tutkittu Metsähallituksen kävijätutkimuksissa vuodesta 2013 lähtien. Tutkimuksessa Saaristomeren kansallispuiston kävijöitä pyydettiin arvioimaan, missä määrin he olivat kokeneet kyseisen käyntinsä kansallispuistossa vaikuttaneen yleiseen terveydentilaansa ja sosiaaliseen, psyykkiseen sekä fyysiseen hyvinvointiinsa.

Kyselyyn vastanneet arvioivat käynnin vaikutusta sosiaaliseen, psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiinsa viisiportaisen asteikon avulla (1 = täysin eri mieltä, 2 = jonkin verran eri mieltä, 3 = ei samaa eikä eri mieltä, 4 = jonkin verran samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä).

Vastaajista 95 %:n mukaan heidän psyykkinen hyvinvointinsa lisääntyi käynnillä, ja psyykkisen hyvinvointivaikutuksen arviointi sai vastauksissa

keskiarvon 4,60 asteikolla 1–5. Sosiaalinen hyvinvointi lisääntyi 87 %:lla vastaajista, ja sosiaalisen hyvinvointivaikutuksen arviointi sai vastauksissa keskiarvon 4,39. Fyysinen hyvinvointi lisääntyi 80 %:lla vastaajista, ja fyysinen hyvinvointi sai arvioinnissa keskiarvon 4,17 (taulukko 28).

Vastaajia pyydettiin lisäksi arvioimaan rahallisesti Saaristomeren kansallispuistossa kokeman terveys- ja hyvinvointivaikutukset. Vastaajille annettiin vertailukohdaksi joidenkin kaupallisten terveys- ja hyvinvointipalveluiden hintoja. Terveys- ja hyvinvointivaikutusten rahallisen arvon vastausväli oli 5–10 000 euroa, mediaani 500 euroa ja keskiarvo 968 euroa (taulukko 29).

Vastuskenttään oli usein kirjoitettu rahamäärän sijasta ”ei ole mitattavissa rahana”. Kysymys oli hankala, mikä näkyy muista kysymyksiä vähäisemmässä vastaajien määrässä (n = 452).

Taulukko 28. Kävijöiden kokemat terveys- ja hyvinvointivaikutukset Saaristomeren kansallispuistossa.

	Vastanneita, n	Vastanneita, %	Arviointi, % täysin eri mieltä	Arviointi, % jonkin verran eri mieltä	Arviointi, % ei samaa eikä eri mieltä	Arviointi, % jonkin verran samaa mieltä	Arviointi, % täysin samaa mieltä	Keskiarvo	Keskihajonta
Sosiaalinen hyvinvointini lisääntyi (esim. työkyvyn edistyminen, ihmissuhteiden lujittuminen, yksin tai yhdessä tekemisestä nauttiminen)	546	99	0	1	11	34	53	4,39	0,74
Psyykkinen hyvinvointini lisääntyi (esim. tyytyväisyys elämään, mielialan koheneminen, palautuminen henkisestä uupumuksesta, uuden oppiminen)	547	99	0	1	5	29	66	4,60	0,60
Fyysinen hyvinvointini lisääntyi (esim. luontoaistimuksista nauttiminen, fyysisen kunnon ylläpito, uusien taitojen omaksuminen, fyysinen hyvä olo)	540	98	0	4	16	38	42	4,17	0,85
Yhteensä	548	100						4,39	0,76

Taulukko 29. Saaristomeren kansallispuistossa koettujen terveys- ja hyvinvointivaikutusten rahallinen arvo.

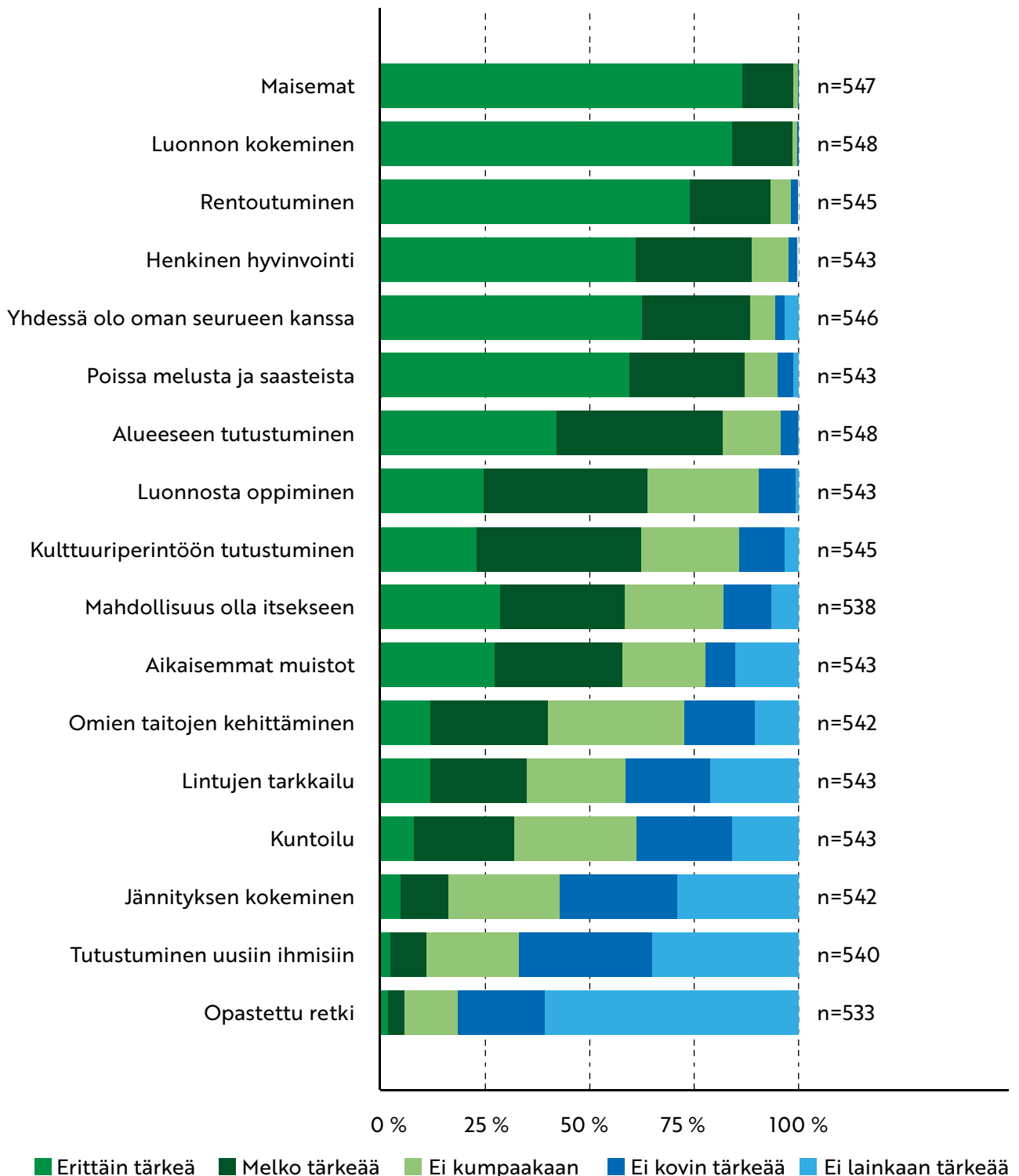
Vastanneita, n	Vastanneita, %	Keskiarvo, euroa	Keskihaj.	Prosentti-pisteet min.	Prosentti-pisteet 25 %	Prosentti-pisteet med.	Prosentti-pisteet 75 %	Prosentti-pisteet max.
452	82	968,33	1 439,55	5	200	500	1 000	10 000

3.3 Kävijätyytyväisyys

3.3.1 Käynnin tarkoitus

Kävijöiden virkistysmotiiveista tärkeimmiksi nousivat maisemat, luonnon kokeminen ja rentoutuminen (kuva 9). Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi henkinen hyvinvointi, yhdessäolo oman

seurueen kanssa sekä pääsy pois melusta ja saasteista koettiin tärkeiksi motiiveiksi. Vähiten tärkeäksi motiiviksi koettiin opastettu retki, tutustuminen uusiin ihmisiin ja jännityksen kokeminen.

Kuva 9. Vastanneiden syyt Saaristomeren kansallispuistossa vierailuun.

3.3.2 Kävijöiden tyytyväisyys palvelujen ja rakenteiden määrään

Kävijät olivat tyytyväisiä Saaristomeren kansallispuiston palveluiden ja rakenteiden määrään

kokonaisuudessaan: erittäin tyytyväisiä oli 44 % vastaajista ja melko tyytyväisiä 51 % vastaajista (taulukko 30). Asteikolla erittäin tyytymätön–erittäin tyytyväinen 1–5 vastausten keskiarvo oli 4,4.

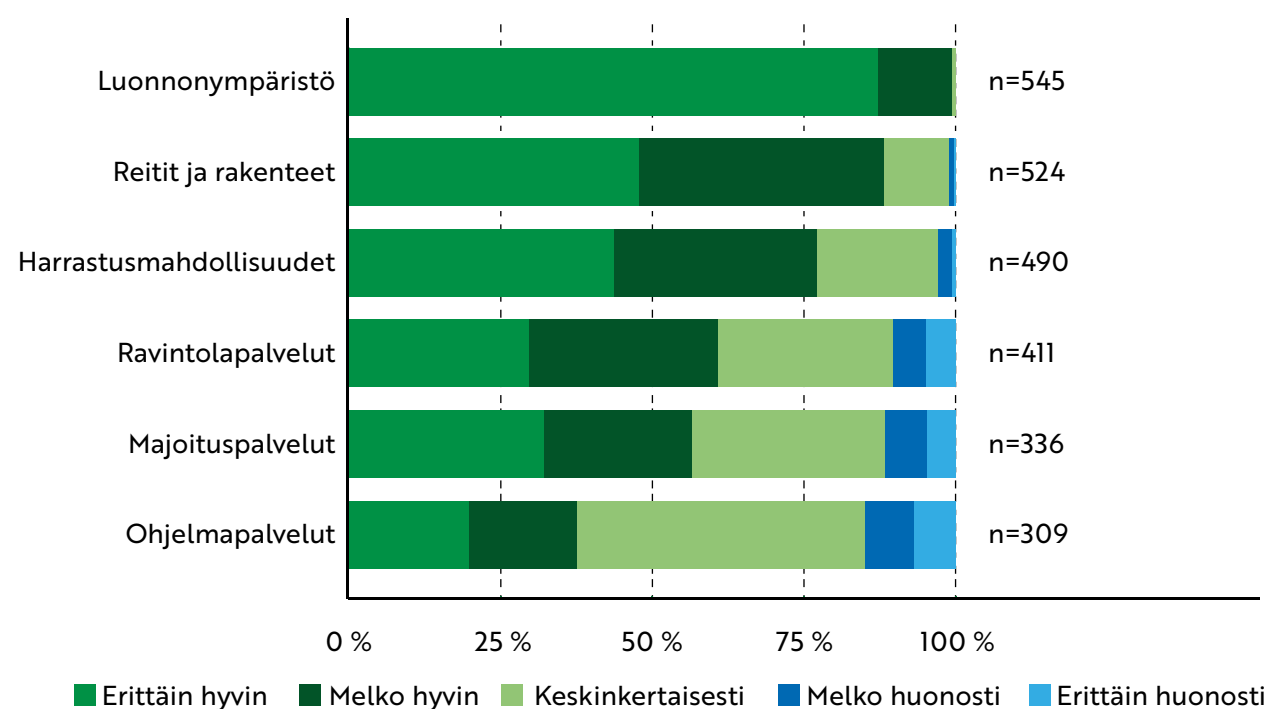
Taulukko 30. Tyytyväisyys palveluiden ja rakenteiden määrään kokonaisuudessaan.

Arvioinut, n	Arvioinut, %	Arviointi, %, erittäin tyytymätön	Arviointi, %, melko tyytymätön	Arviointi, %, ei kumpikaan	Arviointi, %, melko tyytyväinen	Arviointi, %, erittäin tyytyväinen	Keskiarvo
544	99	0	0	5	51	44	4,4

3.3.3 Kävijöiden odotusten toteutuminen

Vastaajista 87 % oli sitä mieltä, että luonnonympäristö kansallispuistossa vastasi heidän ennakkoodotuksiinsa erittäin hyvin (kuva 10). Reitit ja rakenteet vastasivat kävijöiden odotuksia 48 %:n mielestä erittäin hyvin ja 40 %:n mielestä melko hyvin. Harrastusmahdollisuudet vastasivat erittäin hyvin (44 %) tai melko hyvin (33 %) kävijöiden odotuksia.

Vastaajista noin kolmanneksen odotukset ravintolapalveluista täyttyivät melko hyvin (31 %), erittäin hyvin (30 %) tai keskinkertaisesti (29 %). Majoituspalveluihin kohdistuneiden odotusten vastaavuus oli samassa linjassa ravintolapalveluiden odotuksiin vastaavuuden kanssa. Ohjelmapalveluiden palvelutarjonta vastasi kävijöiden odotuksiin pääosin keskinkertaisesti (48 %).

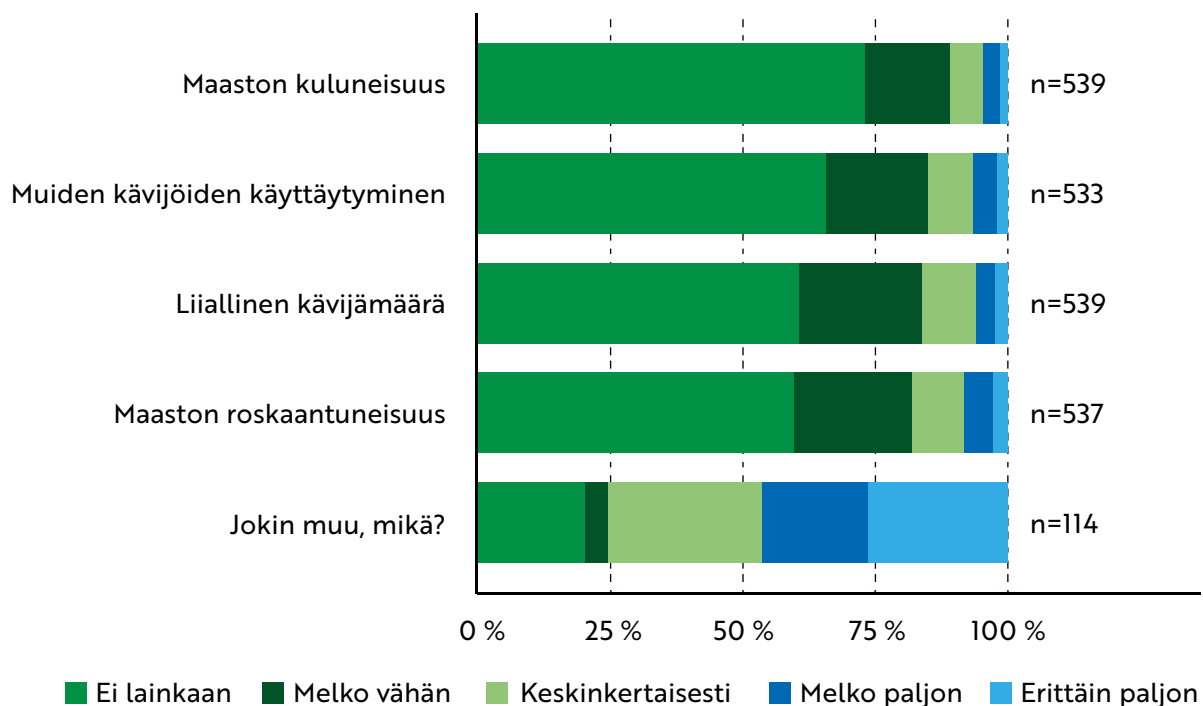

Kuva 10. Käynnin ja kävijöiden ennakko-odotusten vastaavuus.

3.3.4 Vastanneiden käyntiä häirinneet tekijät

Kävijätutkimukseen vastanneita pyydettiin arvioimaan eri asioiden häiritsevyyttä käynnin aikana. Arviointi suoritettiin asteikolla yhdestä viiteen (1 = häiritsevä erittäin paljon, ... 5 = ei häirinnyt lainkaan). Annetuista tekijöistä vähiten kävijöitä oli häirinnyt maaston kuluneisuus, jonka 89 % vastaajista ilmoitti häirinneen "ei lainkaan" tai "melko vähän" (kuva 11). Vastanneista vähintään 82 % valitsi kohdan "ei lainkaan" tai "melko vähän" jokaisen nimetyn häiritsevän tekijän kohdalla. Maaston roskaantuneisuus, liiallinen kävijämäärä ja muiden kävijöiden käyttäytyminen häiritsivät vain noin 6 %:ia vastaajista melko paljon tai erittäin paljon.

Vastaajista 114 henkilöä oli käyntiä häirinneistä tekijöistä kysyttäessä rastittanut kohdan "jokin muu". Heistä 92 vastaajaa oli kirjoittanut avoimeen kenttään jonkin muun tekijän, joka häiritsevästi 29 % kävijöistä keskimuotoisesti, 26 % erittäin paljon, 20 % melko paljon tai 20 % ei lainkaan. 15 mainintaa häiritsevistä tekijöistä saivat käymälöiden täyttyminen, puuttuminen tai niiden huono kunto. Sinilevättilanteen ja meren rehevöitymisen/likaantumisen mainitsi häiritseväksi tekijäksi yhteensä 13 vastaajaa. Muita useampia mainintoja saaneita häiritseviä asioita olivat mm. vapaana olevat koirat, luvaton tulien teko sekä luonnon- ja retkisatamien vähäisyys tai niiden varustelun puute.

Kuva 11. Käyntiä häirinneet tekijät.

3.3.5 Kävijätyytyväisyysindeksi

Kävijätyytyväisyysindeksi kuvaa karkeasti kävijätyytyväisyyttä tutkimuksen kohdealueella. Kävijätyytyväisyysindeksiä laskettaessa huomioidaan summamuuttujina mielipiteet palveluiden ja rakenteiden määrästä, ennako-odotusten toteutumisesta ja käyntiä häirinneistä tekijöistä. Tyytyväisyys näihin osa-alueisiin on ilmoitettu asteikolla 1–5 (erittäin huono–erittäin hyvä). Indeksia muodostettaessa ei ole huomioitu eri kysymysten vastaajamäärien eroja.

Saaristomeren kansallispuiston aluekohtainen kävijätyytyväisyysindeksi on 4,27 (taulukko 31). Vastaajat ovat tyytyväisiä alueen luontoympäristöön, palveluiden ja rakenteiden kokonaismäärään, reitteihin ja rakenteisiin sekä harrastusmahdollisuuksiin. Majoitus-, ravintola- ja ohjelmapalveluisa on kävijöiden mielestä eniten kehittämisen varaa. Eri tekijöitä arvioinneiden määrät vaihtelivat jonkin verran, mikä on indeksejä tarkasteltaessa hyvä huomioida.

Saaristomeren kansallispuiston valtakunnallisesti vertailukelpoinen kävijätyytyväisyysindeksi on 4,43 (taulukko 31).

Taulukko 31. Kävijätyytyväisyys osatekijöittäin.

Palvelut	Arvosana	Odotukset	Arvosana	Häiriötekijät	Arvosana
Palveluiden ja rakenteiden määrä	4,38	Luonnonympäristö	4,87	Maaston kuluneisuus	4,56
		Harrastusmahdollisuudet	4,17	Maaston roskaantuneisuus	4,31
		Reitit ja rakenteet	4,35	Liiallinen kävijämäärä	4,36
		Majoituspalvelut	3,72	Muiden kävijöiden käyttäytyminen	4,42
		Ravintolapalvelut	3,75		
		Ohjelmapalvelut	3,36		

	Palvelut	Odotukset	Häiriötekijät
Aluekohtainen keskiarvo	4,38	4,13	4,41
Vertailukelpoinen keskiarvo	4,38	4,47	4,41

Aluekohtainen kävijätyytyväisyysindeksi 4,27

Valtakunnallisesti vertailukelpoinen kävijätyytyväisyysindeksi 4,43

3.4 Aluekohtaiset kysymykset

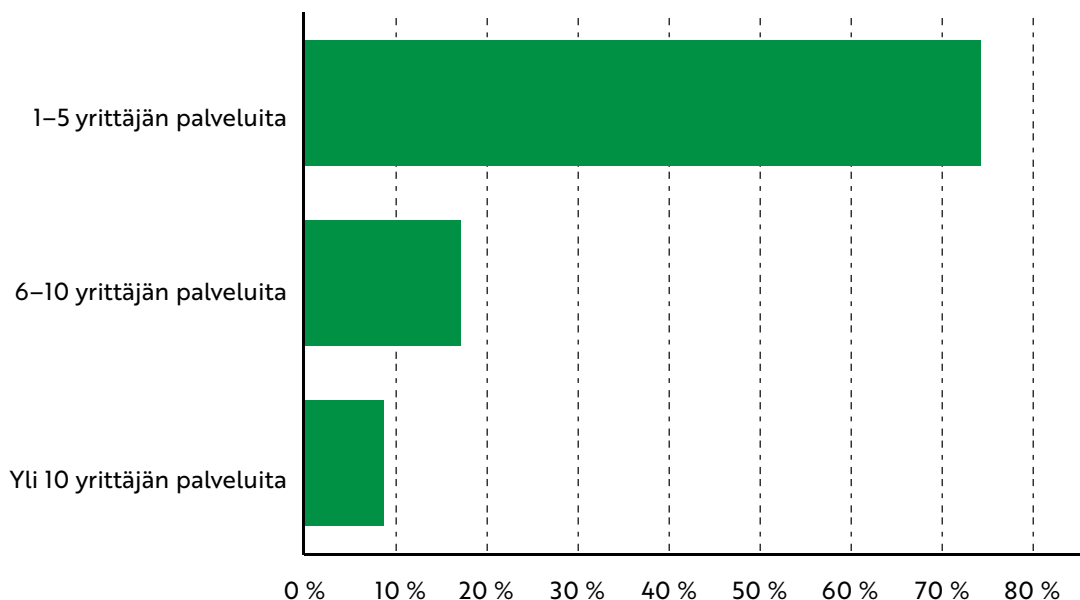
3.4.1 Yritysten palveluiden käytön määrä Saaristomerellä kansallispuistossa

Aluekohtaisessa kysymyksessä tiedusteltiin kävijöiltä, kuinka monen eri yrittäjän palveluita he yhdellä käynnillään käyttivät Saaristomerellä kansallispuistossa. Vaihtoehtoisiksi annettiin 1–5, 6–10 tai yli kymmenen yrittäjän palveluita.

Vastaajista lähes kolme neljäsosaa ilmoitti käyttäneensä 1–5 yrittäjän palveluita, 17 % 6–10 yrittäjän palveluita ja 9 % vastaajaa yli kymmenen yrittäjän palveluita (kuva 12).

3.4.2 Kävijöiden arvio Metsähallituksen ja yrittäjien toiminnan kestävästä Saaristomerellä kansallispuistossa ja sen lähialueella

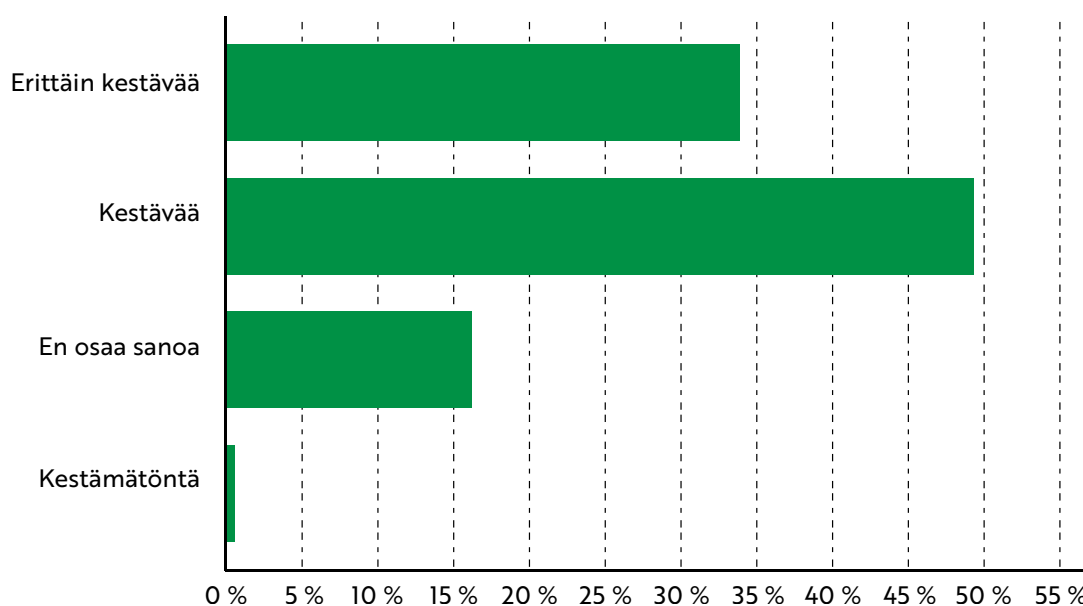
Aluekohtaisissa kysymyksissä 20a ja 20b kävijöitä pyydettiin arvioimaan Metsähallituksen ja yritysten toiminnan ja toimintatapojen kestävyttä Saaristomerellä kansallispuistossa ja sen lähialueella. Kestävyden arvioinnin tueksi kysymyksessä kerrottiin kestävä luontomatkailun sisältävän ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen ulottuvuuden.

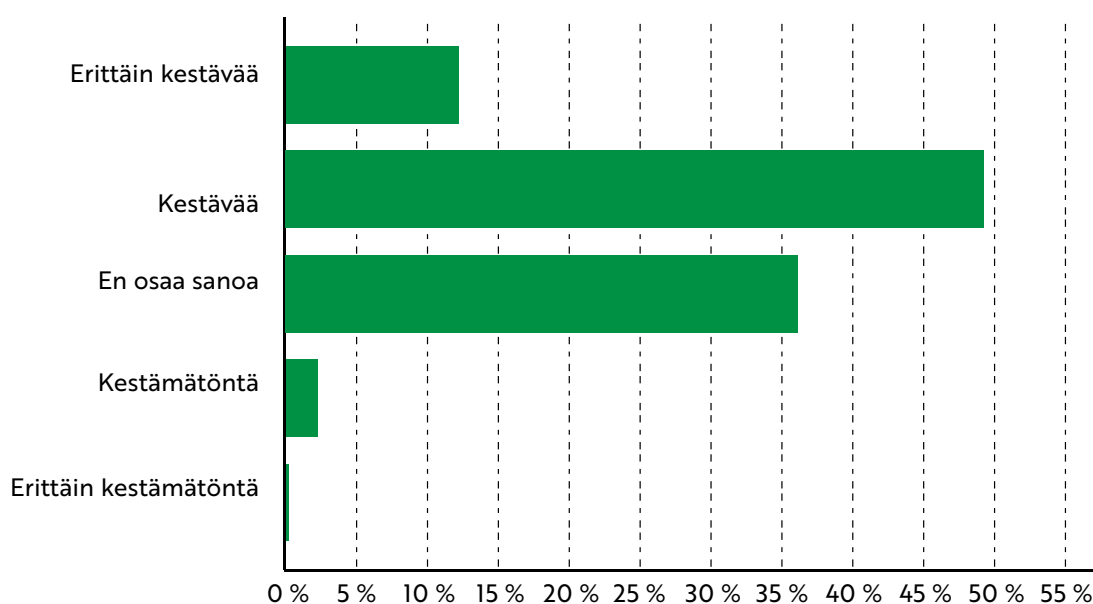
Kuva 12. Yritysten palveluiden käytön määrä Saaristomerellä kansallispuistossa.

Vastaajista puolet arvioi Metsähallituksen toiminnan ja toimintatapojen olevan kestävää, ja 34 % vastaajista arvioi sen olevan erittäin kestävää Saaristomeren kansallispuistossa (kuva 13). Kestämättömäksi toiminnan arvioi vain prosentti vastaajista. 16 % kävijöistä antoi vastaukseksi "en osaa sanoa".

Myös yritysten toiminta ja toimintatavat olivat kävijöiden arvion mukaan kestäviä (49 %), ja erittäin kestäväksi ne arvioi 12 % vastaajista (kuva 14). "En osaa sanoa" -vastauksen antoi 36 % kävijöistä. Kestämättömäksi matkailuyritysten toiminnan arvioi 2 % vastaajista.

Kuva 13. Kävijöiden arvio Metsähallituksen toiminnan kestävydestä Saaristomeren kansallispuistossa.

Kuva 14. Kävijöiden arvio yrittäjien toiminnan kestävydestä Saaristomeren kansallispuistossa ja sen lähialueella.

3.5 Vapaamuotoinen palaute

Vapaamuotoista palautetta antoi noin kolmannes vastaajista. Vastaajat kertovat palautteessa monipuolisesti käyntiinsä ja alueeseen liittyviä ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Liitteessä 5 on esitetty kävijöiden vapaamuotoisia ajatuksia luokiteltuna. Useampi palaute sisältää monta eri aihepiiriin liittyvää palautetta, joten sama palaute toistuu koonnissa eri luokissa.

Palautteessa saatiin hieman yli sata kehittämisehdotusta, jotka koskivat pääasiassa käymälä- ja jätehuoltoa ja muita retkisatamien palveluita, reittien opasteita ja matkailuyritysten toimintaa sekä alueen käytön kestävyyttä.

Kehittämisehdotuksissa toivottiin ennen kaikkea käymälähuollon parantamista, retkisatamien ja telttailupaikkojen lisäämistä, luontopolkujen ja maasto-opasteiden lisäämistä sekä rantautumisen helpottamista laitureita ja ohjausta parantamalla. Kävijät toivoivat myös kauppavenettä, paikallistuotteiden parempaa saatavuutta ja erilaisten käyttäjäryhmien tarpeiden parempaa huomioimista. Noin sadassa kävijöiden kehussa kiitettiin pääasiassa luontopoluista, tulipaikoista ja retkisatamien ylläpidosta sekä ylipäätään mahdollisuudesta retkeillä kansallispuiston saarissa. Parinkymmenen valituksen aiheena oli eniten käymälähuolto, retkisatamien hoito ja ylläpito sekä matkailuyritysten toiminta.

4 Tulosten tarkastelu

4.1 Yhteenveto

Saaristomeren kansallispuiston kävijätutkimuksessa vuonna 2019 saatiin 550 vastausta. Vastajissa oli lähes sama määrä naisia ja miehiä. Vastajista hieman yli puolet oli 35–54-vuotiaita, ja kaikkien vastaajien keski-ikä oli 50 vuotta. Suurin osa (73 %) vastaajista oli suorittanut joko alemman tai ylemmän yliopisto- tai korkeakoulututkinnon.

Kävijöistä 40 % tuli Varsinais-Suomesta ja noin kolmannes pääkaupunkiseudulta. Kotimaisia matkailijoita oli 94 % ja ulkomaisia matkailijoita 6 % vastanneista. Ulkomaisia kävijöitä oli eniten Ruotsista ja Saksasta. Lähialueella eli Kemiönsaaressa tai Paraisilla asuvia oli 5 % vastaajista. Saaristomeren kansallispuiston matkailun yksi kehittämishaaste nousee ulkomaisten kävijöiden pienestä määrästä. Ulkomaisia matkailijoita liikkuu Kemiönsaaressa ja Paraisilla selvästi kansallispuistoa enemmän. Lähitulevaisuudessa olisi tärkeää selvittää, miksi ulkomaiset matkailijat löytävät harvemmin kansallispuistoon: johtuuko se kansallispuiston tuntemattomuudesta eli esimerkiksi riittämättömästä viestinnästä, kulkuyhteyksien haastavuudesta, tuotteiden ja palvelujen puutteesta vai joistakin muista tekijöistä.

Suurin osa vastaajista (82 %) liikkui kansallispuistossa 2–5 hengen seurueessa. Kolmanneksen seurueista kuului vähintään yksi alle 15-vuotias. Vastajista hieman yli kolme neljäsosaa oli tullut Saaristomeren kansallispuistoon oman perheen jäsenten kanssa, 16 % retkeili ystävien kanssa ja vain harva matkaili alueella yksin. Suurin seuruekoko oli 55 henkilöä. Liikuntaesteisiä oli vastanneiden seurueissa viisi henkilöä.

Saaristomeren kansallispuisto oli puolelle vastaajista matkan ainoa tai tärkein kohde. Vastajista 86 % oli käynyt alueella aiemmin. Puistossa aiemmin käyneet olivat vierailleet ensimmäisen

kerran kansallispuistossa keskimäärin parikymmentä vuotta sitten ja edellisen kerran keskimäärin puolitoista vuotta sitten. Keskimäärin Saaristomeren kansallispuistossa oli vierailtu yli 14 kertaa viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana. Vastanneista naisista 17 % oli alueella käymässä ensimmäistä kertaa ja miehistä 11 %. Saaristomeren kansallispuistossa käy selvästi vähemmän uusia kävijöitä verrattuna muihin kansallispuistoihin. Ulkomaisten kävijöiden tavoittamisen lisäksi alueen matkailun kehittämisen haasteena on uusien potentiaalisten kotimaisten kävijöiden sekä veneettömien matkailijoiden tavoittaminen.

Suurin osa kävijöistä (84 %) yöpyi matkallaan kansallispuistossa. Matkailijat viipyivät kansallispuiston alueella keskimäärin 4,3 vuorokautta. Kansallispuiston alueella yövyttiin yleisimmin veneessä, keskimäärin 5 yötä, tai omassa majoitteessa, keskimäärin 3 yötä. Päiväkävijät viipyivät kansallispuistossa keskimäärin kuusi tuntia. Päiväkävijöissä oli 23 %-yksikköä enemmän naisia kuin miehiä.

Kansallispuistossa sekä sen lähialueella yöpyneiden määrä oli 91 % vastaajista. He viettivät alueella keskimäärin 8,4 vuorokautta. Päiväkävijät viipyivät Saaristomeren kansallispuistossa ja sen lähialueella keskimäärin neljä tuntia. Myös kansallispuiston lähialueella yövyttiin eniten veneessä, keskimäärin 4 yötä matkan aikana. 11 % vastaajista yöpyi kansallispuiston lähialueella omassa mökisään, keskimäärin 28 vuorokautta.

Suosituimmat ulkoilu- ja luontoharrastukset vastaajien keskuudessa Saaristomeren kansallispuistossa olivat luonnosta nauttiminen, maiseman katselu, kävely ja luonnontarkkailu. Tärkeimmiksi aktiviteeteiksi ja harrastuksiksi kävijöiden vastauksissa nousivat luonnosta nauttiminen ja purjehdus.

Saaristoon ja merelle tullaan myös rentoutumaan, hakemaan henkistä hyvinvointia sekä nauttimaan yhdessäolosta oman seurueen kanssa. Kansallispuistossa retkeiltäessä koetaan tärkeäksi myös oleskelu hiljaisessa ja saasteettomassa luontoympäristössä, tutustuminen alueeseen ja oppiminen luonnosta.

Luonnonympäristö kansallispuistossa vastasi kävijöiden ennako-odotuksiin erittäin hyvin. Reitit ja rakenteet sekä harrastusmahdollisuudet vastasivat kävijöiden odotuksiin hyvin. Myös ravintola- ja majoituspalvelut vastasivat kävijöiden odotuksia melko hyvin, mutta ohjelmapalvelut vain keskinkertaisesti.

Kävijät kokivat Saaristomeren kansallispuiston rauhallisena retkeilypaikkana: häiriötekijät koettiin aluella harvoin erittäin tai melko paljon häiritseviksi. Eniten kävijöitä häiritsivät käymälöiden ja käymäläjätteiden imutyhjennysasemien täytyminen sekä tyhjennysasemien vähäinen määrä. Toiseksi eniten mainittu häiriötekijä oli meren sinilevätilanne ja rehevöityminen. Myös vapaana liikkuvat koirat, luvaton tulien teko ja retkisatamien palveluiden puutteet saivat häiriötekijöinä useampia mainintoja. Maaston roskaantuneisuus, liiallinen kävijämäärä ja muiden kävijöiden käyttäytyminen häiritsivät vain noin 6 %:ia vastaajista melko paljon tai erittäin paljon.

Saaristomeren kansallispuiston aluekohtainen valtakunnallisesti vertailukelpoinen kävijätyytyväisyysindeksi oli 4,43 eli erittäin hyvä. Häiriötekijöiden vähäisyys, tyytyväisyys palveluiden ja rakenteiden kokonaismäärään sekä kävijöiden odotusten täyttyminen luontoympäristön suhteen vaikuttivat indeksiin myönteisesti. Indeksia laskevana tekijänä olivat eri palveluiden hieman alhaisempi vastaavuus kävijöiden odotuksiin.

Vapaamuotoisessa palautteessa saatiin eniten kehittämisehdotuksia ja kehuja ja vähemmän valituksia. Kehittämisehdotukset koskivat jätehuollon ja retkisatamien palveluiden parantamista,

maasto-opasteiden lisäämistä ja myös kansallispuiston alueen käytön kestävyuden parempaa huomioimista. Käyttäjät toivoivat lisää luonnosatamia, retkisatamia ja telttailupaikkoja sekä luontopolkuja ja rantautumisen helpottamista laitureita ja ohjausta parantamalla. Luontopolut, tulipaikat ja retkisatamien ylläpito saivat paljon kiitosta, kuten myös se, että aluetta ylipäättään voi käyttää virkistykseen. Kävijät toivoivat kansallispuistoon myös lapsille lisää toimintapaikkoja ja lapsia innostavaa informaatiota paikallisesta luonnosta ja lajeista. Kierrätysmahdollisuuksia toivottiin lisää retkisatamiin. Joissakin palautteissa toivottiin myös, ettei kansallispuiston alueella rakenneta eikä sen palveluja kehitetä liikaa.

Puolet vastaajista arvioi sekä Metsähallituksen että matkailuyrittäjien toiminnan ja toimintatapojen kansallispuistossa ja sen lähialueella kestäväksi. Vastaajista 34 % arvioi Metsähallituksen toiminnan ja 12 % matkailuyritysten toiminnan erittäin kestäväksi. 36 % kävijöistä ei osannut arvioida matkailuyritysten eikä 16 % Metsähallituksen toiminnan kestävyyttä. Tulevaisuudessa Metsähallituksen ja kansallispuiston ja sen lähialueen matkailuyrittäjien on tarpeen viestiä yhdessä kestävästä toiminnasta ja toimintatavoista selkeämmin ja aktiivisemmin.

Vuonna 2019 Saaristomeren kansallispuistossa kävi 72 590 vierailijaa. Kävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset kokonaisvaikutukset olivat 7,0 miljoonaa euroa ja työllisyysvaikutus 59 henkilötyövuotta. Kävijöiden, joille puisto oli matkan ainoa tai tärkein kohde, rahankäytön paikallistaloudelliset vaikutukset olivat 3,4 miljoonaa euroa ja 29 henkilötyövuotta. Kaikkien kävijöiden keskimääräinen rahankulutus käyntiä kohden oli 117 euroa. Kävijät kuluttavat käyntikertaa kohden keskimäärin eniten rahaa huoltamo-ostoksiin, ruoka- ja muihin vähittäiskauppaostoksiin sekä kahvila- ja ravintolaostoksiin.

4.2 Vertailu aiempiin tutkimuksiin

Tämän tutkimuksen tulokset ovat pääosaltaan samansuuntaisia viisi vuotta sitten tehdyn kävijätutkimuksen (Heinonen 2016) tulosten kanssa. Aineistoa kerättiin samoina kuukausina, pääosin samoissa keruupisteissä ja haastatteluina sekä postilaatikkokeräyksenä kuten aiemmassakin tutkimuksessa. Suurin muutos aineistonkeruussa ja otannassa oli uuden käyntikohteen Örön mukaantulo keruupisteeksi ja siellä vierailijoilta saatu tutkimuksen isoin aineisto. Keruupäiviä oli tässä tutkimuksessa sama määrä kuin aiemmin (39 kpl), mutta kuutena päivänä oli kerääjiä kaksi samassa keruupisteessä, kun aiemmassa tutkimuksessa näin oli vain yhtenä päivänä. Kerääjiä oli myös enemmän, joista kuitenkin vain osa teki haastatteluja, osa vain jakoi ja vastaanotti lomakkeita.

Aineisto oli tässä tutkimuksessa noin 33 % isompi verrattuna edelliseen tutkimukseen. Naisia ja miehiä oli tämän tutkimuksen vastaajissa suunnilleen yhtä paljon, kun edellisessä tutkimuksessa naisia oli 8 %-yksikköä vähemmän kuin miehiä. Vastaajissa oli hieman enemmän korkeakoulutettuja kuin aiemmassa tutkimuksessa, mikä on seurausta naisten määrän kasvusta vastaajissa.

Seurueen koostumuksessa ja kävijöiden asuinpaikassa ei ole havaittavissa suuria muutoksia verrattuna edelliseen tutkimukseen. Vastaajien keski-ikä oli 50 vuotta, kun se edellisessä tutkimuksessa oli 49 vuotta. Tilastollisesti merkittävä muutos kävijöiden ikärakenteessa verrattuna vuoden 2014 tutkimukseen on 35–44-vuotiaiden naisten osuuden kasvu. Naisten osuus päiväkävijöistä on kasvanut kansallispuistossa ja sen lähialueella 14 %-yksikköä, kun päiväkävijöiden kasvu kokonaisuudessaan on 5 %-yksikköä. Päiväkävijöiden nousussa näkyy todennäköisesti Örön mukaantulo tutkimukseen: Örön saari on helposti saavutettava päiväkohde, jonne kesällä 2019 pääsi päivittäin päiväretkelle Kasnäsista reittialuksella. Päiväkävynnin keskimääräinen kesto kansallispuis-

tossa kasvoi neljästä tunnista 5,7 tuntiin verrattuna edelliseen tutkimukseen. Naisten ja päiväkävijöiden osuuden kasvua voidaan selittää naisten omatoimisen retkeilyn ja päiväretkeilyn suosion kasvitrendillä Örön helpon saavutettavuuden lisäksi (Icén 2019, Niinistö 2018).

Saaristomeren kansallispuiston alueella yöpyneiden viettämä aika laski edelliseen tutkimukseen verrattuna vuorokaudella 4,3 vuorokauteen. Myös kansallispuistossa ja sen lähialueilla yhteensä vietetty aika laski vuorokaudella 8,4 vuorokauteen ja päiväkävijöiden viettämä aika kuudesta tunnista neljään tuntiin. Ensikertaa Saaristomeren kansallispuistossa vierailevien määrä kasvoi 6 %-yksikköä verrattuna vuoteen 2014.

Havaintojen alueellisessa jakautumisessa oli muutoksia verrattuna aikaisempaan tutkimukseen. Jungfruskäristä saatiin vastauksia selvästi vähemmän kuin edellisessä tutkimuksessa, mikä selittyy pääosin sillä, että tässä tutkimuksessa ko. keruupisteessä oli vain kaksi keruupäivää verrattuna edellisen tutkimuksen kuuteen päivään. Öröstä kerättiin yhdeksänä keruupäivänä 157 lomaketta, mikä muodostaa 29 % koko aineistosta. Kokonaisuudessaan otanta vastaa hyvin Saaristomeren kansallispuiston eri käyntikohteiden kävijämääriä. Öro on ollut selvästi suosituin kohde avautumisvuodestaan lähtien. Muissa kohteissa havainnot olivat linjassa edellisen tutkimuksen ja saarten kävijämäärien kanssa: Jurmo ja Björkö ovat suosituimpia käyntikohteita Saaristomeren kansallispuistossa Örön jälkeen. Uusi käyntikohde Bodö nousi myös suosituimpien käyntikohteiden joukkoon.

Kävijöiden ulkoilu- ja luontoharrastuksissa ylempien tutkimusten tuloksissa suosituimpia ovat luonnosta nauttiminen, purjehdus, maiseman katselu, luonnon tarkkailu, kävely, uinti ja virkistäytyminen. Kävijöiden virkistysmotiivit Saaristomeren kansallispuistoon tulemiselle eivät ole merkittävästi muuttuneet edellisestä tutkimuksesta.

Tyytyväisyys palveluiden kokonaismäärään on hieman lisääntynyt edellisestä tutkimuksesta. Asiaa kysyttiin hieman eri tavalla kuin aiemmassa tutkimuksessa: samassa kysymyksessä kysyttiin palveluiden määrään tyytyväisyyden lisäksi myös tyytyväisyyttä rakenteiden määrään. Kävijöiden tyytyväisyys luontoympäristöön sekä reitteihin ja rakenteisiin on hieman kasvanut, sen sijaan harrastusmahdollisuuksien kohdalla se on pysynyt samana. Tässä tutkimuksessa kysyttiin myös kävijöiden odotusten täyttymistä erikseen majoitus-, ravintola- ja ohjelmapalveluissa. Eli kävijätyytyväisyyden osatekijöitä kysyttiin tutkimuksessa hieman eri tavoin kuin aikaisemmassa tutkimuksessa. Häiriötekijöissä tai niiden häiritsevyydessä ei ole merkittävää muutosta edelliseen tutkimukseen.

Aluekohtainen kävijätyytyväisyysindeksi nousi 4,19:sta 4,27:ään, ja valtakunnallisesti vertailukel-

poinen kävijätyytyväisyysindeksi 4,22:sta 4,43:een verrattuna vuoteen 2014.

Kotimaisten kävijöiden keskimääräinen rahankäyttö käyntikertaa kohti laski 138 eurosta 123 euroon vuodesta 2014 vuoteen 2019. Majoittumisen kokonaistulovaikutus kasvoi 15 %-yksikköä verrattuna vuoden 2014 kävijätutkimuksen tulokseen. Kävijöiden, joille Saaristomerens kansallispuisto oli matkan tärkein kohde, käyntien kokonaistulovaikutus kasvoi vuoden 2,1 miljoonasta eurosta 3,4 miljoonaan euroon.

Saaristomerens kansallispuiston kävijöiden rahankäytön kokonaistulovaikutus on kasvanut vuodesta 2014 vuoteen 2019 5,4 miljoonasta eurosta 7,0 miljoonaan euroon. Kävijöiden käyntien kokonaistyöllisyysvaikutus on kasvanut 53:sta 59 henkilötyövuoteen.

Lähteet

- Aaltonen, A. & Mäki, S. 2009: Saaristomeren kansallispuiston kävijätutkimus 2008. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 113. 64 s.
- Business Finland 2019: Sustainable Travel Finland. Vastuullisen matkailu puolesta. – <<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/vastuullisuus/sustainable-travel-finland>>.
- Heinonen, M. 2016: Saaristomeren kansallispuiston kävijätutkimus 2014. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 223. 60 s.
- Icén, E., 2019: Retkeilytutkimus 2019 Tutkimusraportti Suomen Latu. – <<https://www.suomenlatu.fi/media/uutiskuvat/ulkoile/21132-suomen-latu-retkeilytutkimus-raportti-2019-004.pdf>>.
- Metsähallitus 2000: Saaristomeren kansallispuiston runkosuunnitelma – Stomplan för Skärgårdshavets nationalpark. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 56. 121 s.
- Metsähallitus 2019a: Coastal Bootcamp -hanke. – <<https://www.metsa.fi/coastal-bootcamp>>.
- Metsähallitus 2019b: LAC-menetelmä. – <https://www.metsa.fi/wp-content/uploads/2019/08/LAC_menetelman_kuvaus-1.pdf>.
- Metsähallitus 2019c: Saaristomeren kansallispuisto. – Luontoon.fi-verkkopalvelu. <<https://www.luontoon.fi/saaristomeri>>.
- Metsähallitus 2019d: Rannikko-LIFE -hanke. – <<https://www.metsa.fi/rannikkolife>>.
- Metsähallitus & Metsäntutkimuslaitos 2009: Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden kävijöiden rahankäytön paikallistaloudelliset vaikutukset. – Raportti 14.12.2009, Metsähallitus, Vantaa. 16 s.
- Niinistö, M. 2018: Nuoret naiset innostuivat luonnosta – satumainen kuva somessa sysää ihmiset vaellukselle. – <yle.fi/uutiset/3-10242351>.
- Paraisten kaupunki ym. 2020: Saaristomeren biosfäärialue. – <<http://biosfar.fi>>.
- Salmivuori, S.-S. 2017: Öron kävijätutkimus 2017. – Opinnäytetyö Matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelma 2017. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Helsinki. 72 s.
- Sarlin, A. 2003: Rapport för besökarundersökningen i Skärgårdshavets nationalpark 2003. – Raportti, Metsähallituksen arkisto, Vantaa. 35 s.
- Suomen Vierassatamat Oy 2019: Käyntisatamat Besökshamnar 2019. – <<https://www.satamaopas.fi>>.
- Vatanen, E. & Kajala, L. 2015: Kansallispuistojen, retkeilyalueiden ja muiden luontomatkailullisesti arvokkaiden suojelukohteiden paikallistaloudellisten vaikutusten arviointimenetelmän kertoimien päivitys 2014. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 213. 31 s.
- Vuorinen J., Sorakunnas E. & Högmänder J. 2014: Öron luontomatkailun kehittämissuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 127. 53 s.

Liitteet

Liite 1 Saaristomeren kansallispuiston kävijätutkimuslomake

Aineiston kerääjä täyttää:

numero	paikka	kävijä	haastattelija	posti	nimikirjaimet	pvm	kellonaika

Saaristomeren kansallispuisto Kävijätutkimus 2019

Täyttöohjeet:

Kävijätutkimuksella kerättävää tietoa käytetään hyväksi Saaristomeren kansallispuiston kehittämisessä. Toivomme Sinun vastaavan tämän lomakkeen jokaiseen kysymykseen huolellisesti ja pyydämme ottamaan huomioon seuraavat ohjeet:

1. Lue kysymykset huolellisesti.
2. Vastaa kysymyksiin henkilökohtaisesti merkitsemällä yksi rasti vastausympyrään. Niissä kysymyksissä, joissa on mahdollista valita useampi vaihtoehto, merkitse vastauksesi vastausruutuihin. Joissakin kysymyksissä pyydetään kirjoittamaan vastaus.
3. Kysymykset koskevat ainoastaan tämänkertaista käyntiäsi Saaristomeren kansallispuistossa (ks. kartta 1) ja sen lähialueella (ks. kartta 2).
4. Palauta täytetty lomake aineiston kerääjälle tai sille osoitettuun paikkaan.
5. Lisätietoja antaa Päivi Pälvimäki, paivi.palvimaki@metsa.fi, puh. 040-651 2122.

KIITOKSET ETUKÄTEEN!

1. Milloin saavuit Saaristomeren kansallispuistoon (ks. kartta 1.)?

päivämäärä _____ ja kellonaika _____

2. Kuinka kauan oleskelit tai aiot oleskella tällä käynnillä

a. Saaristomeren kansallispuistossa (ks. kartta 1)?

(vastaa joko vuorokausina tai tunteina)

noin _____ vrk tai _____ tuntia

b. yhteensä Saaristomeren kansallispuistossa ja sen lähialueella (ks. kartta 2)?

Jos asut lähialueella, älä vastaa tähän kysymykseen, vaan siirry kysymykseen 3.

noin _____ vrk tai _____ tuntia

→ Jos vastasit edelliseen kysymykseen (2b) enemmän kuin 1 vrk, niin kuinka monta kertaa olet vierailut tai suunnittelet vierailevasi Saaristomeren kansallispuistossa tämän matkasi aikana?

_____ kertaa

3. Jos yövyit tai aiot yöpyä (muussa tapauksessa siirry kysymykseen 4)

a. Saaristomeren kansallispuistossa (ks. kartta 1), niin montako yötä vietit tai vietät

autiotuvassa _____ yötä omassa _____ yötä

hotellissa _____ yötä majoitteessa

vuokramökissä _____ yötä (laavu, telta tms.)

veneessä _____ yötä

muualla, missä? _____ yötä

b. Saaristomeren kansallispuiston lähialueella (ks. kartta 2), niin montako yötä vietit tai vietät

hotellissa _____ yötä omassa _____ yötä

vuokramökissä _____ yötä majoitteessa

omassa mökissä _____ yötä (laavu, telta tms.)

asuntoautossa _____ yötä veneessä _____ yötä

tai -vaunussa _____ yötä ystävän tai _____ yötä

sukulaisen luona _____ yötä

leirintäalueella _____ yötä

muualla, missä? _____ yötä

4. Missä päin Saaristomerens kansallispuistoa (ks. kartta 1) vierailit tai suunnittelet vierailevasi tällä käynnillä?

(merkitse tarvittaessa useampi kohde)

☐ Berghamn	☐ Konungskär
☐ Björkö	☐ Kråkskär
☐ Bodö	☐ Sandö
☐ Boskär	☐ Stora Hästö
☐ Dalskär	☐ Yxskär
☐ Holma	☐ Öro
☐ Högland	☐ Muu, mikä _____
☐ Jungfruskär	
☐ Jurmo	

5a. Millä kulkuneuvoilla matkustit kotoasi Saaristomerens kansallispuistoon?

(merkitse kaikki käyttämäsi kulkuneuvot)

1 ☐ henkilöauto	7 ☐ moottoripyörä
2 ☐ henkilöauto ja asuntovaunu tai matkailuauto	8 ☐ polkupyörä
3 ☐ linja-auto	11 ☐ kanootti, kajakki tai soutuvene
4 ☐ tilausbussi (ryhmämatka)	12 ☐ reittivene tai -alus
5 ☐ juna	13 ☐ tilausvene tai -alus
6 ☐ lentokone	19 ☐ moottorivene
9 ☐ pienvene	20 ☐ purjvene
99 ☐ jokin muu, mikä? _____	

5b. Millä kulkuneuvolla saavuit alueelle? Merkitse numero → _____

6. Kuinka tärkeitä seuraavat asiat ovat tai olivat tällä käynnilläsi Saaristomerens kansallispuistossa?

(vastaa jokaiseen vaihtoehtoon)

asteikolla 5 = erittäin tärkeää, 4 = melko tärkeää, 3 = ei kumpaakaan, 2 = ei kovin tärkeää, 1 = ei lainkaan tärkeää

erittäin tärkeää
5 4 3 2 1
ei lainkaan
tärkeää

	5	4	3	2	1
luonnon kokeminen	☐	☐	☐	☐	☐
maisemat	☐	☐	☐	☐	☐
mahdollisuus olla itseksien	☐	☐	☐	☐	☐
henkinen hyvinvointi	☐	☐	☐	☐	☐
poissa melusta ja saasteista	☐	☐	☐	☐	☐
rentoutuminen	☐	☐	☐	☐	☐
tutustuminen uusiin ihmisiin	☐	☐	☐	☐	☐
yhdessäolo oman seurueen kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
aikaisemmat muistot	☐	☐	☐	☐	☐
alueeseen tutustuminen	☐	☐	☐	☐	☐
luonnosta oppiminen	☐	☐	☐	☐	☐
omien taitojen kehittäminen	☐	☐	☐	☐	☐
kuntoilu	☐	☐	☐	☐	☐
jännityksen kokeminen	☐	☐	☐	☐	☐
kulttuuriperintöön tutustuminen	☐	☐	☐	☐	☐
lintujen tarkkailu	☐	☐	☐	☐	☐
opastettu retki	☐	☐	☐	☐	☐

7. Minkälainen on seurueesi tällä käynnilläsi Saaristomerens kansallispuistossa?

olen yksin siirry kysymykseen 9.

seurueen koko yhteensä _____ henkilöä (vastaaja mukaan luettuna)

joista alle 15-vuotiaita? _____ henkilöä

alle 15-vuotiaiden syntymävuodet _____

(jos kaikki lähes saman ikäisiä, _____)

ilmoita yleisin syntymävuosi) _____

liikuntaesteisiä? _____ henkilöä

8. Mistä seurueesi pääosin koostuu tällä käynnilläsi Saaristomerens kansallispuistossa?

(valitse parhaiten kuvaava vaihtoehto)

- oman perheen jäsenistä
- muista sukulaisista
- ystävistä
- työtovereista
- koululuokasta
- päiväkotiryhmästä
- opiskeluryhmästä
- eläkeläisryhmästä
- ohjelmapalveluyrityksen asiakkaista
- kerhosta, yhdistyksestä tms.
- yritysvieraista
- jostakin muusta, mistä? _____

9a. Mitä pääasiassa teit tai aiot tehdä Saaristomerens kansallispuistossa tällä käynnilläsi?

(merkitse tarvittaessa useampi vaihtoehto)

- 1 kävely
- 3 lenkkeily
- 4 retkeily
- 5 luonnon tarkkailu
- 6 eväsretkeily
- 8 kalastus
- 9 lintuharrastus
- 10 marjastus
- 11 sienestys
- 12 kasviharrastus
- 14 käynti luontokeskuksessa, -talossa tai -tuvassa
- 15 luontovalokuvaus
- 16 partioretki
- 17 leirikoulu
- 20 telttailu tai muu leiriytyminen maastossa
- 54 maiseman katselu
- 56 luonnosta nauttiminen
- 60 uinti
- 61 sukellus
- 64 melonta
- 67 moottoriveneily
- 78 luontoleiri
- 83 luontopolkuun tutustuminen
- 86 opastettu retki
- 87 osallistuminen järjestettyyn tapahtumaan
- 88 kulttuuriperintöön tutustuminen
- 89 yöpyminen saarella
- 92 virkistäytyminen
- 137 sup-lautailu
- 999 muu, mikä? _____

9b. Mikä valitsemasi vaihtoehto oli tai on mielestäsi kaikkein tärkein tällä käynnilläsi? numero _____

10. Kuinka tyytyväinen olet kokonaisuudessaan Saaristomeren kansallispuiston palveluiden ja rakenteiden määrään?
 asteikolla 5 = erittäin tyytyväinen, 4 = melko tyytyväinen, 3 = ei kumpikaan, 2 = melko tyytymätön, 1 = erittäin tyytymätön

5 4 3 2 1

erittäin tyytyväinen ○○○○○ erittäin tyytymätön

11. Täyttyivätkö tähän käyntiisi Saaristomeren kansallispuistossa liittyvät odotuksesi seuraavien asioiden suhteen?
 asteikolla 5 = erittäin hyvin, 4 = melko hyvin, 3 = keskinertaisesti, 2 = melko huonosti, 1 = erittäin huonosti

	erittäin hyvin				erittäin huonosti
	5	4	3	2	1
luonnonympäristö	○	○	○	○	○
harrastusmahdollisuudet	○	○	○	○	○
reitit ja rakenteet	○	○	○	○	○
majoituspalvelut	○	○	○	○	○
ravintolapalvelut	○	○	○	○	○
ohjelmalvelut	○	○	○	○	○

12. Onko Saaristomeren kansallispuisto tällä matkalla?

matkasi ainoa tai tärkein kohde

yksi matkasi suunnitelluista kohteista
 Muita kohteita ovat:
 _____

ennalta suunnittelematon kohde matkan varrella
 Matkasi pääkohde/pääkohteet ovat:
 _____

13. Kuinka usein olet käynyt Saaristomeren kansallispuistossa ennen tätä käyntiä?
 (vastaa kaikkiin soveltuviin kohtiin)

tämä on ensimmäinen kerta

viimeisen viiden vuoden aikana _____ kertaa

milloin ensimmäisen kerran? v. _____

milloin viimeksi? v. _____

14. Onko jokin seuraavista asioista häirinnyt Sinua tämänkertaisella käynnilläsi Saaristomeren kansallispuistossa?
 (vastaa jokaiseen vaihtoehtoon)

asteikolla 5 = ei lainkaan, 4 = melko vähän, 3 = keskinertaisesti, 2 = melko paljon, 1 = erittäin paljon

	ei lainkaan		erittäin paljon		
	5	4	3	2	1
maaston kuluneisuus	○	○	○	○	○
maaston roskaantuneisuus	○	○	○	○	○
liiallinen kävijämäärä	○	○	○	○	○
muiden kävijöiden käyttäytyminen	○	○	○	○	○
jokin muu, mikä? _____	○	○	○	○	○

15. Rahankäyttö
Oletko käyttänyt/tuletko käyttämään rahaa tähän matkaan liittyviin erilaisiin menoihin Saaristomeren kansallispuistossa (ks. kartta 1)?

kyllä (→ vastaa alla oleviin kysymyksiin)
 en (→ siirry kysymykseen 16)

Ilmoita rastittamalla, arvioitko tässä

henkilökohtaiset kulusi sekä osuutesi seurueen yhteisistä kuluista VAI
 perheen tai seurueen kokonaiskulut

Kyseessä on matkatoimiston tai muun matkanjärjestäjän järjestämä pakettimatka, jonka hinta on _____ €
 → Ilmoita tämän lisäksi alla muut kulusi Saaristomeren kansallispuistossa.

Ilmoita alla (kohdat A-G), paljonko tähän matkaan liittyviä kuluja sinulla on ollut ja arviolta tulee olemaan Saaristomeren kansallispuistossa. (Kirjaa riville 0 (nolla), jos sinulla ei ole kyseiseen kohtaan kuuluvia kuluja.)

A polttoaine- ja muut huoltamo-ostokset	_____ €
B paikallismatkojen kustannukset (esim. paikalliset bussi- ja taksimatkat)	_____ €
C ruoka- sekä muut vähittäiskauppaostokset	_____ €
D kahvila- ja ravintolaostokset	_____ €
E majoittuminen	_____ €
F ohjelma- ja virkistyspalvelut (esim. opastetut retket, pääsymaksut tilaisuuksiin ja näyttelyihin)	_____ €
G muut menot (esim. kalastus-, metsästys- tai kelkkailuluvat, varusteiden ja välineiden vuokrat)	_____ €

16. Missä määrin koet tämänkertaisen käyntisi Saaristomeren kansallispuistossa vaikuttaneen yleiseen terveydentilaasi ja hyvinvointiisi seuraavilla osa-alueilla?

(vastaa jokaiseen kohtaan ja valitse se vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa tuntemuksiasi)

asteikolla 5 = täysin samaa mieltä, 4 = jonkin verran samaa mieltä, 3 = ei samaa eikä eri mieltä, 2 = jonkin verran eri mieltä, 1 = täysin eri mieltä

täysin samaa mieltä   täysin eri mieltä
5   4   3   2   1

Sosiaalinen hyvinvointini lisääntyi (esim. työkyvyn edistyminen, ihmissuhteiden lujittuminen, yksin tai yhdessä tekemisestä nauttiminen)

Psyykinen hyvinvointini lisääntyi (esim. tyytyväisyys elämään, mielialan kohentuminen, palautuminen henkisestä uupumuksesta, uuden oppiminen)

Fyysinen hyvinvointini lisääntyi (esim. luonto-aistimuksista nauttiminen, fyysisen kunnon ylläpito, uusien taitojen omaksuminen, fyysinen hyvä olo)

17. Minkä arvoiseksi arvioisit rahassa mitattuna Saaristomeren kansallispuistossa kokemasi terveys- ja hyvinvointivaikutukset?

Voit esimerkiksi verrata rahallista arvoa kaupallisiin hyvinvointipalveluihin ja -tuotteisiin (kuntosalikäynti 5 €, kylpyläkäynti 2,5 tuntia 20 €, hieronta 60 min 50 €, hemmottelupäivä kylpylässä erilaisilla hoidoilla 200 €), erilaisiin kulttuuripalveluihin (elokuvissa käynti 12 €, konsertti 100 €) tai matkoihin (kotimaan matka 500 €, ulkomaanmatka 3000 €).

_____ euroa

18. Miten pitkän matkan olet liikkunut tai aiot liikkua omin voimin tällä käynnilläsi Saaristomeren kansallispuistossa?

(voit merkitä useamman vaihtoehdon)

- patikoiden _____ km
- juosten _____ km
- pyöräillen _____ km
- meloen _____ km
- soutaen _____ km
- muuten, miten? _____ km

19. Kuinka monen yrittäjän palveluita olet käyttänyt tällä matkallasi Saaristomeren kansallispuistossa?

- 1-5 yrittäjän palveluita
- 6-10 yrittäjän palveluita
- yli 10 yrittäjän palveluita

20a. Miten kestäväksi arvioisit Metsähallituksen toimintaa ja toimintatapoja Saaristomeren kansallispuistossa?

Kestävä luontomatkailu sisältää ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen ulottuvuuden.

- 5. erittäin kestävä
- 4. kestävä
- 3. en osaa sanoa
- 2. kestäväntöntä
- 1. erittäin kestäväntöntä

20b. Miten kestäväksi arvioisit Saaristomeren kansallispuistossa ja sen lähialueilla (ks. kartta 2) toimivien yritysten toimintaa ja toimintatapoja?

Kestävä luontomatkailu sisältää ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen ulottuvuuden.

- 5. erittäin kestävä
- 4. kestävä
- 3. en osaa sanoa
- 2. kestäväntöntä
- 1. erittäin kestäväntöntä

21. Pysyvän asuinpaikkasi asuinkunta?

_____

Kotimaasi _____

22. Sukupuoli?

- mies
- nainen

23. Syntymävuosi?

[_ _ _ _]

24. Ammatillinen koulutus?

(merkitse korkein taso)

- ammattikoulu
- opistotasoinen tutkinto
- alempi yliopisto- tai korkeakoulututkinto
- ylempi yliopisto- tai korkeakoulututkinto
- ei ammatillista tutkintoa

KIITOKSIA VASTAUKSISTASI!

Mikäli haluat esittää muita ajatuksiasi, niin kirjoita niitä tähän.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Liite 2 Otantakehikko

Paikka	käyntimäärä- arvio v. 2019	haastattelu (h), postilaatikon (pl)	lomakkeet tavoite, kpl	tavoite, haastattelu, pv	toteutuma, haastattelu, pv
Berghamn	3 000	h	30	6	8
Björkö	9 000	h+pl	50	3	3
Bodö	6 000	h	40	4	3
Dalskär	9 000	h+pl	50	3	3
Högländ	4 000	h+pl	20	2	2
Jungfruskär	6 000	h+pl	40	4	2
Jurmo	10 000	h	70	9	9
Konungskär	3 500	pl	20	0	0
Sandö	3 500	pl	20	0	0
Stora Hästö	1 700	pl	10	0	0
Örö	25 000	h, pl*	150	8	9
yhteensä kpl	80 700		500	39	39

pl* = Örössä palautuspostilaatikko vain haastattelupäivinä.

Liite 3 Toteutunut aineiston keruuaikataulu

Pvm	Paikka	kerääjä(t)	päiviä	lomakkeita
ti 11.6.	Örö	Päivi	1	5
ke 12.6.	Örö	Päivi	1	5
ke 19.6.	Bodö	Laura	1	3
la 22.6.	Berghamn	Martti	1	3
ti 25.6.	Berghamn	Martti	1	1
to 27.6.	Berghamn	Oili	1	1
to 27.6.	Jurmo	Carina	1	1
pe 28.6.	Jurmo	Carina	1	4
la 29.6.	Jurmo	Carina	1	3
ti 2.7	Bodö	Päivi	1	6
ke 3.7	Jungfruskär	Päivi	1	4
to 4.7	Jungfruskär	Päivi	1	1
to 4.7.	Högländ	Bodil	1	0
ti 9.7.	Bodö	Päivi	1	11
pe 12.7.	Örö	Päivi	1	23
la 13.7.	Örö	Päivi	1	17
la 13.7.	Berghamn	Heta	1	5
ti 16.7.	Björkö	Päivi, Laura	1	7
ke 17.7.	Jurmo	Laura	1	11
to 18.7.	Jurmo	Laura	1	16
pe 19.7	Jurmo	Laura	1	4
pe 19.7	Dalskär	Päivi, Lotta	1	8
ti 23.7.	Björkö	Päivi, Tero	1	15
ti 23.7.	Örö	Laura	1	16
ke 24.7.	Örö	Laura	1	16
ke 24.7.	Dalskär	Päivi, Lotta	1	10
ke 24.7.	Berghamn	Olli-Matti	1	5
to 25.7.	Berghamn	Olli-Matti	1	2
to 25.7.	Björkö	Päivi, Tero	1	12
la 27.7.	Berghamn	Katriina	1	4
ke 31.7.	Dalskär	Päivi, Lotta	1	0
to 1.8.	Örö	Päivi, Lotta	1	23
pe 2.8.	Örö	Päivi, Lotta	1	16
la 3.8.	Högländ	Bodil	1	0
la 3.8.	Berghamn	Päivi S.	1	4
ma 5.8.	Jurmo	Päivi	1	7
ti 6.8.	Jurmo	Päivi	1	10
ke 7.8.	Jurmo	Päivi	1	13
ke 15.8.	Örö	Päivi	1	16
Yhteensä			39	308

Liite 4 Vastaajien ilmoittamat matkan muut kohteet

Muita kohteita	Kpl
Ahvenanmaa	19
Ahvenanmaa ja muu saaristo	1
Ahvenanmaa ja Suomen saaristo	1
Ahvenanmaa, Hanko	2
Ahvenanmaa, Kustavi	1
Ahvenanmaa, Ruotsi	3
Ahvenanmaa, Saaristomeri yleensä	1
Ahvenanmaa, Tammisaaren kansallispuisto	1
Ahvenanmaa, Tukholma	1
Ahvenanmaa, Turunmaan saaristo, Espoo, Tammisaari	1
Ahvenanmaa, Utö	1
Ahvenanmaa, Uusikaupunki	1
Ahvenanmaa, Viro	1
Ahvenanmaan saaristo	5
Ahvenanmeri, Suomenlahden itäosa	1
Ahvenanmaa ja Turun saaristo	1
Ahvenanmaan saaristo, Maarianhamina	1
Aspö, Brännskär, Utö, Nötö, Korppoo	1
Aspö, Nauvo	1
Bengtskär	1
Borstö	1
Eestin rannikko, Ahvenanmaan saaristo	1
Föglö + muita, Ahvenanmaa	1
Geta, Ahvenanmaa	1
Gullkrona	2
Gullkrona, Kasnäs, Helsingholm	1
Göteborg-Dalsbruk	1
Hangon ympäristö	1
Hangö	1
Hanko	4
Hanko, Naantali, Tammisaaren kansallispuisto	1
Hanko, Naantali, Turku, Kökar (Ahvenanmaa)	1
Hanko, Nauvo	1
Hanko, Sommarstranden, Tammisaaren kansallispuisto	1
Hanko, Tammisaari	1
Hanko-Espoo -välin satamat	1
Helsingholmen	1
Helsinki	2
Helsinki-Ahvenanmaa -purjehdukselle osuvat satamat	1
Hiittinen	1

Muita kohteita	Kpl
Houtskar, Jurmo, Gullkrona	1
Houtskär, Korppoo	1
Hödgsåra	1
Högsåra, Turku, Naantali, Ahvenanmaa, Hanko, Nauvo. Lomalla ei ole suunnitelmia, mennään mihin milloinkin haluamme.	1
Inkoo, Vantaa	1
Innamo	1
Kansallispuiston ulkopuoliset saaret	1
Kasnäs	2
Kasnäs ainakin	1
Kasnäs, Kemiönsaari, Perniö	1
Kasnäs, Taalintehdas, Aspholm	1
Kasnäs, Taalintehdas, Parainen	1
Kasnäs, Vänö, Aspholm, Gullkrona	1
Kasnäsin kylpylä	1
Kemiönsaari	1
Kemiönsaari, jossa mökki, eri saaret Saaristomerellä	1
Koffsjöholmen	1
Koko Saaristomeri saarikohteineen	1
Korppoo	1
Korppoo, Gullkrona	1
Korppoo, Houtskari, Nauvo eli rengasreitti	1
Korppoo, Nauvo	1
Korppoo, Parainen, Velkua	1
Kustavi, Helsinki-Hiittinen -saaristo	1
Kustavi, Korppoo	1
Kökar	4
Kökar, Hanko	1
Kökar, Korppoo, Gullkrona	1
Kökar, Maarianhamina	1
Kökar/Rännö	1
Lappo, Högsar, Jurmo (Brändö), Naantali	1
Luonnon- ja vierassatamat Turussa, Ahvenanmaalla ja Saaristomeren saaristossa	1
Luonnonsatama lähellä	1
Maarianhamina	2
Maarianhamina eli kuljemme alueen läpi kaksi kertaa.	1
Mathildedal, Rosala	1
Mathildedal, Taalintehdas	1
Muita kohteita: Ahvenanmaa/Mariehamn, Nauvo	1
Muu Saaristomeri	1
Muut saaret	1

Muita kohteita	Kpl
Mökki	1
Naantali, Nauvo, Korppoo, Hiittinen	1
Naantali, Nauvo, Tammisaari	1
Nauvo	1
Nauvo, Kasnäs	1
Nauvo, Turku, Naantali, Tammisaari, Kasnäs	1
Nuuksion kansallispuisto	1
Nötö	1
Oma mökki	2
Oma mökki Korppoon Västerkalaxissa.	1
Oma mökki Yxskärin lähellä	1
Oma saari	1
Pensar syd	1
Puiston ympärillä olevat alueet.	1
Rengastie	1
Rosala	2
Rosala, Kasnäs	2
Rosala, Nagu, Gullkrona	1
Ruotsi	2
Ruotsin saaristo, Itämeri, Pohjanmeri	1
Saaristo Helsinki-Örö	1
Saaristo- ja Ahvenanmeri	1
Saaristo yleisesti	1
Saaristomeren kansallispuiston lähialue	1
Saaristomeren lähialueet	1
Saaristomeri kokonaisuudessaan	1
Saariston rengasreitti	1
Saariston veneilykohteet	1
Sandön, Gullkrona	1
Seglinge, Maarianhamina	1
Seili	1
Selkämeren ja Tammisaaren kansallispuisto	1
Selkämeren kansallispuisto	1
Sommarstället	1
Suomenlahden saaristo	1
Suomenlahden rannikko	1
Suomenlahti Hiittisten saaristo Hanko	1
Suomenlahti mm. Tammisaaren kansallispuisto	1
Suomenlahti, rannikko	1
Taalintehdas, Kasnäs, Parainen	1

Muita kohteita	Kpl
Tallinna	1
Tallinna, Helsinki	1
Tammisaaren kansallispuisto	1
Tammisaaren kansallispuisto ja Porkkalanniemi	1
Teijon kansallispuisto	1
Tukholman saaristo, Tukru, Suomenlahti	1
Tukholmasta Helsinkiin.	1
Turku	1
Turku ja Mathildedal	1
Turku ja ympäristö	1
Turku, Hanko	1
Turku, Helsinki, Jyväskylä, Joensuu, Hamina, Tallinna	1
Turku, saaristo, Tukholma ja sen saaristo, Ahvenanmaa	1
Turunmaan saaristo, Ahvenanmaa	1
Utö, Maarianhamina	1
Utö, Sandhamn, Tukholma	1
Veneseuran saaritukikohta	1
Vepsä	1
Vierassatamat Porvoo-Kasnäs välillä	1
Vierasvenesatamat	1
Viro	2
Åland	1
Ålands skärgård och Mariehamn	1
Yhteensä	183

Liite 5 Vapaamuotoinen palaute luokittain

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk- Retkeily - Poltto-puuhuolto	kehittämisehdotus	Nuotiopuut valmiiksi pilkottuina? Miksi? Pöllit riittää.
Lvk- Retkeily - Poltto-puuhuolto	kehu	Kiitos koivuklapeista Dalskärissä.
Lvk- Retkeily - Poltto-puuhuolto	kehu	Dalskär on aivan fantastinen paikka! Kaikki on niin hyvin huollettu - on puuta, wc-paperia etc. Kiitos!
Lvk- Retkeily - Poltto-puuhuolto	kehu	Jungfruskärissä hyvä grilli ja grillipaikka, kiitos Metsähallitukselle.
Lvk- Retkeily - Poltto-puuhuolto	kehu	Erittäin positiivinen yllätys: palvelut kuten polttopuut, wc, ruokapöydät Metsähallituksen saarilla. Suurkiitos!
Lvk- Retkeily - Poltto-puuhuolto	kehu	Wc ja tulipaikka riittävät hyvin! Hienoa, että ruokailupaikka, syömme 3-4 kertaa eri saarilla kesäloman aikana joka vuosi.
Lvk- Retkeily - Poltto-puuhuolto	kehu	Kiitos hyvistä palveluista, esimerkiksi nuotiopaikoista ja luontopoluista
Lvk- Retkeily Jätehuolto	muu	Roskat?
Lvk- Retkeily Jätehuolto	muu	Björkön luontopolku on todella kiva. Oli todella harmillista, että jotkut olivat jättäneet vessapaperia (ja todennäköisesti jotain muutakin siihen liittyvää) polun varrelle. Olemme olleet kaksi vuotta sitten Jungfruskärissä, ja tänä vuonna Björkössä, ja tulemme varmasti uudelleen. Kiitos fasiliteteistä huolehtimisesta!
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Käymälöiden siisteys parannettavaa ja ylläpito tiheämpää.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Lisää vessoja, ennen kaikkea ohjausta niihin. Aika tyytyväinen palveluihin. Roskaantuminen aika vähäistä.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Ei lisää roskiksia esim. Dalskäriin, jokainen vie roskat itse.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Septitankkien toimintatilanteesta olisi syytä viestiä paremmin.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Tärkeää, että on paikkoja, joissa ei mökkejä, että voi käyttää luonnonsatamia. Luontopolun merkintä Bodössä? Septi-tyhjennysväli pitäisi olla useampi ja tätä verkostoa pitäisi lisätä.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Poluilla voisi olla kylttejä, että "pysy polulla". Toisessa päässä tulisi myös olla vessa, maastossa näkyy vessapapereita. Yrittäjä voisi palvella paremmin: päivittää varauskalenterin ja ehdottaa puhelintiedustelussa vapaita päiviä, jos kalenterissa ei ole. Yhteysalus-saariin olisi tulossa enemmän telttailijoita, jos telttaluoteita olisi enemmän ja ne olisivat hyvissä paikoissa. Telttaluoteen vieressä tulisi olla vessa. Jurmon telttapaikasta voisi olla parempi info, esim. kartassa nuotiopaikkamerkki.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Pesukone voisi olla hyvä juttu. vanhanaikaisia vessoja voisi uusia, luontopolut ovat tärkeitä.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Käymälöitä voisi olla enemmän käyntisaarissa.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Septin tyhjennyspaikkoja tarvittaisiin, samoin roskis- ja kierrätyspaikkoja.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Kestävyydestä: palveluiden saatavuus ennakoimatonta, sähkön ja veden saatavuus määrittää veneen rantautumiset. Septisysteemi pitäisi olla helpompi ja tehokkaampi. Jätehuolto paremmaksi. Jurmon pumppuun ei edes pääse, niin matalalla ja nurkassa.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Septitankkien määrää ja toimivuutta tulisi parantaa. Lisää luontopolkuja, reittejä, haastavampiakin, merkitty vaativuusmerkeillä. Luonnonsatamia voisi olla lisää ja poijuja ulkosaarilla, esim. jos Björkö olisi täynnä.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Käymälähuolto paremmaksi.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Septitankkien tyhjennyslauttoja lisää, ovat helppokäyttöisiä. Pumppuvuoto havaittu Björkössä. Useammassa paikassa olisi hyvä lukea Metsähallitus. Jätteiden lajittelu laajemmaksi.

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Myös lasin, muovin ja biojätteen keräys olisi hieno asia sekä niistä kommunikointi esim. luontoon.fi:ssä. Saaristomeri oli hieno, kiitos ylläpidosta!
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Veneiden vaivaton ja toimiva jätehuolto kaipaa kehitystä.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehittämisehdotus	Jos kierrätysmahdollisuuksia saisi lisää (biojäte, muovi), se olisi hienoa!
Lvk- Retkeily Jätehuolto	valitus	Parhaat käymälät Bodössä, huonoimmat Björkössä. Liian usein täynnä.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	valitus	Telttapaikalta puuttuu wc ja ihmiset tekevät tarpeensa puskaan. Vessaan on liian pitkä matka.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	valitus	Dalskärin wc todella vaatii tyhjennystä.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	valitus	Muuten kaikki ok, mutta, kuten sanottu, kohdassa 14 WC Sandössä, Björkössä on yleensä täynnä.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	valitus	Polettisuihkuja voisi olla enemmän ja lisää kasvi- ja lintukylttejä, mitä juuri tällä alueella esiintyy. Jungfruskärin vessat olivat täysiä ja karike puuttui ja hajua paljon. Luontopolkujen pituudet paremmin näkyviin. Lisää käyntilistaan Houtskari. Kutsutaksin palvelut pitäisi saada paremmin tietoon. Pääsee Hypeisistä Kirjaukseen. Septitankkien tiedot pitäisi saada näkyviin samaan sivustoon.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	valitus	Sataman käymälät epäsiistit, samoin sauna. Telttailu-alueella voisi olla vähän enemmän telttapaikkoja.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehu	Vessat ovat erityisen siistejä tänä vuonna.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehu	Pidä Saaristo Siistinä on huippu! Luontopolut on loistavia ja lapsille todella pedagogisia ja elämyksellisiä. Luontotuvat on hyviä, aina katsotaan.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehu	Jätteiden lajittelu mahdollisimman moneen retkisatamaan toiveena. Hienoa, että Örössä on mahdollista.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehu	Dalskär on aivan fantastinen paikka! Kaikki on niin hyvin huollettu - on puuta, wc-paperia etc. Kiitos!
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehu	Todella hieno saari ja luontopolku! Siistit vessat!
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehu	Erittäin positiivinen yllätys: palvelut kuten polttopuut, wc, ruokapöydät Metsähallituksen saarilla. Suurkiitos!
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehu	Wc ja tulipaikka riittävät hyvin! Hienoa, että ruokailupaikka, syömmme 3-4 kertaa eri saarilla kesäloman aikana joka vuosi.
Lvk- Retkeily Jätehuolto	kehu	Dalskär: pohjoisrannan nuotiopaikka ja huussi 10+ ! Ja kiitokset päälle!
Lvk- Retkeily -Tuvat ja kämpät	kehittämisehdotus	Majoituspaikkoja/autiotupia lisää ja saunomismahdollisuus.
Lvk- Retkeily -Tuvat ja kämpät	kehittämisehdotus	Olisi mukava saada pari autiotupaa lisää kansallispuistoon.
Lvk- Retkeily -Reitit	muu	Tärkeää, että on paikkoja, joissa ei mökkejä, että voi käyttää luonnonsatamia. Luontopolun merkintä Bodössä? Septityhjennysväli pitäisi olla useampi ja tätä verkostoa pitäisi lisätä.
Lvk- Retkeily -Reitit	kehittämisehdotus	Poluilla voisi olla kylttejä, että "pysy polulla". Toisessa päässä tulisi myös olla vessa, maastossa näkyy vessapapereita. Yrittäjä voisi palvella paremmin: päivittää varauskalenterin ja ehdottaa puhelintiedustelussa vapaita päiviä, jos kalenterissa ei ole. Yhteysalus-saariin olisi tulossa enemmän telttailijoita, jos teltta-alueita olisi enemmän ja ne olisivat hyvissä paikoissa. Teltt.alueen vieressä tulisi olla vessa. Jurmon telttapaikasta voisi olla parempi info, esim. kartassa nuotiopaikkamerkki.
Lvk- Retkeily -Reitit	kehittämisehdotus	Rahaa tulisi keksiä lisää, jotta pitkospuut saataisiin säilytettyä. Käyttömaksukin olisi mahdollinen.
Lvk- Retkeily -Reitit	kehittämisehdotus	Lisää luontopolkuja tai infokyltti saaresta.

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk- Retkeily -Reitit	kehittämisehdotus	Luontopolulla erässä jyrkässä kohdassa kaiteet olisivat tarpeelliset! Polun varrella oli pitkää heinää joka paikassa (pelkään punkkeja).
Lvk- Retkeily -Reitit	kehittämisehdotus	Penkkejä punaiselle reitille. Helppo tulla reittiveneellä.
Lvk- Retkeily -Reitit	kehittämisehdotus	Opaskirjasia ruotsiksi luontopoluille. Lähempiä rantoja veneilyyn, koirat kiinni. Ei saisi polttaa, tupakantumpit pois. Ihanaa, että on kans.puisto!
Lvk- Retkeily -Reitit	kehittämisehdotus	Yleisesti kansallispuistoissa reitit kuntoon ja opastuskeskukset auki. 39. puisto - yksi olisi jäljellä. :)
Lvk- Retkeily -Reitit	kehittämisehdotus	Luontopolut ovat parhaita, niitä haluaisimme bongata lisää.
Lvk- Retkeily -Reitit	kehittämisehdotus	Vielä enemmän voisi olla yhteysaluksia eri saariin. Örössä hyvä, että lisää pyöriä on hankittu. Länsirannalla voisi olla pitkospuut, jotta liikkuminen pyörällä onnistuisi.
Lvk- Retkeily -Reitit	kehu	Sorry, many questions were not really for our kind of travellers, I think. We stopped by on Jungfruskär "accidentally", but we enjoyed walking the Naturstig very much and appreciated the jetty for the boat, Thank You!
Lvk- Retkeily -Reitit	kehu	Pidä Saaristo Siistinä ja sen toiminta on parantunut vuosien varrella, ja WC:t saarilla ovat useimmiten hyvässä kunnossa. Luontopolut iso plussa.
Lvk- Retkeily -Reitit	kehu	Luontopolku oli hieno! Ja hienot näköalat!
Lvk- Retkeily -Reitit	kehu	Todella hieno saari ja luontopolku! Siitit vessat!
Lvk- Retkeily -Reitit	kehu	Luontopolut hienoja, erit. Jungfruskär.
Lvk- Retkeily -Reitit	kehu	Björkön luontopolku on todella kiva. Oli todella harmillista, että jotkut olivat jättäneet vessapaperia (ja todennäköisesti jotain muutakin siihen liittyvää) polun varrelle. Olemme olleet kaksi vuotta sitten Jungfruskärissä, ja tänä vuonnan Björkössä, ja tulemme varmasti uudelleen. Kiitos fasiliteeteistä huolehtimisesta!
Lvk- Retkeily -Reitit	kehu	Kiitos hyvistä palveluista, esimerkiksi nuotiopaikoista ja luontopoluista.
Lvk- Retkeily -Reitit	kehu	Pidä Saaristo Siistinä on huippu! Luontopolut on loistavia ja lapsille todella pedagogisia ja elämyksellisiä. Luontotuvat on hyviä, aina katsotaan.
Lvk- Retkeily -Reitit	kehu	Polut hienoja, tyhjennysmahdollisuudet hyvät, vierasvenesatamat hyvät, saunat hyviä.
Lvk- Retkeily Maastopasteet ja viitat	muu	Miksi ei lue Nauvoa MH:n infotaulussa Kasnäissä?
Lvk- Retkeily Maastopasteet ja viitat	kehittämisehdotus	Polettisuihkuja voisi olla enemmän ja lisää kasvi- ja lintukylttejä, mitä juuri tällä alueella esiintyy. Jungfruskärin vessat olivat täysiä ja karike puuttui ja hajua paljon. Luontopolkujen pituudet paremmin näkyviin. Lisää käyntilistaan Houtskari. Kutsutaksin palvelut pitäisi saada paremmin tietoon. Pääsee Hypeisistä Kirjaukseen. Septitankkien tiedot pitäisi saada näkyviin samaan sivustoon.
Lvk- Retkeily Maastopasteet ja viitat	kehittämisehdotus	Erilaisia välipaloja voisi olla paremmin tarjolla, esim. täytetyt sämpylät. Enemmän infotauluja tykeistä kohteeseen.
Lvk- Retkeily Maastopasteet ja viitat	kehittämisehdotus	Lisää luontopolkuja tai infokyltti saaresta.
Lvk- Retkeily Maastopasteet ja viitat	kehittämisehdotus	Saaristomeren kansallipuisto on hyvin erityinen ja minusta kiinnostava. Toivoisinkin a) enemmän tietoa geologiasta, kasveista, linnuista ja eri saarista ja esimerkiksi hautaustavoista Jurmossa internettiin englanniksi. b) Tietoa lokaatioissa englanniksi, esim. Jurmon munkinkehistä. Kiitos upeasta kokemuksesta kansallispuistoissanne!
Lvk- Retkeily Maastopasteet ja viitat	kehittämisehdotus	Täällä on mahtavaa. Suosittelen jätehuolto/wc-kylttien kääntämistä englanniksi ulkomaisia vierailijoita varten.

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk- Retkeily Maasto-opasteet ja viitat	kehittämisehdotus	Toivoisimme enemmän tietoa kasvilajeista. Näin koivun, ruusun, katajan...mitä muuta?
Lvk- Retkeily Maasto-opasteet ja viitat	kehittämisehdotus	Merkittää Björkön uimapaikkojen läheisyyteen/ paikoille, ettei saa pesuaineita käyttää.
Lvk- Retkeily Maasto-opasteet ja viitat	kehittämisehdotus	Mitä perhosia täällä elää? Lapsille niistä tietoa ja kuvia.
Lvk- Retkeily Maasto-opasteet ja viitat	kehittämisehdotus	Bengtskärin taistelusta voisi kertoa vähän enemmän lisää opastauluissa, kun siihen viitataan. Minkälaisia ihmistarinoita liittyy Öröeseen?
Lvk- Retkeily Maasto-opasteet ja viitat	kehittämisehdotus	Täällä kun on käärmeitä (nähtiin), niin niistäkin voisi kertoa. Esim. että ne syövät punkkeja ja tehdä niitä tauluilla tutummaksi ihmisille.
Lvk- Retkeily Maasto-opasteet ja viitat	kehittämisehdotus	Septitankkien tyhjennyslauttoja lisää, ovat helppokäyttöisiä. Pumppuvuoto havaittu Björkössä. Useammassa paikassa olisi hyvä lukea Metsähallitus. Jätteiden lajittelu laajemmaksi.
Lvk- Retkeily Maasto-opasteet ja viitat	kehu	Örö oli mahtava! hienoimpia saaristokohteita, joissa käyty. Hyvin merkitty opasteet ja kasvit!
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	muu	Ei rakenneta eikä kehitetä liikaa. Vanha kunnon luonnonsatama on paras paikka lepoon ja rentoutukseen.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	muu	Toivon, että Metsähallitus saa kansallispuiston satamien ylläpitoon riittävät määrärahat, Yxskärin ylläpidosta on jouduttu luopumaan 2019.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	muu	Tärkeää, että pidetään paikkoja hyvin yllä, lapsetkin voivat käyttää.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Mera aktiviteter för barn! Möjligheter för skjuts åt pensionerer så att även de kan få uppleva och se havet och naturen på andra sidan ön och inte endast båthamnen. Skulle vara roligt att ordna pensionärsresor till Örö, men är omöjligt då avståndet från hamnen till utsiktsplatserna är så långa. Önskvärd utveckling av verksamheten. Skulle även vara trevligt med en klippa där pensionärer kunde sätta sig och titta på havet, nära restaurangen då benen inte orkar bära så långt.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Sataman käymälät epäsiistit, samoin sauna. Telttailu-alueella voisi olla vähän enemmän telttapaikkoja.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Luontotalotyypistä infokeskusta kaipaisin Öröhön
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Parempaa ohjausta rantautumiseen ja lisää kiinnitystappeja. Saisiko karttoihin tietoja? Annoin vinkin uudesta digipalvelusta.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Retkisatamia saisi olla enemmän.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Voisi olla soutuveneitä satamissa lainaksi/vuokralle. Kaivataan päivitettyä tietoa esim. laitureista.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Kauppavene! Panostaa puhtauteen! Jakaa tietoa, miten vesi likaantuu ja miten siihen voi vaikuttaa. Örön sauna on ahdas eikä ole paikkaa, mihin laskea tavaroita pesuhuoneessa. Pesukone ja ulkokuusseja useampiin saariin. Alko pop up store. Kuntoilupaidoikoja.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Enemmän telttailupaikkoja olisi kiva.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Högländiin isompi laituri, lomakaudella ei mahdu tarpeeksi veneitä nykyiseen.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Luonnontilaisia nuotiopaikkoja lisää, ilman yrittäjävetoisuutta.

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Hienoa että on avautunut uusia luontokohteita esim. Örö ja luonnonsatamia. Kierrätyspisteet ja ekologisuus huomioitava. Örössä ja vastaavissa lapsille leikkipaikat, missä vaikka vanha vene jossa voisi leikkiä. Kiipeilypaikka ja keinut puussa. Luontohenkiset leikkipaikat. Olemme vasta matkan alussa, joten hiukan vaikea arvioida. Paikat missä ei örvelletä ja ei ole juottoloita ovat mieleen. Persoonalliset kahvila- ja ravintolapalvelut ovat tervetulleita, paikan päällä tehdyt tuotteet. Kasvissyöjille enemmän vaihtoehtoja. Luontopolut joista myös merkitty lapsille hyvät, ovat mieluisia. Tiskipisteet, sauna, nuotiopaikat plussaa ja kompostivessat.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Septitankkien määrää ja toimivuutta tulisi parantaa. Lisää luontopolkuja, reittejä, haastavampiakin, merkitty vaatuvuusmerkeillä. Luonnonsatamia voisi olla lisää ja poijuja ulkosaarilla, esim. jos Björkö olisi täynnä.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Huoli Örön yrittäjän kannattavuudesta ja MH:n tuesta ja vuokran määrästä. Muuten tyytyväisiä ja hyvä, että pidetään kunnossa. Parempia rantautumis- ja kiinnitysmisohjeita retkisatamiin ja luonnonsatamiin.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Riippumattoja voisi olla tarjolla, koska kävellään pitkään ja tarvitsee huilia. Mitä tehdään sateella? Taukopaikka, makkarapaistoa tms.?
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Yksi isompi laituri olisi hyvä, muuten onnellinen matkustaja. Vesi olisi hyvä saadan lähemmäksi laituria.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Voisitteko paremmin ilmoittaa tulipaikkojen luona, että on metsäpalovaroitusta? Kiitos.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Toivoisin lisää huollettuja leiripaikkoja.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Toivoisin paremmat uimarappuset Berghamnin laiturille.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Lounaan jälkeen iski väsymys. Jos ravintolan vieressä olisi ollut makuupaikka, yksi ryhmämme jäsen olisi oikaissut siihen toviksi.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Oli mukavaa, jos leiripaikoilla olisi sadesuojaa niille, jotka majailevat ulkona monta päivää kuten minä.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Melojien tarpeet paremmin huomioon! Eri tarpeet kuin veneläjillä eli tulipaikat ja telttapaikat.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Kaipaen käymälää järven toiseen päähän.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Suuret kiitokset, telttapaikkoja tulisi parantaa Utössä, Jurmossa ja Björkössä. Kallioilla voisi olla sallitumpaa teltailla, se on helppoa.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Jurmo Inn -rakennus: erittäin ruma ja Jurmoon sopimaton ja miten on saatu lupa asuntovaunuille? Myös mönkijän jäljet häiritsevät, toivottavasti ei tule lisää. Saaribussi ja Eivor hieno yhdistelmä! Mossala Resort liian mahtipontinen ja luontoon sopimaton, liian suuri. Kaipasimme lisää telttailumahdollisuuksia, esim. Nauvoon.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Puistomestari puuttuu. Kiitos.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Muutama telttailu/leirintäalue melojille lisää olisi kiva juttu!
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Lisää wc- ja grillipaikkoja. Vanhojen poistaminen lopetettava - tulipalovaara - likaantuminen.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehittämisehdotus	Nuotiopaikat parempaan tuulensuojaan.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	valitus	Boskärin sulkeminen! En ymmärrä, miksi valmiit wc:t pidetään lukossa ja grillipaikka suljettuna.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	valitus	Naisten suihku- ja saunatilojen pienuus, ei laskutilaa tavaroille pesuhuoneessa, sähkötolpat risoja, sataman wc-tilojen siisteydessä parantamisen varaa.

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	valitus	Örön uusi inforakennus herättää kysymyksiä: onko terassin palkkien metallikannattimet 90 astetta väärässä asennossa??? Kalliota louhittu liikaa, jolloin syntyy allas vedelle rakennuksen alle - alkaako vähitellen homehtua? Eli veden juoksumuovälät puuttuvat? Bodö - home haisee talossa, yläpohjassa vika tai missä piilee?
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehu	Kiitos hyvistä palveluista, esimerkiksi nuotiopaikoista ja luontopoluista.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehu	Korpoström on melojille luksusta, kiitos siitä. Olisi mukava saada pari autiotupaa lisää kansallispuistoon.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehu	WC:t olivat hyvin siistit.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehu	Hienoa palvelua Metsähallitukselta ylläpitää näitä kohteita.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehu	Hienot wc:t Örossä!
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehu	Metsähallituksen grillipaikkojen ilmestyminen luonnonsatamiin esim. Björkööseen ja Dalskäriin on ollut erittäin ilahduttavaa.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehu	Pidä Saaristo Siistinä ja sen toiminta on parantunut vuosien varrella, ja WC:t saarilla ovat useimmiten hyvässä kunnossa. Luontopolut iso plussa.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehu	Suuret kiitokset siitä, että tällaisia paikkoja ylläpidetään ja niissä saa käydä. Luonnosta saatu voima jaksamiseen on parasta terapiaa. <3
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehu	Mielestäni kaikki täällä kunnioittavat luontoa ja sen arvoa. En nähnyt yhtään roskia! Hienoa, että on mahdollisuus käydä täällä ja nauttia yksityisesti ilman kaupungin melua. Mielellään maksaa Pidä Saaristo Siistinä ry:n jäsenmaksun ja oletan, että kaikki muut myös tekevät niin. Kiitos hienoista saarista, jotka ovat avoimia ja joissa on varusteita ja rakenteita matkailijoille ja veneilijöille, kuten meille.
Lvk- Retkeily -Muut palvelurakenteet	kehu	Kiitos Metsähallitukselle ja sen työntekijöille saarten luonnonsatamien ja saariston ylläpidosta. :)
Lvk- Retkeily -Maastoliikenne	kehittämisehdotus	Mera båtförbindelser mellan holmarna, snabbgående, för att ge möjlighet för flera att besöka skärgården över tex en dag. Exempelvis som i Stockholms skärgård. Ta med Hangö i utvecklingen av skärgården och snabbgående båtar.
Lvk- Retkeily -Maastoliikenne	kehittämisehdotus	Metsähallitus voisi viestiä enemmän luonnonsuojelusta. Kunnan laiturit myös muille kuin MH:lle.
Lvk- Retkeily -Maastoliikenne	kehittämisehdotus	Nötön laituritilannetta tulisi parantaa: Mihin voi rantautua purjevene? Ohjausta vähintään.
Lvk- Retkeily -Maastoliikenne	kehittämisehdotus	Polettisuihkuja voisi olla enemmän ja lisää kasvi- ja lintukylttejä, mitä juuri tällä alueella esiintyy. Jungfruskärin vessat olivat täysiä ja karike puuttui ja hajua paljon. Luontopolkujen pituudet paremmin näkyviin. Lisää käyntilistaan Houtskari. Kutsutaksin palvelut pitäisi saada paremmin tietoon. Pääsee Hyppeisistä Kirjaukseen. Septitankkien tiedot pitäisi saada näkyviin samaan sivustoon.
Lvk- Retkeily -Maastoliikenne	kehittämisehdotus	Örön väylä pitäisi saada paremmin tietoon, näkyviin. Karttaan tieto ja enemmän merkkejä.
Lvk- Retkeily -Maastoliikenne	valitus	Jurmo Inn -rakennus: erittäin ruma ja Jurmoon sopimaton ja miten on saatu lupa asuntovaunuille? Myös mönkijän jäljet häiritsevät, toivottavasti ei tule lisää. Saaristobussi ja Eivor hieno yhdistelmä! Mossala Resort liian mahtipontinen ja luontoon sopimaton, liian suuri. Kaipasimme lisää telttailumahdollisuuksia, esim. Nauvoon.
Lvk- Retkeily -Maastoliikenne	kehu	Viimeistely puuttuu hostellimajoituksesta. esim. naulakko puuttuu. Hangon veneysteys todella hyvä, voi lähteä pyöräillä Helsingistä.

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Hyvä että yhteistyössä tarjotaan palveluita ja tehdään yht.työtä, Metsähallitus ja yrittäjät.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Saaristomeren saastuminen havaittavissa ulkoludoillakin, mökkien lisääntyminen saastuttaa.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Arvostaisimme, jos olisi enemmän paikkoja purjeveneille, joissa ei ole palveluita (tai vain wc).
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Uimaveden laatu!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Kiitos uusista luontokokemuksista.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Hyvä, että tutkitaan kävijöiden kokemuksia ja kehitetään sitä kautta palveluita.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Pitäkää pintanne, palveluiden taso samalla tasolla, toiminnan tuottavuus hyväksi.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Reittisuunnitelmamme ei ole valmis kuin seuraavaan päivään. Siksi en tiedä minne vielä Saaristomeren kansallispuistossa menemme. Tämä on kuitenkin tämän retken pääkohde.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Lisää vessoja, ennen kaikkea ohjausta niihin. Aika tyytyväinen palveluihin. Roskaantuminen aika vähäistä.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Kiitos kaikista palveluista.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Parisuhdeaikaa ilman ylimääräisiä hössötyksiä. Rentoudutaan ja nautitaan toistemme seurasta nyt kaksin, ens kerralla taas perheen kera. :)
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Toivotaan, ettei MH panosta vain Lapin matkailuun. Saaristo on niin hieno kohde. Tyytyväisiä palvelunkäyttäjiä.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Vänössä on mahtava luonto, mutta ympärillä on kaatopaikalle kuuluvaa tavaraa, joka yllättää vierailijat.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Luontokokemusta ei pidä tehdä liian helpoksi rakentamalla palveluja ja infrastruktuuria.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Näen Metsähallituksen palvelujen alasajon potentiaalisena uhkana Saaristomeren kansallispuiston virkistyskäytölle tulevaisuudessa. Kenttähenkilökuntaa vähennetään ja saaret jäävät hoitamatta.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Ei rakenneta eikä kehitetä liikaa. Vanha kunnon luonnonsatama on paras paikka lepoon ja rentoutukseen.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Kiitos kansallispuistoista!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Sandö on ainutlaatuinen saari ja ansaitsee tulla suojelluksi ja varjelluksi, mahtava saari!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Nämä kohteet ovat tärkeitä!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Toivottavasti alue pysyy jatkossakin rauhallisena.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Jatkakaa työtä luonnon hyväksi. Metsähallitus tarvitsee riittävät resurssit.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Kiitos!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Emme havainneet hakkuita onneksi.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	muu	Olemme lähteneet Kotkasta Turun saaristoon. Lähdimme liikkeelle 7.7. Tarkoituksena olisi kiertää mahdollisimman paljon saaria, mutta lähes kaikki ovat täynnä, emmekä mahdu minnekään.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Metsähallituksen tulisi hankkia/aikaansaada enemmän luonnonsatamia kaikenlaisille veneille (kanooteille, purje- ja moottoriveneille) koko Turun saariston alueella, erityisesti Saaristomeren kansallispuiston alueella, mutta myös sen ulkopuolella.

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Omin voimin liikkuville vapaa telttailu kansallispuiston alueella (poislukien lintusaaret).
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Metsähallituksen luontopalvelut pitää nostaa uudelleen leikkauksia edeltävälle tasolle, muuten ollaan todella kestäättömällä tasolla!!!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Voisitteko kehottaa kävijöitä, etteivät he kuuntelisi musiikkia tai muuta kovaäänisistä?
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Syväyksen mukaan: moottoriveneet, purjeveneet. Sataman täyttäminen liian väljästi vaikka tulijoita olisi.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Metsähallituksen kohteet ovat kaikki kivoja. Olisi hienoa, jos saaria olisi enemmänkin tarjolla. :)
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Hieno alue, jonka kunnossapitoon kannattaa todella panostaa!!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Toivon venereittejä eri saariin. WC-palvelut saarissa ovat tarpeen. Samoin kohtuuhintainen majoitus yksin matkustavalle.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Öröseen saisi upeita geokätköjä. Se toisi myös alan harrastajia tutustumaan saareen. Tavallisen ihmisen on kuitenkin vaikea ylläpitää kätköjä, pitäisi olla joku paikallinen.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Hyvä että laatu pysyy tällä tasolla ja ei huonone eikä myydä pois näin upeita paikkoja. Ihanaa tulla käymään. Örössä olisi hyvä järjestää kuljetusta eri kohteisiin, jotta huonojalkainen ja lapsiperheet myös pääsisivät nauttimaan näköalapaikoista!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Mera aktiviteter för barn! Möjligheter för skjuts åt pensionerer så att även de kan få uppleva och se havet och naturen på andra sidan ön och inte endast båthamnen. Skulle vara roligt att ordna pensionärsresor till Örö, men är omöjligt då avståndet från hamnen till utsiktsplatserna är så långa. Önskvärd utveckling av verksamheten. Skulle även vara trevligt med en klippa där pensionärer kunde sätta sig och titta på havet, nära restaurangen då benen inte orkar bära så långt.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Eläkeläisille alennusta hotellimajoituksesta. Venekuljetus myös päivällä, klo 11-12 välillä, kun huone on pitänyt luovuttaa.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Yleinen telttailukiello pois, ts. sama käytäntö kuin muissakin kansallispuistoissa.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Opaskirjasia ruotsiksi luontopoluille. Lähempiä rantoja veneilyyn, koirat kiinni. Ei saisi polttaa, tupakantumpit pois. Ihanaa, että on kans.puisto!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Högländin laiturista luoteessa olevat kaksi matalikkoa kannattaa merkitä (Retkisatama 629).
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Vapaaehtoinen maksu olisi hyvä. Halu tukea Skp:n palveluiden ylläpitoa.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehittämisehdotus	Yleisen telttailukiellon poisto omin voimin liikkuville.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	valitus	Kriittinen valtion toimintaa kohtaa saaristossa. Edellytyksiä saaristossa asumiselle heikennetään. Lapissa Metsähallitus osaa toimia paremmin. Saaristo on yhtä ja samaa, onko kansallispuiston aluetta vai ei, sillä ei ole merkitystä liikkua/purjehtiessa saaristossa.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	valitus	Palveluiden vähentyminen, ehkä sesongin lyhyden takia.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	valitus	Kohteen hyvät puolet: luonto, hotelli, palvelut ja ravintola. Huonot puolet: Marinan epäsiisteys (veneturistit) ja koirien irtipito.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	valitus	Ikävää, ettei kaikkia saaria enää ylläpidetä.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	valitus	Nummijärvi on paljon puhtaampaa. Ja liian paljon kysymyksiä.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Hyvää työtä Metsähallitus!

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Erittäin positiivinen yllätys: palvelut kuten polttopuut, wc, ruokapöydät Metsähallituksen saarilla. Suurkiitos!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Kiitos! Rauhallista, mukavaa ja siistiä.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Upea paikka! Toivottavasti vesi ja rannat saadaan joskus vielä puhtaaksi/terveeksi.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Täällä on mahtavaa. Suosittelen jätehuolto/wc-kylttien kääntämistä englanniksi ulkomaisia vierailijoita varten.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Upea saari, kiitos!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Ainutlaatuiset paikat, aina uutta nähtävää ja koettavaa. Perinnemaisemien hoito on mahtavaa.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Jungfruskärissä hyvä grilli ja grillipaikka, kiitos Metsähallitukselle.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Kiitos Saaristomeren kansallispuistosta.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Työnne on äärimmäisen arvokasta. Saaristomeri on Suomessa äärimmäisen arvokas!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Mielestäni kaikki täällä kunnioittavat luontoa ja sen arvoa. En nähnyt yhtään roskia! Hienoa, että on mahdollisuus käydä täällä ja nauttia yksityisesti ilman kaupungin melua. Mielellään maksaa Pidä Saaristo Siistinä ry:n jäsenmaksun ja oletan, että kaikki muut myös tekevät niin. Kiitos hienoista saarista, jotka ovat avoimia ja joissa on varusteita ja rakenteita matkailijoille ja veneilijöille, kuten meille.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Kansallispuistot ovat erittäin merkittävä osa perheemme matkailua. Matkailemme pääosin kotimaassa ja kaikilla kotimaan matkoilla käymme kansallispuistoissa. Kiitos hyvin hoidetuista kansallispuistoista!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Mahtava alue! Vierailemme paljon Metsähallituksen saarissa, jotka ovat hyvässä kunnossa ja mielenkiintoisia. Heinäkuussa huomaa, että kävijämäärät nousevat ja paikat ovat jopa ruuhkaisia ja välillä käytös ei ehkä niin rauhallista kuin luonnon keskellä toivoisi.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Myös lasin, muovin ja biojätteen keräys olisi hieno asia sekä niistä kommunikointi esim. luontoon.fi:ssä. Saaristomeri oli hieno, kiitos ylläpidosta!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Dalskär on aivan fantastinen paikka! Kaikki on niin hyvin huollettu - on puuta, wc-paperia etc. Kiitos!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Ihana paikka!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Hyvin hoidettu! Sipoon kanoottiklubi kiittää ja tulee uudelleen vuosittain!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Ihana ja mielenkiintoinen paikka!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Kohteen hyvät puolet: luonto, hotelli, palvelut ja ravintola. Huonot puolet: Marinan epäsiisteys (veneturistit) ja koirien irtipito.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Please keep the Archipelago as it is. Don't make Disneyland from it with too many services. Thank you for your great job!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Tämä oli kymmenes kesä, jolloin vietimme viikon Jurmossa. Tällä perinteellä on huomattava myönteinen vaikutus minun ja tyttärenteni hyvinvointiin ja on erittäin tärkeää, että yhteysalus on maksuton. Olen ollut vuosia yksinhuoltaja, ja juuri tällä budjetilla on tämä ollut meille mahdollista. Kiitos siitä!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Kiitos teille. :)
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Kiitos, että huolehditte hienosta luonnosta Saaristomeren kansallispuistossa! Ja kiitos kaikista palveluistanne! Hauskaa kesänjatkoa!

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Hieno kohde! Erikoinen myös. En nähnyt laiduneläimiä.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Kiitos, että sukellusleirejä on saatu järjestää pitkään ja rakentaa myös fasilitetteja.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Very nice.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Teette erinomaista työtä, arvostan sitä paljon.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Hyvä että laatu pysyy tällä tasolla ja ei huonone eikä myydä pois näin upeita paikkoja. Ihanaa tulla käymään. Örössä olisi hyvä järjestää kuljetusta eri kohteisiin, jotta huonojalkainen ja lapsiperheet myös pääsisivät nauttimaan näköalapaikoista!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Kiitos Öron avaamisesta ja kaikesta tehdystä työstä! Mielellään kuulemme enemmän.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Kiitos, että olette! Upeita paikkoja kaikkien ulottuvilla! Meidän saaristo on aivan upea paikka kaikilla mittareilla!!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Kaunis kiitos, maailman mittakaavassa ainutlaatuinen paikka.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Hienoa että on avautunut uusia luontokohteita esim. Öro ja luonnonsatamia. Kierrätyspisteet ja ekologisuus huomioitava. Örössä ja vastaavissa lapsille leikkipaikat, missä vaikka vanha vene jossa voisi leikkiä. Kiipeilypaikka ja keinut puussa. Luontohenkiset leikkipaikat. Olemme vasta matkan alussa, joten hiukan vaikea arvioida. Paikat missä ei örvelletä ja ei ole juottoloita ovat mieleen. Persoonalliset kahvila- ja ravintolapalvelut ovat tervetulleita, paikan päällä tehdyt tuotteet. Kasvissyöjille enemmän vaihtoehtoja. Luontopolut joista myös merkitty lapsille hyvät, ovat mieluisia. Tiskipisteet, sauna, nuotiopaikat plussaa ja kompostivessat.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Hyvä jos ylläpidetään, hyvä että tulee uusia saaria!
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Tyytyväisiä retkeilijöitä.
Lvk- Retkeily -Muu luonnon virkistyskäyttö	kehu	Vaikuttaa kestävältä MH:n toiminta uusien veneilijöiden näkökulmasta, aiomme enemmän matkailla kotimaassa kuin aiemmin.
Lvk-Aspa-Luontoneuvonta	kehittämisehdotus	Yleisesti kansallispuistoissa reitit kuntoon ja opastuskeskukset auki. 39. puisto - yksi olisi jäljellä. :)
Lvk- Aspa -Muu opastusaineisto	kehittämisehdotus	Opastusta lisää, Jurmosta kartta saataville, pääosin tyytyväisiä veneilijäretkeilijöitä.
Lvk-Viestintä ja markkinointi	kehittämisehdotus	Metsähallitus voisi viestiä enemmän luonnonsuojelusta. Kunnan laiturit myös muille kuin MH:lle.
Lvk-Viestintä ja markkinointi	kehittämisehdotus	Kauppavene! Panostaa puhtauteen! Jakaa tietoa, miten vesi likaantuu ja miten siihen voi vaikuttaa. Öron sauna on ahdas eikä ole paikkaa, mihin laskea tavaroita pesuhuoneessa. Pesukone ja ulkokuuseja useampiin saariin. Alko pop up store. Kuntoilupaiikkoja.
Lvk-Viestintä ja markkinointi	kehittämisehdotus	Saaristomeren kansallipuisto on hyvin erityinen ja minusta kiinnostava. Toivoisinkin a) enemmän tietoa geologiasta, kasveista, linnuista ja eri saarista ja esimerkiksi hautaustavoista Jurmossa internettiin englanniksi. b) Tietoa lokaatioissa englanniksi, esim. Jurmon munkinkehistä. Kiitos upeasta kokemuksesta kansallispuistossanne!
Lvk-Viestintä ja markkinointi	kehittämisehdotus	Merimetsot ovat häirinneet kalastusta, kalastajien toimeentuloa. Ne ovat jopa vähentäneet muita vesilintuja. Itämeren yhdistysten tulisi ryhtyä toimenpiteisiin. Pitäisi jakaa enemmän informaatiota, esim. ettei saa heittää ruuanjätteitä mereen. Pitäisi tehdä isompia toimenpiteitä meren puhdistamiseksi.
Lvk-Viestintä ja markkinointi	kehu	Saaristomeren kansallispuiston esite on kiva ja selkeä.

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk-Käytön kestävyys	muu	Vaikea vastata kysymykseen 20b (Miten kestäväksi arvioisit Saaristomeren kansallispuistossa ja sen lähialueilla (ks. kartta 2) toimivien yritysten toimintaa ja toimintatapoja? Kestävä luontomatkailu sisältää ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen ulottuvuuden.) - mitä yrityksiä tarkoitetaan? Jos kaikki yritykset, melko kestävämpiä.
Lvk-Käytön kestävyys	muu	Mahtava alue! Vierailimme paljon Metsähallituksen saarissa, jotka ovat hyvässä kunnossa ja mielenkiintoisia. Heinäkuussa huomaa, että kävijämäärät nousevat ja paikat ovat jopa ruuhkaisia ja välillä käytös ei ehkä niin rauhallista kuin luonnon keskellä toivoisi.
Lvk-Käytön kestävyys	muu	Harmi, että merialueen kansallispuistot ovat niin eriarvoisessa asemassa. Ei kohteiden kehittäminen onnistu ilman resursseja eikä kävijämäärää voi nostaa ilman palveluiden kehittämistä. Selkämeren kohteet ovat jääneet Saaristomeren jalkoihin.
Lvk-Käytön kestävyys	muu	Ruoka tulisi olla paikallista, tuottajien nimi ja paikka esiin. Mistä kalat, lihat ja kasvikset tulevat? Örö-oluen luomumerkintä puuttuu, Eurolehti tai valvovan viranomaisen merkintä - missä vika? Voisiko liha olla laiduntavien eläinten tilalta? Muuten positiivinen kokemus.
Lvk-Käytön kestävyys	kehittämisehdotus	Kanadassa kansallispuistoissa on vierailumaksu. Mielelläni ja varmasti maksaisin myös Saaristomeren kansallispuistossa käynnistä ja sen palvelujen käytöstä. Kanadassa maksu oli 10 dollaria päivä ja 80 dollaria vuosi.
Lvk-Käytön kestävyys	kehittämisehdotus	Huoli alueiden hoitamisesta, koska hoitamattomuus näkyy heti kohteissa, ympäristö kärsii heti. Pitää olla toimijoita kohteissa ja reittejä, joita käytetään, jotta ympäristö ei kulu muualta.
Lvk-Käytön kestävyys	kehittämisehdotus	Metsähallituksen luontopalvelut pitää nostaa uudelleen leikkauksia edeltävälle tasolle, muuten ollaan todella kestävämmällä tasolla!!!
Lvk-Käytön kestävyys	valitus	Metsähallituksen toiminta esim. Jussarössä ja Örossä ei ole yrittäjämönteistä.
Lvk-Käytön kestävyys	valitus	Kriittinen valtion toimintaa kohtaa saaristossa. Edellytyksiä saaristossa asumiselle heikennetään. Lapissa Metsähallitus osaa toimia paremmin. Saaristo on yhtä ja samaa, onko kansallispuiston aluetta vai ei, sillä ei ole merkitystä liikkeessä/purjehtiessä saaristossa.
Lvk-Käytön kestävyys	valitus	Kestävydestä: palveluiden saatavuus ennakointona, sähkön ja veden saatavuus määrittää veneen rantautumiset. Septisyysjärjestelmä pitäisi olla helpompi ja tehokkaampi. Jätehuolto paremmaksi. Jurmon pumppuun ei edes pääse, niin matalalla ja nurkassa.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	muu	Ympäristösertifikaatit voivat olla eriarvoistavia yrittäjien kannalta, voivat tuoda kustannuksia.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	muu	Huoli Örön yrittäjän kannattavuudesta ja MH:n tuesta ja vuokran määrästä. Muuten tyytyväisiä ja hyvä, että pidetään kunnossa. Parempia rantautumis- ja kiinnittymisohjeita retkisatamiin ja luonnonsatamiin.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	muu	Viimeistely puuttuu hostellimajoituksesta. esim. naulakko puuttuu. Hangon veneyhteys todella hyvä, voi lähteä pyöräillä Helsingistä.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	muu	Huolta yrittäjien asemasta - onko systeemi sellainen, että yrittäjällä on mahdollisuus kehittää toimintaa.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	muu	Ei niin hyvin näy Kemiönsaarella kansallispuiston vaikutus, esim. asiakasmäärissä muualla kuin Kasnäsisä.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	muu	Jurmoon on vaikea saada mökkimajoitusta.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	muu	Parempitasoista majoitusta tulisi olla tarjolla kansallispuistossa. Majoituimme Jurmon vuokramökissä (Klappbo).
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	muu	Olemme lähteneet Kotkasta Turun saaristoon. Lähdimme liikkeelle 7.7. Tarkoituksena olisi kiertää mahdollisimman paljon saaria, mutta lähes kaikki ovat täynnä, emmekä mahdu minnekään.

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Lounaan jälkeen iski väsymys. Jos ravintolan vieressä olisi ollut makuupaikka, yksi ryhmämme jäsen olisi oikaissut siihen toviksi.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Paikallistuotteiden ja ravintolapalveluiden hinnan kohtuullisuus lisäisi niiden käyttöä. Saaristolaisleivän ollessa 9 euroa, ei sitä tule ostaneeksi. Ravintolasta olisi kivempi ostaa muutakin kuin pizzaa ja hamppareita.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Pesukone voisi olla hyvä juttu. vanhanaikaisia vessoja voisi uusia, luontopolut ovat tärkeitä.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Lastenpyöriä pitäisi olla Örössä, kypärät myös, pieniä roskiksia reitin varrelle.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Poluilla voisi olla kylttejä, että "pysy polulla". Toisessa päässä tulisi myös olla vessa, maastossa näkyy vessapapereita. Yrittäjä voisi palvella paremmin: päivittää varauskalenterin ja ehdottaa puhelintiedustelussa vapaita päiviä, jos kalenterissa ei ole. Yhteysalus-saariin olisi tulossa enemmän telttailijoita, jos telttalualueita olisi enemmän ja ne olisivat hyvissä paikoissa. Telttalualueen vieressä tulisi olla vessa. Jurmon telttapaikasta voisi olla parempi info, esim. kartassa nuotiopaikkamerkki.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Erlaisia välipaloja voisi olla paremmin tarjolla, esim. täytetyt sämpylät. Enemmän infotauluja tykeistä kohteeseen.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Riippumattoja voisi olla tarjolla, koska kävellään pitkään ja tarvitsee huilia. Mitä tehdään sateella? Taukopaikka, makkaranpaistoa tms.?
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Hienoa että on avautunut uusia luontokohteita esim. Öro ja luonnonsatamia. Kierrätyspisteet ja ekologisuus huomioitava. Örössä ja vastaavissa lapsille leikkipaikat, missä vaikka vanha vene jossa voisi leikkiä. Kiipeilypaikka ja keinut puussa. Luontohenkiset leikkipaikat. Olemme vasta matkan alussa, joten hiukan vaikea arvioida. Paikat missä ei örvelletä ja ei ole juottoloita ovat mieleen. Persoonalliset kahvila- ja ravintolapalvelut ovat tervetulleita, paikan päällä tehdyt tuotteet. Kasvissyöjille enemmän vaihtoehtoja. Luontopolut joista myös merkitty lapsille hyvät, ovat mieluisia. Tiskipisteet, sauna, nuotiopaikat plussaa ja kompostivessat.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Tarvitaan lisää Konungskäriä vastaavia kohteita, jonne voin viedä melonta-asiakkaita.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Paikallisten yrittäjien kanssa toiminta on tärkeä periaatteena. Aikaisemmin yhteistyö toimi Örössä hyvin, toin omalla yrityksellä vieraita saareen.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Ruoka tulisi olla paikallista, tuottajien nimi ja paikka esiin. Mistä kalat, lihat ja kasvikset tulevat? Öro-oluen luomumerkintä puuttuu, Eurolehti tai valvojan viranomaisen merkintä - missä vika? Voisiko liha olla laiduntavien eläinten tilalta? Muuten positiivinen kokemus.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Eläkeläisille alennusta hotellimajoituksesta. Venekuljetus myös päivällä, klo 11-12 välillä, kun huone on pitänyt luovuttaa.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Voisi olla soutuveneitä satamissa lainaksi/vuokralle. Kaivataan päivitettyä tietoa esim. laitureista.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Kauppavene! Panostaa puhtauteen! Jakaa tietoa, miten vesi likaantuu ja miten siihen voi vaikuttaa. Öron sauna on ahdas eikä ole paikkaa, mihin laskea tavaroita pesuhuoneessa. Pesukone ja ulkohuuseja useampiin saariin. Alko pop up store. Kuntoilupaiikkoja.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehittämisehdotus	Öroeseen saisi upeita geokätköjä. Se toisi myös alan harrastajia tutustumaan saareen. Tavallisen ihmisen on kuitenkin vaikea ylläpitää kätköjä, pitäisi olla joku paikallinen.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	valitus	Sataman käymälät epäsiistit, samoin sauna. Telttalualueella voisi olla vähän enemmän telttapaikkoja.

Luokka	Laatu	Vapaamuotoinen palaute
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	valitus	Jurmo Inn -rakennus: erittäin ruma ja Jurmoon sopimaton ja miten on saatu lupa asuntovaunuille? Myös mönkijän jäljet häiritsivät, toivottavasti ei tule lisää. Saaristobussi ja Eivor hieno yhdistelmä! Mossala Resort liian mahtipontinen ja luontoon sopimaton, liian suuri. Kaipasimme lisää telttailumahdollisuuksia, esim. Nauvoon.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	valitus	Kohteen hyvät puolet: luonto, hotelli, palvelut ja ravintola. Huonot puolet: Marinan epäsiisteys (veneturistit) ja koirien irtipito.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	valitus	Vänön saunassa - ei viemäriä eli vedet menevät suoraan mereen suihkutiloista.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	valitus	Paikalliset yritykset eivät kaikilta osin palvele turisteja oikealla tavalla.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehu	Kiitos! Rauhallista, mukavaa ja siistiä.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehu	Jurmo Inn -rakennus: erittäin ruma ja Jurmoon sopimaton ja miten on saatu lupa asuntovaunuille? Myös mönkijän jäljet häiritsivät, toivottavasti ei tule lisää. Saaristobussi ja Eivor hieno yhdistelmä! Mossala Resort liian mahtipontinen ja luontoon sopimaton, liian suuri. Kaipasimme lisää telttailumahdollisuuksia, esim. Nauvoon.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehu	Kohteen hyvät puolet: luonto, hotelli, palvelut ja ravintola. Huonot puolet: Marinan epäsiisteys (veneturistit) ja koirien irtipito.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehu	Paikat hienoja, palvelut ystävällisiä.
Lvk-Matkailuyritysten toiminta	kehu	Polut hienoja, tyhjennysmahdollisuudet hyvät, vierasvenesatamat hyvät, saunat hyviä.
H-Alueiden hallinta ja suunnittelu	kehittämisehdotus	Metsähallituksen tulisi hankkia/aikaansaada enemmän luonnonsatamia kaikenlaisille veneille (kanooteille, purje- ja moottoriveneille) koko Turun saariston alueella, erityisesti Saaristomeren kansallispuiston alueella, mutta myös sen ulkopuolella.
Ls-Lajien ja luontotyyppien hoito	kehu	Ainutlaatuiset paikat, aina uutta nähtävää ja koettavaa. Perinnemaisemien hoito on mahtavaa.
Ls-Kulttuuriperinnön vaaliminen	kehu	Örö oli mahtava! Hienoimpia saaristokohteita, joissa käyty. Hyvin merkitty opasteet ja kasvit!
Turvallisuuteen liittyvä kehittämisidea	kehittämisehdotus	Lisää wc- ja grillipaikkoja. Vanhojen poistaminen lopetettava - tulipalovaara - likaantuminen.
Muu	muu	Outoa, että kysymyksessä 9a puuttuu purjehtiminen ja kysymyksessä 15. "laiturimaksut".
Muu	muu	Hyvää syksyä ja tsemppiä tutkimukseen!
Muu	valitus	Kyselylomake olisi saanut olla selkeämpi. Nyt osaan kysymyksistä oli mahdotonta löytää itselle sopivaa vastausta.
Muu	kehu	Hienot tuulivoimalat!

Uusimmat Metsähallituksen luonnon- suojelujulkaisut

Sarja A

No 231 Arnkil, A., Hoikkala, J. & Sahla, M. (toim.) 2019: Suojelualueet merialuesuunnittelussa – suositus suojelualueiden huomioimiseksi. 42 s.

No 232 Vatanen, E. & Kajala, L. 2020: Kansallispuistojen, retkeilyalueiden ja muiden luontomatkakohteiden paikallistaloudellisten vaikutusten arviointisovelluksen kertoimien päivitys 2019. 31 s.

Sarja B

No 243 Paulus, E. 2019: Ruunaan retkeilyalueen kävijätutkimus 2017. 64 s.

No 244 Salonen, D. & Veteläinen, T. 2019: Hossan kansallispuiston kävijätutkimus 2017–2018. 73 s.

No 245 Kamppuri, E.-N. 2019: Koloveden kansallispuiston kävijätutkimus 2018. 62 s.

No 246 Kuusisto, K. 2019: Evon retkeilyalueen kävijätutkimus 2018. 55 s.

No 247 Aspholm, P. 2019: Riisitunturin kansallispuiston kävijätutkimus 2018–2019. 47 s.

No 248 Aspholm, P. 2019: Korouoman kävijätutkimus 2018–2019. 42 s.

No 249 Helimäki, V. & Koskela, A. 2019: Ärjänsaaren kävijätutkimus 2019. 49 s.

No 250 Jylänki, T. 2020: Liminganlahden luontokeskuksen asiakastutkimus 2019. 50 s.

No 251 Naumanen, S. 2020: Kolin kansallispuiston kävijätutkimus 2019. 63 s.

No 252 Naumanen, S. 2020: Kolin biosfäärialueen yritystutkimus 2018. 61 s.

No 253 Jylänki, T. 2020: Perämeren kansallispuiston kävijätutkimus 2019. 57 s.

Sarja C

No 166 Naumanen, S. 2020: Kolin biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelma 2020–2025. 91 s.

No 167 Metsähallitus 2020: Maakylän–Räyskälän alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 128 s.

ISSN-L 1235-8983

ISSN (verkkojulkaisu) 1799-5388

ISBN 978-952-377-000-3 (pdf)